

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 48 ΔΡΧ. 200
Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

Χιονοστιβάδα στη χαράδρα
Αώου Φωτ. Σ.Τ.

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	ΣΕΛ.
Οκτώ χρόνια -----	1
Ανοιχτή επιστολή -----	2
Τα παλαιά ονόματα των χωριών Κόνιτσας Θωμά Ζιώγα --	3
Παλιοκαιρινά Β. Βουρδούκα -----	25
Επιχειρήσεις "αρετής Ι. Τ. -----	26
Στραβά κι ανάποδα Σ. Τουφίδη -----	27
Το Πρωτοχρονιάτικο Λαχείο Ν. Μπούγια -----	29
Δοξασμένη Κοιλάδα Η. Παπαζήση -----	31
Η ενοποίηση των Κοινοτήτων Σ. Τουφίδη -----	33
Οι βοσκοί στο χωριό μας Χ. Δούσμπη -----	35
Εθνική Αντίσταση Μ. Ντίνη -----	37
Για το Κέντρο Υγείας "Α." -----	38
Των "οικιών υμών..." Σ. Τουφίδη -----	39
Αποκριές στην Πηγή Κόνιτσας Δ. Ζώτου -----	41
Μια θεία Λειτουργία Αχ. Κολιού -----	42
Σεβασμός στη Χαράδρα Λ. Εζνεπίδη -----	44
Λακωνικές απαντήσεις Χ. Εξάρχου -----	45
Ειδήσεις - Κοινωνικά -----	49

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1000
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Για την Αθήνα, στο Νικολ. Δ. Καζαμία
Εμμ. Μπενάκη 24. Τηλ. 36 27 725

Οκτώ χρόνια

Εκλείσαν οκτώ χρόνια από τότε που άρχισε η έκδοση του περιοδικού μας στην Κόνιτσα. Όλο αυτό, το διάστημα, κυκλοφορεί το περιοδικό κάθε δίμηνο χωρίς διακοπή, προβάλλοντας από τις σελίδες του την ιστορία, την παράδοση, τα προβλήματα του τόπου...

Κάναμε αρκετές προσπάθειες να το κρατήσουμε και να το βελτιώσουμε. Ο,τι έγινε μέχρι τώρα, έγινε με τη συνεργασία όλων μας, Συντ. Επιτροπής - Συνεργατών και Συνδρομητών.

Δεν θεωρούμε ότι το κάναμε τέλειο, αλλά προσπαθήσαμε (κι αυτό μπορεί ο κάθε καλοπροαίρετος να το διαπιστώσει) και θα επιδιώκουμε συνεχώς το καλύτερο.

Οι συνθήκες είναι δύσκολες αλλά εμείς θα συνεχίσουμε. Ψηλά από της Πίνδου τις βουνοκορφές θα στέλνουμε στα πέρατα τη φωνή

της πατρικής γης.

Απ' όλους εσάς, που περιβάλατε με τόση αγάπη το περιοδικό μας αυτά τα χρόνια, είμαστε σίγουροι πως θα κουμμε και στο μέλλον την ίδια συμπαράσταση.

Οι εργασίες, ειδήσεις, ανακοινώσεις από Αδελφότητες, Κοινότητες και από καθέναν χωριστά, είναι πάντα ευπρόσδεκτες.

Όσοι έχουν παλιές φωτογραφίες, ας μας τις στείλουν για δημοσίευση με επιστροφή.

Όλοι μαζί ας κρατήσουμε αναμμένο αυτόν τον πυρσό που λέγεται "ΚΟΝΙΤΣΑ", να στέλνει το φως του από τις εσχατιές της Ελλάδας προς κάθε κατεύθυνση.

Και μ' αυτά τα λίγα λίγια γυρίζουμε σελίδα ευχόμενοι σε όλους τους αγαπητούς μας φίλους "Καλή Χρονιά".

Σ.Ε.

ΚΟΝΙΤΣΑ

42 Γεφύρας - Φεβρουάριος 1992

ΚΟΝΙΤΣΑ

43 Μάρτις - Απρίλιος 1992

ΚΟΝΙΤΣΑ

44 Μάιος - Ιούνιος 1992

ΚΟΝΙΤΣΑ

46. Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1992

ΚΟΝΙΤΣΑ

47. Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1992

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΔΗΜΑΡΧΟΣ
Αριθ. Πρωτ. 249

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Κύριε Πρόεδρε
Κραυγή αγωνίας και διεκδίκησης σας μεταφέρουμε από την Επαρχία Κόνιτσας. Η στασιμότητα που παρουσιάζει το θέμα της λειτουργίας του Νοσοκομείου - Κ. Υ. Κόνιτσας οδηγεί τους ακρίτες κατοίκους της Επαρχίας σε απόγνωση. Επιμένουμε να ζούμε στον τόπο μας γιατί και εδώ είναι Ελλάδα. Παρά τις επαναλαμβανόμενες προσπάθειες, παρακλήσεις και απαιτήσεις προς τους αρμόδιους δεν καταφέραμε μέχρι σήμερα να νιώσουμε τη φροντίδα του κράτους. Ένα καλλιμάρμαρο κτίριο χωρίς το απαραίτητο ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό αλλά και με ελλιπή εξοπλισμό, δεν ικανοποιεί τις ανάγκες περίθαλψης της Επαρχίας. Αχτίνα ελπίδας διεφάνη όταν καθηγητές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων δέχτηκαν να συμμετάσχουν στο υπό σύσταση νοσηλευτικό Ίδρυμα με την επωνυμία "ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ - Κ.Υ. ΚΟΝΙΤΣΑΣ", με βάση Προεδρικού Διατάγματος, όμως πολύ σύντομα ΧΑΘΗΚΕ μετά την άρνηση του Υπουργείου Υγείας - Πρόνοιας να δεχτεί τον Οργανισμό

που προτάθηκε.

Η σύγχρονη αντίληψη για παροχή περίθαλψης σε απομακρυσμένες περιοχές αλλά και η διάθεση για εθνική προσφορά σε σχέση με την Αλβανία, απαντήθηκε αρνητικά και έτσι εγκαταληφθήκαμε στο έλεος του Θεού.

Είναι δυνατόν σήμερα να μην υπάρχει μικροβιολόγος και ακτινολόγος, τουλάχιστον; Μπορεί χωρίς ασθενοφόρα να εξυπηρετηθεί ολόκληρη η Επαρχία; Είναι δυνατόν να λειτουργήσει ένα Νοσηλευτικό Ίδρυμα με δύο Διοικήσεις (Ε.Ε.Σ. - Δ/ση Υγείνης της Νομαρχίας);

Τονίζουμε ότι οι απαντήσεις που παίρναμε στις επιστολές μας ή τις προσωπικές συναντήσεις με αρμόδιους ήταν: "Έχετε δίκιο, αλλά... πολλά ζητάτε" ή ακόμα και η σιωπή.

κ. Πρόεδρε,
σεις που γνωρίζετε και θυμάστε την Κόνιτσα πρέπει να παρέμβετε και να δικαιώσετε αυτούς τους κατοίκους που διεκδικούν να ζήσουν στην άκρη της Ελλάδας.

Κόνιτσα 28-1-1993

Ο Δήμαρχος Κόνιτσας
Χατζηεφραιμίδης Πρόδρομος

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Ερμηνευτική προσέγγιση - Σχόλια

Η επαρχία της Κόνιτσας κατέχει την ΒΑ κόγχη του νομού Ιωαννίνων. Η έκτασή της έχει τριγωνική μορφή και χονδρικώς οριοθετείται:

Προς Β και ΒΔ από τα τωρινά σύνορα Ελλάδας - Αλβανίας, υλοποιούμενα από την απέραντη κορυφογραμμή του Γράμμου και μερικώς από την κοίτη του Σαρανταπόρου ποταμού, από τη γέφυρα "Σκορδίλη" και κάτω.

Προς Β και ΒΑ από τα σημερινά όρια Ηπείρου - Μακεδονίας, όπως αυτά σημαίνονται από την κορυφογραμμή Γράμμου - Σμόλικα.

Προς Ν από την κοιλάδα του Αώου ποταμού, με μερικά παρόχθια μέρη πέρα από αυτόν, στο πεδινό τμήμα του κάμπου της Κόνιτσας.

Σ' αυτόν το χώρο, όταν το 1913 ήλθε το ΕΛΛΗΝΙΚΟ, υπήρχαν μερικά χωριά και μικροοικισμοί, οι οποίοι απογράφηκαν τότε με τα παλαιά τους ονόματα. Πολλά από αυτά σώζονται και ισχύουν ακόμη, αλλά αρκετά έχουν αλλάξει ή έχουν ξεχασθεί. Ίσως κάποιοι νεώτεροι να μη γνωρίζουν καν την ύπαρξη αυτών των παλαιών ονομασιών, πολύ δε περισσότερο τη σημασία των.

Γι' αυτό θα βοηθούσε τη μνήμη και θα διευκόλυνε τη μελέτη η πρόταξη στο παρόν άρθρο ενός αλφαβητικού ευρετηρίου ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ με βάση την παλαιά ονομασία των χωριών.

Παρακάτω καταγράφουμε όλες τις παλαιές ονομασίες αυτών των χωριών και προσεγγίζουμε ερμηνευτικά τη σημασία των, κυρίως εκείνων που έχουν ξενική προέλευση και δεν είναι αυτονόητη η έννοια που υποκρύπτουν.

Βέβαια, κατά καιρούς, σε διάφορες Ηπειρωτικές κυρίως εκδόσεις, έχουν δημοσιευθεί σποραδικά άρθρα με εξήγηση ονομασιών κάποιων χωριών. Δεν δημοσιεύτηκε όμως καμμία ολοκληρωμένη εργασία, η οποία να περιέχει όλα τα χωριά της επαρχίας. Αυτό το κενό θέλει να καλύψει αυτούτο το μελέτημα.

Η ιστορική σπουδαιότητα της μελέτης και αποκάλυψης της πραγματικής σημασίας των ονομασιών είναι προφανής και μπορεί να οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα την έρευνα. Ιστορικές αρχαίες θέσεις αυτού του χώρου είναι: Ο ευρύτερος χώρος της θέσης "Κλειδί", άλλως "Σμίξη", όπου ο Αώος και Σαραντάπορος ποταμός ενώνονται. Ο χώρος έχει στρατηγική σημασία και είναι πράγματι κλειδί για την επικοινωνία της επαρχίας προς κάθε κατεύθυνση. Εδώ εντάσσονται το Μπουραζάνι με τη γέφυρά του, η Μεσογέφυρα, η Μέρτζιανη με τη γέφυρα και το κάστρο, η Μολυβδοσκεπάστη Μονή, κλπ.

Το μέρος όπου είναι κτισμένη η πόλη της Κόνιτσας, όπως δείχνει το ανεξερεύνητο κάστρο σε διπλανή κορυφή, πάνω από την τοξωτή γέφυρα του Αώου.

Ο τόπος πάνω και γύρω από το σημερινό τοξωτό γεφύρι του Βοϊδομάτη, παρά το χωριό Κλειδωνιά, όπου υπάρχουν λείψανα ερειπίων.

Οι ήπιες υπώρειες της ευρύτερης περιοχής Μόλιστας - Πουρνιάς, παρά

τη σμίξη Σαρανταπόρου και Βουργουποτάμου, όπως φανερώνει το παλαιό όνομα Σταρίτσιανη του χωριού Πουρνιά.

Φημίζεται ακόμη σαν ιστορική θέση, χωρίς όμως να υπάρχουν μαρτυρίες, η θέση του χωριού Παλαιοσέλι.

Επίσης, οι ονομασίες Καβάσιλα και Πλεθούκι, που λέγονται για τα γνωστά λουτροχώρια της επαρχίας, μαρτυρούν ότι οι θεραπευτικές ιδιότητες αυτών ήσαν γνωστές από αρχαιοτάτων χρόνων, και μάλλον ήσαν σε χρήση από τότε.

Στην επαρχία μας, το κέντρο της μαστόρικης τέχνης ήταν το δίδυμο των γειτονικών χωριών Πυρσόγιαννη και Βούρμπιανη. Αυτό τουλάχιστον λέγει η παράδοση και αποκαλύπτει η εξήγηση των παρωνυμίων τους.

Ελπίζουμε ότι ειούτη η εργασία, με όση πληρότητα έχει, θα φανεί χρήσιμη στους συμπατριώτες και τους ερευνητές. Αν μάλιστα δημοσιευθεί ολόκληρη σε ένα τεύχος, θα είναι και εύχρηστη στον καθένα.

Σημειώνουμε ότι όπου σε ξένες λέξεις του κειμένου, γραμμένες με λατινικούς χαρακτήρες, υπάρχει το γράμμα b, αυτό πρέπει να διαβασθεί σαν τον αντίστοιχο ημίφωνο σλάβικο φθόγγο.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

χωριών με αλφαβητική σειρά παλαιάς ονομασίας.

Παλαιά ονομασία	Νέα ονομασία	
Αρμάτοβο, Αρματα		Μάζι, Μάζι
Βούρμπιανη, Βούρμπιανη		Μελισσόπετρα, Μελισσόπετρα
Βράνιστα, Τράπεζα		Μεσαριά, Μόλιστα
Βριάζα, Δίστρατο		Μπλήζιανη, Λαγκάδα
Γαναδιό, Γαναδιό		Μποτσιφάρι Μοναστήρι
Γορίτσα, Καλλιθέα		Μπουτσικό, Πωγωνίσκος
Γρισμπάνι, Ελεύθερο		Οσανίτσα, Αηδονοχώρι
Δέντσικο, Αετομηλίτσα		Πάδες, Πάδες
Δεπαλίτσα	Μολυβδοσκεπάστο	Παλαιοσέλι, Παλαιοσέλι
Δερβένι, Δερβένι		Πεκλάρι, Πηγή
Ζέλιστα, Εξοχή		Πλάβαλη, Αγία Βαρβάρα
Ζέρμα, Πλαγιά		Πλεθούκι, Πυξαριά
Ισβορος, Αμάραντος		Πληκάτι, Πληκάτι
Καβάσιλα, Καβάσιλα		Πυροβίτσα, Καλόβρυση
Κάντσικο, Δροσοπηγή		Πυρσόγιαννη, Πυρσόγιαννη
Καστάνιανη, Καστανέα		Ραντάτι, Ραδάτι
Κεράσοβο, Αγία Παρασκευή		Σανοβό, Αειτόπετρα
Κόνιτσα, Κόνιτσα		Σέλτση, Οξυά
Κορσάτσικο, Προσήλιο		Σταρίτσανη, Πουρνιά
Κορτίνιστα, Νικάνορας		Στράτσιανη, Πύργος
Κουτσούφλιανη, Ηλιόρραχη		Τούρνοβο, Γοργοπόταμος
Λεσκάτσι, Ασημοχώρι		Φούρκα, Φούρκα
Λιατονάβιστα, Κλειδωνιά		Φυτόκος, Θεοτόκος
		Χιονιάδες, Χιονάδες

ΑΡΜΑΤΟΒΟ “Αρματα”

Προφορά: Στ’ Αρμάτοβο. Χωριό της Λάκκας του Αώου, κατοικούμενο από βλαχόφωνους Έλληνες. Είναι κτισμένο στις κατάφυτες πλαγιές του **Σμόλικα**. Ήταν το μεγαλύτερο χωριό της Λάκκας. Οι κάτοικοί του ήσαν υλοτόμοι, αγωγιάτες και κατρανάδες (είδος πίσσας απο ρετσίνι πεύκου, Σλ. SMOLA), όπως ακριβώς και στο γειτονικό χωριό Δίστρατο.

Παρά τη σλάβικη κατάληξη -ΟΒΟ, η ρίζα της λέξης είναι λατινική. Στα Λατ. ARMA (= όπλα, έντεα, όργανα, σκεύη) > Λατ. ARMATUS (= ένοπλος) > Ελλ. “άρματα” (= όπλα). Εξ αυτών ΑΡΜΑΤΟΒΟ (= αρματοχώρι), δηλ. που είχε πολλούς αρματωμένους.

ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ “Βούρμπιανη” Προφορά: Στ’ Βούρμπιαν(η). Παλαιό μεγάλο μαστοροχώρι, που βρίσκεται σε πρανές του *Γράμμου*, στην κοιλάδα του Βουρμπιανίτικου ρέματος, που ονομάζεται και *Γοργοπόταμο*. Ήταν, μαζί με τη γειτονική Πυρσόγιαννη, το μεγαλύτερο μαστοροχώρι της επαρχίας. Φημίζεται ότι τα δύο χωριά συνερίζονταν για το ποιός “έκτισε τον κόσμο”. Την μαστορική ενασχόλησή των μαρτυρεί το παρατσούκλι ΤΣΟΤΣΗΔΕΣ (= σφυράδες, σφυροκόποι), το οποίο ανέκαθεν λέγονταν γι’ αυτούς.

Η ερμηνεία αυτή προκύπτει απ’τό αρχ. Ελλ. “τύκος” ή “τυκάνη” (= σφυρί) νέο Ελλ. “τσοκάνι” και σ’όλες τις βαλκανικές γλώσσες СОКАН (= σφυρί) Σλ. СУК και νέο Ελλ. “τσόκος” (= σφυρί, και μάλιστα μυτερό στο ένα άκρο).

Εξ αυτών “Τσόκηδες” και με τσιπακισμό ΤΣΟΤΣΗΔΕΣ (= σφυράδες, τυκιστές, κοινώς τσοκανάρηδες ή κουδαραίοι στην τοπική μαστορική διάλεκτο). Κάθε άλλη εξήγηση, με φαιδρή έννοια, δεν ταιριάζει στους πανέξυπνους Βουρμπιανίτες. Το όνομά του χωριού είναι φυτώνυμο και έχει σλάβικη ρίζα. Στα παλ. Σλ. VRbBA, Σερβ. VRBA, Βουλγ. VbRBA (= ιέα, ιιά), όπου b είναι ημίφωνος σλαβικός φθόγγος.

Συνεπώς, ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ (= ιεώνας), δηλ. τόπος με ιιές. Η εξήγηση αυτή είναι παραδεκτή υπό την προϋπόθεση ότι πράγματι εκεί υπήρχαν κάποτε πολλές ιιές. Σήμερα τα ρέματα που διασχίζουν το χωριό έχουν ιιές, αλλά το πλήθος τους είναι αμφίβολο αν μπορεί να στηρίξει τη δοθείσα ερμηνεία. Η ίδια εξήγηση δίδεται και στο “1” της βιβλιογραφίας.

ΒΡΑΝΙΣΤΑ “Τράπεζα”

Προφορά: Στ’ Βράνστα. Το μικρό αυτό χωριό κείται σε ένα κατάφυτο υψίπεδο, όπου δεσπόζουν οι βελανιδιές και η βοσκήσιμη βλάστηση.

Το όνομα έχει σλάβικη προέλευση.

Στα παλ. Σλ., στα Σερβ. και στα Βουλγ. VRANA (= κορώνη, κοράκι, κουρούνα), από όπου παλ. Σλ. VRANb και Σερβ. VRAN (= μαύρος). Αν απ’εδώ βγήκε η λέξη, τότε ΒΡΑΝΙΣΤΑ (= μέρος γεμάτο κοράκια).

Παρ’όλη την γραμματική τελειότητα που έχει η παραπάνω εξήγηση, εν τούτοις, δεν είναι εύκολη σήμερα η πραγματολογική στήριξή της.

ΒΡΥΑΖΑ “Δίστρατο”

Προφορά: Στ’ Βρυάζα ή Μπριάζα. Μεγάλο χωριό της Λάκκας του Αώου, στις πλαγιές του πευκόφυτου Σμόλικα, κατοικούμενο από Έλληνες βλα-

χόφωνους. Όλος ο χώρος που το περιβάλλει έχει πολλά πεύκα, γι' αυτό οι κάτοικοί του ήσαν υλοτόμοι και κατρανάδες (είδος πίτσας από το ρετσίνι των πεύκων, Σλ. SMOLA). Η προφορά ΜΠΡΙΑΖΑ προέκυψε από τη λατινογενή βλάχικη έκφραση in Vriaza (= στ' Βρυάζα). Η πλούσια βλάστηση και η άγρια ομορφιά του, είναι εκείνα που το ονοματοδότησαν.

1) Στα αρχ. Ελλ. "βρυάζω" (= βρύω, είμαι γεμάτος, γέμω, βρίθω). Συνεπώς, ΒΡΥΑΖΑ (= βρίθουσα, γεμάτη, πλήθουσα), εννοείται από δένδρα, κυρίως πεύκα, γιατί έλατα δεν υπάρχουν καθόλου. Ετούτη η ερμηνεία έχει όμοια σημασία με το όνομα του Σμόλικα (= πευκώνας).

2) Αχνά φημίζεται ότι το Δίστρατο έγινε από οικιστές που ήλθαν από το γειτονικό χωριό Αρματα. Ο τόπος, όπου έκτισαν το νέο χωριό, σημαίνονταν από δένδρα, που λέγονται "βρυσσιές", ή επί το ευφωνικότερον "βρυσσιές", δηλ. φτελιές, ούλμοι. Δείγμα αυτών είναι τα δύο πελώρια αιωνόβια караγάτσια, που καλύπτουν την πλατεία και είναι, τρόπον τινά, το σήμα κατατεθέν του χωριού. Στα Ελλ. "βρυσσιά" (= το δένδρο ούλμος, φτελιά, караγάτσι). Στα παλ. Σλ. BRIESTb, Βουλγ. BRIAST και Ρώσ. VIAZ (= βρυσσιά). Στα παλ. Σλ. BRIEZA (= σημύδα) και Βουλγ. BRIAZOV (= σημυδένιος).

Εξ αυτών ΒΡΥΑΖΑ (= πελεότοπος, κοινώς φτελιάς), δηλ. τοποθεσία που έχει караγάτσια. 3) Η εξήγηση από την Ελλ. λέξη "βρίζα" (= σίκαλη) δεν είναι καθόλου πειστική, για γραμματικούς και πραγματολογικούς λόγους. Αυτή δεν μπορεί να χαρακτηρίσει μονοσήμαντα τον οικισμό, γιατί βρίζα καλλιεργούνταν και στα χωράφια άλλων τοποθεσιών.

ΓΑΝΑΔΙΟ "Γαναδιό" Προφορά: Στό Γαναδιό, Παλαιό χωριό, στις προς τον Βουργουπόταμο υπώρειες του "Κλέφτη", το οποίο μαζί με τα χωριά Μεσαριά και Μποτσιφάρι (Μοναστήρι) αποτελούν την τρίδυμη κοινότητα Μόλιστας. Είναι ο ανατολικός οικισμός αυτού του τρισυπόστατου χωριού και αυτό σημαίνει η ονομασία του, η οποία είναι προσδιοριστικό θέσης, όπως ακριβώς και των δύο άλλων. Στα αρχ. Ελλ. "γανάω" (= λάμπω, στίλβω, φέγγω, λαμπρύνω, Λατ. GAUDEO). Στα παλ. Σλ. GANATI (= ανατέλων ειμί, κείμαι εμπρός, προτίθεμαι). Τότε, ΓΑΝΑΔΙΟ (= τοποθεσία μπροστινή, τόπος ανατολικός απ' όπου φέγγει), ερμηνεία που αποδίδει την ανατολική του θέση στο μείζονα οικισμό Μόλιστας.

ΓΟΡΙΤΣΑ "Καλλιθέα"

Προφορά: Στ' Γορίτσα. Είναι καρποχώρι, στις υπώρειες της Τύμφης. Η ονομασία του είναι σλάβικης προέλευσης.

Στα παλ. Σλ. και Σερβ. GORA (= όρος, βουνό) - Βουλγ. GORA (= δάσος). Στα Σερβ. και τα Βουλγ. GORITSA (= δασύλλιο). Εκ των ανωτέρω ΓΟΡΙΤΣΑ (= δασύλλιο), που σημαίνει ότι στη θέση, όπου το σημερινό χωριό είναι κτισμένο, κάποτε υπήρχε μιά χαρακτηριστική νάπη, δηλ. δασοσυστάδα, η οποία ονομάτισε τον τόπο και στη συνέχεια το χωριό, όταν αυτό χτίστηκε εκεί.

ΓΡΙΣΜΠΑΝΙ "Ελεύθερο"

Προφορά: Στο Γκριζμπάν(ι).

Το τελευταίο και μοναδικό ελληνόφωνο χωριό της Λάκκας Αώου, πριν αυτός βγει στην πεδιάδα της Κόνιτσας. Είναι παλιό μαστοροχώρι, κτι-

σμένο στις υπώρειες του "Κλέφτη". Οι κάτοικοι των άλλων χωριών της άνω κοιλάδας του Αώου, πηγαίνοντας για Κόνιτσα ή Γιάννινα και παρακάμπτοντας το αδιάβατο "Στόμιο" του ποταμού, υποχρεωτικά περνούσαν από το Ελεύθερο, όπου συχνά διανυκτέρευαν. Ήταν δηλ. επισταθμία, όπου εύρισκαν κατάλυμα και περιποίηση.

Σε προηγούμενες εποχές, τους κατοίκους του χωριού τους έλεγαν με το παρατσούκλι ΔΙΑΚΟΝΑΡΗΔΕΣ (= υπηρέτες, θεράποντες, διακόνους), εκ του Ελλ. "διακονώ" (= υπηρετώ, θεραπεύω, προσφέρω υπηρεσία). Η εξήγηση αυτή είναι απόλυτα ταιριαστή με όσα ήδη ειπώθηκαν, αλλά και με την ουσία της λέξης Γκριζμπάνι, όπως αυτή παρακάτω ερμηνεύεται. Η νεοελληνική έννοια "επαίτης, ζητιάνος" είναι παντελώς ξένη προς το χωριό.

Το όνομα του χωριού δείχνει και είναι σλάβικο.

Στα παλ. Σλ. GRbIZA (= επιμέλεια, φροντίδα - στρόφος κοιλίας - οίκτος, λύπη, οδυρμός, ανία). Στα Βουλγ. GRIZA και Ρουμάν. GRIZA (= φροντίδα). Στα Σερβ. GRIZ (= νομή προπαρασκευασμένη). Επομένως, ΓΡΙΖΜΠΑΝΙ (= επιμελητήριο), γεγονός που αιτιολογούν όσα παραπάνω γράφτηκαν, ότι λειτουργούσε σαν φροντιστήριο, δηλ. επισταθμία, όπου εύρισκαν φροντίδα άνθρωποι και φορτηγά ζώα.

Οι παραπάνω εξηγήσεις, μαζί με τη μαστόρικη διάλεκτο και την κτιστική, που ενυπάρχουν στο Ελεύθερο, τα οποία από απώτερους αιώνες ήσαν κοινά σε όλα τα μαστοροχώρια της επαρχίας, δείχνει πως και τούτο το χωριό είναι πολύ παλαιό, όσο τουλάχιστον και τα άλλα μαστοροχώρια. Η ταυτωνυμία του με τη γειτονιά "Γκρισπάνι" του χωριού Πλακωτή της Θεσπρωτίας, ίσως είναι τυχαία. Αυτήν επικαλέστηκαν μερικοί φιλέρευνοι, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το χωριό ήταν μέχρι τις αρχές του αιώνα μας τσιφλίκι, για να συμπεράνουν ότι το Ελεύθερο είναι νέο χωριό κτισμένο επί τουρκοκρατίας, δημιουργώντας και τροφοδοτώντας μια διάχυτη και εμπεδωμένη σήμερα παράδοση.

ΔΕΝΤΣΙΚΟ "Γαλαταριά, νεώτερο Αετομηλίτσα"

Προφορά: Στο Ντέντσκο.

Χωριό σε πάρα πολύ μεγάλο υψόμετρο, στο γυμνό βουνό πάνω από τη ζώνη των δένδρων του Γράμμου. Οι κάτοικοί του είναι Έλληνες βλαχόφωνοι νομάδες. Κατοικούνταν μόνο το καλοκαίρι, ενώ το χειμώνα οι κάτοικοι κατέρχονταν με τα ποίμνιά τους στα χειμαδιά. Πολύ παλαιά δεν υπήρχε κτισμένο χωριό, αλλά οι κτηνοτρόφοι έστηναν τις πρόχειρες καλύβες τους, τα γνωστά ποιμενικά κονάκια, εκεί όπου είχαν τα κοπάδια τους. Κάποτε κατασκεύασαν μόνιμα σπίτια, δηλ. έφτιαξαν χωριό. Αυτό το κτισμένο χωριό ονομάστηκε Ντέντσικο.

1) Η παλαιά ονομασία, παρ'όλο ότι φαίνεται ξένη, είναι καθαρά ελληνική. Έχει την ίδια ρίζα με τη λέξη "ντέντσκα" ή "ντέμτσκα" (= οικοδέσποινα), της τοπικής μαστόρικης (κουδαρίτικης) διαλέκτου, ως ακολούθως: Στα Ελλ. "δέμω" (= κτίζω, δομώ) > δέμ-σ-κα ντέν-σ-κα > ντέντσκα (= οικοκυρά). Απ'εδώ προκύπτουν και τα: Ελλ. "δέσποινα" (= κυρία του οίκου), Λατ. DOMINA (= κυρία, δόμνα), Λατ. DOMUS και Σλ. DOMb (= οικία, δόμος).

Συνεπώς, ΔΕΝΤΣΙΚΟ (= κτιστό, δμητό, τυκτό, δομημένο), σε αντίθεση

με τα πρόχειρα ποιμενικά κονάκια.

2) Στο "2" της βιβλιογραφίας προτείνεται η εξήγηση της λέξης από το Σλ. VODA (= νερό) > VODENSKO (= νερότοπος) > DENSKO > Νιέντσκο, κατά συγκοπή. Εχουμε την γνώμη ότι είναι ατυχής αυτή η εξήγηση.

ΔΕΠΑΛΙΤΣΑ "Μολυβδοσκεπάστο"

Προφορά: Στ' Δεπαλίτσα ή Διπαλίτσα. Τούτο το χωριό είναι κτισμένο στην αριστερή όχθη του Αώου, κοντά στο σημείο "Κλειδί", όπου ο Σαραντάπορος ενώνεται με τον Αώο. Η στρατηγική θέση αυτού του χώρου είναι γνωστή. Το μέρος είναι ιστορική τοποθεσία και μάλλον στη θέση του σημερινού χωριού υπήρχε παλαιά κάποιο πόλισμα. Έτσι λέγεται και αυτό δείχνουν τα ακνάκια.

Φημίζονται για το χωριό οι αρχαίες ονομασίες Διόσπολις, Πασσαρών, Πωγωνιανή. Εδώ τελούνταν μεγάλη μηνιαία ζωοπανήγυρη, τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα. Οι εξής εκδοχές είναι πιθανές:

1) Στα Λατ. PALUS (= χάραξ, σκόλοψ, πάσσαλος) > νέο Ελλ. "παλούκι".

PALO (= τοποθετώ χάρακες, φτιάχνω χαράκωμα).

DEPALO (= αποχαρακώ, αφαιρώ το χαράκωμα).

Απ'τά παραπάνω ΔΕΠΑΛΙΤΣΑ (= ανοχύρωτη, ακαράκωτη), δηλ. χωρίς ξύλινο εκ πασσάλων περίφραγμα. Γνωρίζουμε ότι οι Ρωμαίοι έκαναν μεγάλη χρήση τέτοιων χαρακωμάτων. Δεν είναι εμφανής ο λόγος για τον οποίο ο οικισμός ήταν χωρίς χαράκωμα. Η ιστορία κρατάει ακόμη το μυστικό.

2) Παραφθορά του Διόσπολις (= πόλη του Δία) Διπολίτσα Διπαλίτσα. Η εκδοχή τούτη προυποθέτει την ιστορική επιβεβαίωση της Διόσπολης, η οποία δεν έγινε ακόμη. Ενδειξη ότι ο χώρος ήταν λατρευτικός είναι η κοντινή Μονή Μολυβδοσκεπάστη, η οποία είναι το αρχαιότερο χριστιανικό ιερό κτίσμα της επαρχίας, και σ'αυτήν οφείλει το νέο του όνομα το χωριό.

ΔΕΡΒΕΝΙ "Δερβένι"

Προφορά: Στο Δερβέν(ι) Είναι οικισμός υπαγόμενος τώρα διοικητικά στο χωριό Μελισσόπειρα. Βλέπει προς την κοιλάδα του Σαρανταπόρου, στο σημείο όπου υπάρχει στένωμα (δερβένι), το οποίο πάντα γεφυρώνονταν παλαιά με γέφυρα, η οποία ήταν λιθόκτιστη τοξωτή και έφερε τελευταία την ονομασία "γέφυρα Σκορδίλη" ή "γέφυρα Δερβενίου". Σ'αυτό το σημείο η σημερινή οροθετική γραμμή Ελλάδας - Αλβανίας συναντάει τον ποταμό Σαραντάπορο.

Το όνομα είναι τούρκικης καταγωγής.

Στα Τουρκ. DERVENT ή DERBENT (= κλεισώρεια, κλεισούρα, μικρό μεθοριακό φρούριο), απ'όπου και το νέο Ελλ. "δερβένι".

Συνεπώς ΔΕΡΒΕΝΙ (= κλεισούρα).

ΖΕΛΙΣΤΑ "Εξοχή"

Προφορά: Στ' Ζέλστα.

Χωριό και έκταση κατάφυτη από κάθε λογής δένδρα και κυρίως βελανι-

διές. Αυτό το χαρακτηριστικό του τοπίου αποδίδει η νέα, αλλά και η παλαιά ονομασία του χωριού, η οποία έχει σλάβικη καταγωγή.

Στα παλ. Σλ. ZELO (= χόρτο, βοτάνι) και ZELENb (= κλωρός, πράσινος).

ZELIIE (= λάχανα) και ZELZDb (= βαλανίδι).

Στα Βουλγ. ZELEN (= πράσινος, άγουρος) και ZELE (= λαχανικό).

ZELbD (= βελανίδι, βάλανος). Στα Σερβ. ZELEN (= πράσινος, κλωρός).

Από τα παραπάνω ΖΕΛΙΣΤΑ (= καταπράσινη).

ΖΕΡΜΑ "Πλαγιά"

Προφορά: Στ' Ζιέρμα. Το χωριό είναι κτισμένο σε πλαγιά του βουνού "Πουχέτσι", το οποίο είναι γυμνό και έχει ηφαιστειακή καμένη όψη. Η θέση, που έχει θέα προς τον Σαραντάπορο, ονομάστηκε αρχικά Ζιέρμα, από όπου πήρε το όνομα και το χωριό, όταν ανεγέρθηκε εκεί.

Οι κάτοικοί του λέγονταν με το παρατσούκλι ΓΙΑΚΑΛΙΑ (= ταλαγάνια, δηλ. ένα είδος ελαφράς κάππας), επειδή ήσαν βασικά κτηνοτρόφοι και τέτοια φορούσαν. Είναι λέξη της τοπικής μαστόρικης διαλέκτου, προκύπτουσα από το Ιταλ. GIACCA (= σακάκι, πανωφόρι).

1) Η ρίζα του ονόματος έχει σλάβικη καταγωγή, γιατί τα θέματα ZIER- και ZIAR- είναι σλάβικα και δηλώνουν κάτι, που έχει σχέση με άνθρακες ή φωτιά.

Στα παλ. Σλ. ZIERAVI ή ZIERAVIJE (= άνθρακες, πυρώδεις άνθρακες).

ZIERATIKI (= ανθρακιά, σώρευμα πυρός). ZIERAVINI ή ZIERATICINI (= διάπυρος).

ZIERIM (= ότι έχει σχέση με καμένο, π.χ. γεύση, όψη, οσμή, κλπ).

Στα Σερβ. ZIERAVICA (= ανθρακιά, κόβολη). Από τα παραπάνω τεκμαίρεται ότι ΖΕΡΜΑ (= ανθρακισμένη), εξήγηση που επιβεβαιώνει το τοπίο και οι άλλες κύριες τοπωνυμίες του χώρου, π.χ. "Πριάσωπος" (= αυτός που έχει καμένη όψη), "Πουχέτσι" (= καπνισμένο), "Ζιά(ρ)μπιανη" (= καρβουνιασμένη), "Κούτσουρο" (= ξύλο συνδαυλισμένο).

2) Η άποψη ότι το όνομα προέκυψε από την νέο Ελλ. λέξη "γέρμα", και κατά παραφθορά "ζέρμα", από όπου και το νέο όνομα ΠΛΑΓΙΑ, λόγω της μεγάλης κλίσης του εδάφους, είναι παρετυμολόγηση έντονα αλλοιωμένη και δεν έχει πιθανότητες να είναι αληθινή.

ΙΣΒΟΡΟΣ "Αμάραντος"

Προφορά: Στον Ισβορο.

Είναι ένα από τα λουτροχώρια της επαρχίας. Έχει ατμούχες θερμές πηγές με ιαματικές ιδιότητες, τα γνωστά λουτρά Αμαράντου. Αυτό το στοιχείο ονομάτισε το χωριό. Το όνομά του είναι σλάβικης προέλευσης.

Στα παλ. Σλ. IZVORb (= πηγή, κρήνη).

Στα Σερβ., Βουλγ., Βλάχ. και Ρουμάν. IZVOR (= πηγή).

Αρα, ΙΣΒΟΡΟΣ (= πηγή), όπως και πράγματι είναι.

Το νέο όνομά του, δηλ. Αμάραντος, το χωριό το πήρε από το πλησιόχωρο βουνό "Μαραντοβούνι", άλλως Καμενίκος (Σλ. KAMENIKb = πέτρα). Το πετροβούνι αυτό λέγεται έτσι, γιατί εκεί φυτρώνει το φυτό "αείζων" ή sempervivum, γνωστό και ως "αμάραντος", στο οποίο αναφέρεται και το

δημοτικό τραγούδι.

ΚΑΒΑΣΙΛΑ “Καβάσιλα”

Προφορά: Στα Καβάσιλα.

Άλλο ένα λουτροχώρι της επαρχίας. Έχει θερμά θειούχα νερά, χαμηλά κατά μήκος της κοίτης του Σαρανταπόρου, όπου γειτονεύει με το έναντι λουτροχώρι Πλεθούκι (Πυξαριά). Εκεί, μέσα σε πολλά κοιλάσματα (λακκούβες) με ιαματικό νερό, οι άνθρωποι κάνουν λουτρά. Το όνομα πάντα λέγεται στον πληθυντικό αριθμό, και αυτό έχει σχέση με τους πολλούς ιαματικούς λάκκους, στους οποίους πλένονταν ανέκαθεν οι άνθρωποι.

Η ονομασία είναι καθαρή λατινική λέξη.

Στα Λατ. CAVO (= κοιλαίνω) και CAVUS (= κοίλος).

CAVATIO (= κοίλωμα, κοιλότητα).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ΚΑΒΑΣΙΛΑ (= *κοιλότητες, λάκκοι*), και εννοείται ιαματικές.

Το λατινικό αυτό όνομα φανερώνει ότι οι ιαματικές ιδιότητες των νερών του χωριού ήσαν γνωστές από τους αρχαίους χρόνους, όταν οι λατινόφωνες Ρωμαίοι είχαν κατακτήσει την Ηπειρο.

ΚΑΝΤΣΙΚΟ “Δροσοπηγή”

Προφορά: Στό Κάντσκο.

Τούτο το μαστοροχώρι είναι κτισμένο στις βόρειες πλαγιές του βουνού ΟΧΥΡΟ (Ταμπούρι), προς τον Σαραντάπορο. Στη βάση του έχει ένα πλάτωμα, το οποίο παλαιά ήταν καλαμώνας και τώρα είναι γεμάτο λαχανόκηπους, από όπου βγήκε το παρατσούκλι ΚΑΡΠΟΥΛΑΧΑΝΑ (= κραμβολάχανα), με το οποίο λέγονταν οι κάτοικοί του. Μνημονεύεται ότι η καδοποιία ήταν δεύτερη ενασχόλησή τους.

Υπάρχουν πολλές εξηγήσεις για το παλαιό όνομα, με πειστικότερες τις:

1) Στα αρχ. Ελλ. "κάννη" και "κάνης" (= καλάμι, καλαμωτή, Λατ. CANNA). Αρα, ΚΑΝ(Ι)ΣΚΟ ή ΚΑΝΤΣΚΟ ή ΚΑΝΤΣΙΚΟ (= *καλαμωτό, καννωτό*), όπως και φαίνεται ότι ήταν κάποτε.

2) Στα Σλ. KbZNb (= ενέδρα, φύλαξη, φυλακή, Λατ. INSIDIAE - τέχνη, μαστορική), όπου b ημίφωνος σλάβικος φθόγγος.

Οπότε, με αναγραμματισμό, ΚΑΝΖΙΚΟ ή ΚΑΝΤΣΙΚΟ (= *φυλαγμένος τόπος*), ερμηνεία, όχι γραμματικά άψογη, που σχετίζεται όμως με την παρουσία του χωριού πάνω στο βουνό ΟΧΥΡΟ.

ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗ “Καστανέα”

Προφορά: Σ' Καστάνιαν(η).

Το χωριό είναι κτισμένο σε πλαγιά της "Γύφτισσας", προς την κοιλάδα του Σαρανταπόρου. Είναι παλιό και τρανό μαστοροχώρι.

Οι κάτοικοί του, τον παλιό καιρό, είχαν το παρατσούκλι ΖΝΤΑΒ(Η)ΔΕΣ (= *σωματώδεις, στιβαροί*), επειδή ήσαν εύσωμοι. Κυρίως γι' αυτό φημίζονταν οι υψηλόσωμες γυναίκες τους, που μεγενθυτικά λέγονταν *Καστάνες*.

Η εξήγηση αυτή προκύπτει από το Σλ. ZDRAV (= *υγιής, δυνατός, γερός, στιβαρός*) > Αρβ. ZDAP-I ή ZDAV-I (= *γερός άνθρωπος σωματερός και*

άκομπτος) "ζνταβαριά" (= μεγαλόσωμη και ασουλούπωτη γυναίκα) στην τοπική διάλεκτο. Το παλιό όνομα του χωριού είναι ελληνικό.

Στα αρχ. Ελλ. "καστανέα" (= το δένδρο καστανιά, Λατ. CASTANEA). Η λέξη υπάρχει σε όλες τις βαλκανικές γλώσσες.

Συνεπώς, ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗ (= καστανότοπος). Ίσως, κάποτε υπήρχαν ση-μαδιακές καστανιές, οι οποίες ονοματοδότησαν τον τόπο και το χωριό. Σήμερα αυτό δεν είναι φανερό.

ΚΕΡΑΣΟΒΟ "Αγία Παρασκευή"

Προφορά: Στο Κεράσοβο ή Κηράσοβο.

Το μεγάλο αυτό μαστοροχώρι βρίσκεται στην κοιλάδα του Βουργουπο-τάμου, σε ένα πλάτωμα, μεταξύ των βουνών Σμόλικα και ΟΧΥΡΟ (Τα-μπούρι).

Το όνομά του, παρ'όλο ότι φαίνεται νά έχει σλάβικη κατάληξη, εν τούτοις μπορεί να μην είναι σλάβικο.

1) Στα αρχ. Ελλ. "κέρας" (= κέρατο). Κάνοντας χρήση της σλάβικης τοπωνυμικής κατάληξης -ΟΒΟ, προκύπτει η λέξη ΚΕΡΑΣΟΒΟ (= βοϊδό-τοπος, αρχαϊκά βούνειμον), δηλ. τόπος νομής ζώων κερασφόρων, βα-σικά βοδιών.

Η εκδοχή αυτή ερμηνεύει και το παμπάλαιο παρατσούκλι τους ΡΟΓΚΑ-ΛΙΑ (= βουκόλοι), ερμηνευόμενο από το Σλ. ROG (= κέρασ, κέρατο).

2) Στα Ελλ. "κέρασος" (= κερασιά, κεράσι, Λατ. CERASUS). Με χρήση και πάλι της σλάβικης τοπωνυμικής κατάληξης -ΟΒΟ γεννάται η λέξη ΚΕΡΑΣΟΒΟ (= κερασότοπος, κερασώνας). Τα σημερινά πραγματολογι-κά στοιχεία δεν είναι επαρκή για να στηρίξουν την άποψη αυτή, παρ'όλη τη λεκτική τελειότητά της.

3) Στη μαστόρικη (κουδαρίτικη) τοπική διάλεκτο λένουν: "κηρασοβήτης" (= χωροφύλακας, φρουρός).

Η λέξη είναι αρχαιοελληνική και σύνθετη, από τα: "Κήρ" (= Θεά του θανάτου, κακή μοίρα, συμφορά, όλεθρος, καταστροφή). "σοβώ" (= εκφοβώ, τρομάζω, πτωώ, αποδιώχνω, προγγίζω). Εξ αυτών, ο της Κήρας σοβητής λέγεται "Κηρασοβήτης".

Τεκμαίρεται, λοιπόν, ότι οι φρουροί (κηρασοβήτες) του βουνού ΟΧΥΡΟ (Ταμπούρι), διέμεναν το χειμώνα στη χαμηλή θέση του σημερινού χω-ριού. Από αυτούς τους οροφύλακες βγήκε το όνομα ΚΗΡΑΣΟΒΟ (= φρουρών κατάλυμα).

4) Η άποψη ότι το όνομα προέκυψε από τη σλάβικη λέξη KRASIV (= ωραίος, ευχάριστος), η οποία προτείνεται στο "2" της βιβλιογραφίας, έχουμε τη γνώμη ότι είναι εσφαλμένη.

ΚΟΝΙΤΣΑ "Κόνιτσα"

Προφορά: Στ' Κόνιτσα ή Κόνιτσα

Η σημερινή πρωτεύουσα της επαρχίας, η οποία ανήκει στην ομάδα των καμποχωρίων, αφού βρίσκεται στην άκρη της ομώνυμης πεδιάδας. Είναι θέση ιστορική, όπως δείχνει το αχρονολόγητο, ανεξερεύνητο και ερει-πωμένο κάστρο, που υπάρχει δίπλα της, σε κορυφή πάνω από την τοξωτή γέφυρα Αώου.

Το όνομα της έχει σλάβικη προέλευση.

1) Στα παλ. Σλ. KONb (= ίππος). Στα Βουλγ. KON (= άλογο) και KONTSE (= αλογάκι).

Στα Σέρβ. KONJ (= άλογο, ίππος) και KONJIC (= νέος ίππος).
KONJICA (= ιππικό).

Από τα παραπάνω ΚΟΝΙΤΣΑ (= αλογότοπος), εξήγηση που δικαιολογείται, γιατί στον κάμπο είχαν άλογα, ενώ στα ορεινά συντηρούσαν μουλάρια.

2) Στα παλ. Σλ. KONbCb (= τέλος, άκρο, πέρας, όριο). Στα Βουλγ. KONEC (= τέλος), όπου b ημίφωνος σλάβικος φθόγγος.

Αν απ'εδώ βρήκε το όνομα, τότε ΚΟΝΙΤΣΑ (= εσχάτη, ακραία). Η λέξη "εσχάτη" ήταν στην αρχαιότητα επιθετικός χαρακτηρισμός των απομάκρων πόλεων.

Ποιά, όμως, αρχαία ΕΣΧΑΤΗ κώμη ήταν εδώ; Δυστυχώς, ακόμη δεν προσδιορίσθηκε.

3) Εξηγήσεις από το αρχ. Ελλ. "Κνωσσός" δεν μπορούν να στηριχθούν γλωσσολογικά, αλλά ούτε και μαρτυρούνται ιστορικά.

Από τα σημερινά τοπωνυμικά δεδομένα του χώρου, μόνο η ονομασία "Αλεξατιά", της εγγύτερης προς το "Κάστρο" γειτονιάς της Κόνιτσας, ενδέχεται να υποκρύπτει κάποιο ιστορικό περιεχόμενο. Αυτό με την αίρεση ότι θα συνδυασθούν εννοιολογικά οι δύο αυτές ονομασίες και η πρώτη θα εξηγηθεί απ'το αρχ. Ελλ. "αλέξω" (= αποκρούω βίαια, αποτρέπω, απομακρύνω, Λατ. ARCEO) > αλεξητήρ (= ο αποκρούων). Τότε "Αλεξατιά" (= η αποκρούουσα), έννοια συμβατή με την ονομασία "Κάστρο". Δυστυχώς, όμως, ιστορικά πουθενά δεν μαρτυρείται ελληνική κώμη με την ονομασία "Αλεξατιά", χωρίς αυτό να αποκλείει παντελώς την πιθανή ύπαρξή της.

ΚΟΡΣΑΤΣΙΚΟ "Προσήλιο"

Προφορά: Στο Κουσαρτσκό ή Κουσάρτσ(ι).

Χωριό, που τώρα δεν υπάρχει, πέρα από τα χωριά Πλεθούκι (Πυξαριά) και Πλάβαλη (Αγία Βαρβάρα), πάνω στα τωρινά ελληνοαλβανικά σύνορα. Ήταν γειτονικό με το χωριό Ραδάτι. Οι κάτοικοί του ήσαν χριστιανοί αλβανόφωνοι.

Η λέξη έχει λατινική προέλευση.

Λατ. CURRO (= τρέχω) > CURSUS (= δρόμος, φορά, πλούς) > νέο Ελλ. "κούρσος" (= πειρατία, επιδρομή) > Ελλ. "κουρσάρος" και Αρβαν. KUSAR-I (= κλέφτης, άρπαγας, ληστής).

Από τούτες τις λέξεις βγαίνει ότι ΚΟΡΣΑΤΣΙΚΟ (= κλεφτότοπος).

Η ίδια εξήγηση προτείνεται και στο "16" της βιβλιογραφίας.

ΚΟΡΤΙΝΙΣΤΑ "Νικάνορας"

Προφορά: Σ' Κουρτίνστα.

Το μικρό αυτό χωριό είναι χωμένο μέσα σε μια εδαφική κοιλότητα, γι'αυτό και δεν φαίνεται. Σε κορυφή, πάνω από τον οικισμό, υπάρχει η εκκλησία του Αγίου Νικάνορα, στην οποία οφείλει το νέο όνομά του.

Η παλαιά ονομασία είναι καθαρά λατινική λέξη.

Στα Λατ. CORTINA (= λέβητας - το κοίλον, κυρίως θεάτρου και ουρανού - προπέτασμα, σαν εκκλησιαστικός όρος).

Στα Σλ. KORITO (= σκάφη, κοινώς καρούτα).

Συνεπώς, ΚΟΡΤΙΝΙΣΤΑ (= κοίλωμα, γούπατο), με την έννοια ότι βρίσκεται σε εδαφική κοιλότητα, δίκην λέβητος, όπως όντως συμβαίνει.

ΚΟΥΤΣΟΥΦΛΙΑΝΗ “Ηλιόρραχη”

Προφορά: Σ' Κουτσούφλιαν(η).

Τούτο το χωριό ανήκει στα καρποχώρια και είναι ορατό από την Κόνιτσα. Βρίσκεται λίγο ψηλότερα από την πεδιάδα, στην ομαλή πλαγιά ενός χθαμαλού και απλωτού βουνού, το οποίο δεν έχει διακεκριμένη κορυφή, δηλ. είναι "κουτσουμπλό". Το παλαιό του όνομα είναι νεοελληνικό, γεγονός που δείχνει ότι είναι νεώτερος οικισμός.

Στα νέο Ελλ. "κουτσουμπλός" (= κορυφότμητος, δηλ. όποιος δεν έχει κορυφή, κολοβωμένος), από όπου με παραφθορά προέκυψαν οι λαϊκές λέξεις "κουτσουμπός", "κουτσουφλός", "κουτσουβλός", με την ίδια ακριβώς σημασία.

Οι λέξεις αυτές μάλλον προέρχονται από το νέο Ελλ. "κουτσό" (= λίγο, λειψό, κομμένο) και "τσούμπλα" (= μύτη, κορυφή, ακωκή), στην τοπική διάλεκτο, εκ του Λατ. SUBULA (= οβελός, σούβλα).

Απ'τα παραπάνω φαίνεται ότι ΚΟΥΤΣΟΥΦΛΙΑΝΗ (= ακόρυφη, κορυφότμητη, κολοβή), δηλ. πήρε το όνομα από το ακόρυφο βουναλάκι πάνω στο οποίο είναι κτισμένη.

Υπάρχει στην επαρχία μας τοπωνυμία "Κουτσούφλιανη", σημειούμενη στους χάρτες μεταξύ Πεκλαρίου και Νικάνορος, με την ίδια ακριβώς σημασία.

ΛΕΣΚΑΤΣΙ “Ασημοχώρι”

Προφορά: Στο Λισκάτσ(ι) ή Λεσκάτσ(ι).

Χωριό ευρισκόμενο στην κοιλάδα του Βουρμπιανίτικου ρέματος, στις πλαγιές του Γράμμου. Οι κάτοικοί του, κατά μία θολή παράδοση, η οποία συνέτεινε στη θέσπιση της νέας ονομασίας *Ασημοχώρι*, ήσαν σε απώτερους αιώνες σιδηρουργοί, που εξυπηρετούσαν τον ευρύτερο χώρο. Η εγκατάσταση και διασπορά στα χωριά των γύφτων σιδηρουργών τους στέρησε το επάγγελμα. Αλλάξαν τότε τέχνη και έγιναν ξυλουργοί.

Είχαν το παρατσούκλι ΖΟΥΛΦΗΔΕΣ (= φουσεράδες), δηλ. σιδηρουργοί που έχουν φουσερό. Η εξήγηση προκύπτει από το Λατ. SUFFLO (= υποφυσώ) > Βλαχ. SUFLU (= φυσώ). Εξ αυτών με αναγραμματισμό "Σούλφηδες" ή ΖΟΥΛΦΗΔΕΣ (= φουσεράδες), ερμηνεία συμβατή με την παράδοση.

Η παλιά ονομασία του χωριού είναι φυτώνυμο σλάβικης προέλευσης.

Στα Σερβ. LESKA (= λεπτοκαρυά) και LISKA (= φύλλο φυτού, φύλλωμα).

Στα Βουλγ. LESKA (= φουντουκιά, λεπτοκαρυά, χαμόκλαδα), LES (= δάσος). Στα παλ. Σλ. LIESb (= άλσος).

Ετσι, ΛΕΣΚΑΤΣΙ (= λεπτοκαρυώνας), δηλ. τόπος με λεπτοκαρυές, πράγμα που πιθανώς να ίσχυε κάποτε, αλλά τώρα δεν μπορεί να επαληθευθεί, γιατί δεν υπάρχουν τόσες λεπτοκαρυές, ώστε να δικαιολογούν το όνομα. Γι'αυτό ίσως θα ήταν πιο σωστό να ορισθεί ΛΕΣΚΑΤΣΙ (= τόπος με φυλλωσιές), όπερ αληθές.

ΛΙΑΤΟΝΑΒΙΣΤΑ "Κλειδωνιά".

Προφορά: Στ' Λιατονάβ(ι)στα ή Λιπονιάβ(ι)στα.

Το παλαιό χωριό κείται ψηλά στις πλαγιές της Τύμφης. Εκεί υπάρχει και η "Μονή Λιατοβιανής". Στη θέση όπου τώρα υπάρχει το χωριό, δηλ. στον κάμπο, εκεί όπου ο ποταμός Βοϊδομάτης βγαίνει στην πεδιάδα, υπήρχαν τα καλύβια της Λιατονάβιστας, στα οποία οι κάτοικοί του διαχειρίζονταν τα ζωντανά τους και διέμεναν προσωρινά, όταν καλλιεργούσαν τα πεδινά τους κτήματα. Αυτά τα καλύβια εξελίχθηκαν στο σημερινό χωριό Κλειδωνιά "Κλειδονιάβιστα". Η ονομασία προέκυψε από παραφθορά της λέξης Λιατονάβιστα.

Η τοπωνυμία "Καστράκι", με τα λειψανά του, υπεράνω της γέφυρας του Βοϊδομάτη, και η διάχυτη φήμη ότι εκεί ήταν η κώμη "Ρευνίκο", δείχνουν την ιστορικότητα του χώρου. Στο "4" της βιβλιογραφίας αναγράφεται: "ΡΕΥΝΙΚΟΝ : πόλις της Ηπείρου, κειμένη 1/4 της ώρας ΒΔ του Αγίου Μηνά, χωρίου του Ζαγορίου, επί λόφου δυσβάτου μετά ακροπόλεως οχυρωτάτης, Καστράκι σήμερον λεγομένης. Επί βυζαντινών έχαιρεν μεγάλην φήμην επί πλούτῳ, κατεστράφη δε υπό του εξομώτου Ισαήμ κατά το 1385".

Η ονομασία έχει σλάβικη ρίζα.

Στα παλ. Σλ. LIETO και Σερβ. LETO (= θέρος).

Στα Βουλγ. LIATO (= καλοκαίρι, θέρος).

Συνεπώς, ΛΙΑΤΟΝΑΒΙΣΤΑ (= *θερινή*), με την έννοια ότι το καλοκαίρι άφηναν την κάψα του κάμπου και κατοικούσαν ψηλά στο βουνό.

ΛΟΥΨΙΚΟ "Λυκόρραχη, νεώτερο Κεφαλοχώρι"

Προφορά: Στο Λούψκο.

Το παλαιό χωριό βρισκόνταν ψηλά στις πλαγιές του Γράμμου, κάτω από τις κορυφές Αρένες, στην κοιλάδα του ορμητικού χειμάρρου Ντιβό(λ)ικα. Το σύγχρονο χωριό κτίστηκε στο σημείο όπου αυτός ο χείμαρρος εκβάλλει στον Σαραντάπορο ποταμό. Εκεί ανακαλύφθηκαν ευρήματα και νομίσματα της ρωμαϊκής εποχής με την ένδειξη ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ.

Γιά το παλαιό όνομα υπάρχουν οι εξής εκδοχές:

1) Στα Λατ. LUPUS (= λύκος). Οπότε, ΛΟΥΨΙΚΟ (= *λυκότοπος*), έννοια που αποδίδει και η νέα του ονομασία *Λυκόρραχη*.

2) Στην μαστόρικη (κουδαρίτικη) τοπική διάλεκτο λέγουν: "λουψιώτη" ή "ντιβόλκο" (= νερό).

Οι λέξεις αυτές συνυπάρχουν εδώ, αφού *Λούψικο* λέγουν το χωριό και *Ντιβό(λ)ικα* ονομάζουν το ρέμα της κοιλάδας του.

Στα παλ. Σλ. LUPbSHb και LUPITI (= βίαια αποσπώ, αρπάζω, αφαιρώ).

Στα Βουλγ. LUPAM (= κτυπώ, κοπανώ) και LUPNA (= γκρεμίζομαι, πέφτω).

Στα Σερβ. LUPATI ή LUPNUTI ή LUPITI (= κρούω, πλήττω, παίω).

Στα Αρβαν. LUP(E)SHI (= αφανιστής, καταστροφέας).

Στα Ρουμαν. LUPTA (= πάλη, μάχη, αγώνας).

Εξ αυτών προέκυψε το ΛΟΥΨΙΚΟ (= *αρπακτικό, καταστροφικό, ορμητικό*), αρχικά σαν όνομα του ρέματος, όπως υποδηλώνουν και οι προα-

ναφερθείσες δύο μαστόρικες λέξεις. Κατόπιν πήρε το όνομα αυτό και το χωριό, όταν κτίστηκε στην κοιλάδα αυτού του ρέματος.

3) Στο "2" της βιβλιογραφίας προτείνεται η ετυμολογία από το Σλ. LUB ή LUP (= φλοιός, φλούδα).

Η λέξη αυτή μάλλον προέρχεται από το αρχ. Ελλ. "λοπός" (= λέπος, φλούδα, φλοιός - βίβλος, Λατ. LIBER ή LUBRO), και δεν μπορεί εννοιολογικά να στηρίξει κάποια πειστική ερμηνεία.

ΜΑΖΙ "Μάζι"

Προφορά: Στο Μάζ(ι).

Καμποχώρι ετούτο το χωριό, με παχιά χωράφια και άφθονη αγροτική παραγωγή. Αυτά τα χαρακτηριστικά του το ονοματοδότησαν.

Η εξήγηση της ονομασίας έχει τις εξής εκδοχές:

1) Στα αρχ. Ελλ. "μάζα" (= ζυμάρι, φύραμα, γενικώς κάθε ζυμαρώδης όγκος - Λατ. MASSA).

Επομένως, ΜΑΖΙ (= *ζυμοχώρι*), λόγω των πολλών σιτηρών.

2) Στα παλ. Σλ. MAZb (= άλειμμα, πάχος, ξύγκι).

Στα Βουλγ. MAZEN (= λιπαρός).

Στα Σερβ. MAZ (= άλειμμα, λίπος, αλοιφή).

Εξ αυτών ΜΑΖΙ (= *παχύ, πιαρό, πίνον*), με την έννοια ότι είχε παχιά χωράφια, κατά το αρχ. Ελλ. "πίων αγρός" (= παχύ χωράφι), δηλ. εύφορο.

ΜΕΛΙΣΣΟΠΕΤΡΑ "Μελισσόπετρα"

Προφορά: Στ' Μελισσόπετρα. Τούτο το χωριό έτσι ελληνικά λέγονταν πάντοτε. Δεν αναφέρεται κάποια άλλη ονομασία του. Κείται στον ευρύτερο χώρο της θέσης "Κλειδί", όπου ο Σαραντάπορος ενώνεται με τον Αώο, στα δεξιά του Αώου. Οι οικισμοί Πυροβίτσα (Καλόβρυση) και Δερβένι υπάγονται σήμερα διοικητικώς στη Μελισσόπετρα.

ΜΕΣΑΡΙΑ "Μόλιστα"

Προφορά: Στ' Μεσαριά ή Μισαριά.

Ο μεσαίος οικισμός από τους τρεις πλησιόχωρους, που αποτελούν όλοι μαζί τη *Μόλιστα*, στις υπώρειες του "Κλεφτη".

Οι άλλοι δύο είναι, ανατολικά το Γαναδιό και δυτικά το Μποτσιφάρι (Μοναστήρι). Όπως τα ονόματα αυτών, έτσι και η ονομασία Μεσαριά είναι προσδιοριστικό θέσης. Συγκρινόμενος με τα άλλα χωριά της επαρχίας, ο τόπος είναι ήπιος, τουλάχιστον η ευρεία πλευρά προς τον Σαραντάπορο και τον Βουργουπόταμο. Και οι δύο ονομασίες είναι παμπάλαιες και ελληνικές.

1) Στα Ελλ. "μέσος" (= ευρισκόμενος μεταξύ, μεσαίος, μεσιακός). "μεσήρης" (= μέσος, μεσαίος).

Αρα, ΜΕΣΑΡΙΑ (= μεσαία, μεσιανή), όπως και πράγματι είναι.

2) Στα αρχ. Ελλ. "μώλυσ" (= απαλός, μαλακός). Στα Λατ. MOLLIS (= μαλακός).

Επομένως, ΜΟΛΙΣΤΑ (= ήπια τοποθεσία), όπως και είναι.

ΜΠΛΗΖΙΑΝΗ "Λαγκάδα"

Προφορά: Στ' Μπλήζιαν(η).

Κείται στις πλαγιές της "Γύφτισσας", μέσα σε μια λαγκαδιά, από όπου προέκυψε και το νέο όνομα, η οποία εκβάλλει στο Σαραντάπορο ποταμό.

Παλαιότερα οι κάτοικοί του είχαν το παρατσούκλι ΤΣΙΟΛΙΑ (= κουρέλια), με την έννοια του ρακένδυτου. Η λέξη προέρχεται από το Τουρκ. CUL (= υφαντό κάλυμμα σαμαριού, κοινώς τσόλι). Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι το χωριό ήταν μέχρι τα τελευταία έτη της τουρκοκρατίας τσιφλίκι. Συνεπώς οι κολλήγοι οικιστές του ήσαν πάμφτωχοι και λακεροί, δηλ. με χιλιομπαλωμένα ρούχα. Υπάρχει το ενδεχόμενο το παρατσούκλι να είναι νεώτερη απόδοση της σλάβικης λέξης BLIZNA (= μικρό ξέσχισμα σε ύφασμα), που πιθανώς να έχει σχέση και με το όνομα του χωριού.

Το παλαιό όνομα του χωριού έχει σλάβικο υπόθεμα.

1) Στα Βουλγ. BLIZANE (= γλειψιά, γλείψιμο). BLIZNA ή BLIZIA (= γλείφω, λείκω). Από αυτά ΜΠΛΗΖΙΑΝΗ (= γλειμμένη), με την εξήγηση ότι έτσι ονομάστηκε αρχικά ο ευρύτερος χώρος, επειδή έχει στη θέση "Φραξιά" ρέμα και έκταση με αλμυρό έδαφος, το οποίο γλείφουν τα ζωντανά. Κατόπιν πήρε το ίδιο όνομα και το χωριό, όταν χτίστηκε σ' αυτήν την περιοχή.

2) Στα παλ. Σλ. BLIZINI (= ο πλησίον, ο οικείος). BLIZI (= εγγύς, πλησίον). Στα Σερβ. BLIZU (= εγγύς, σιμά, πλησίον, κοντά). BLIZINA (= εγγύτης, γειτνίαση, γειτονιά). BLIZNJI (= ο εγγύς, παρακείμενος, παραπλήσιος).

Στα Βουλγ. BLIZU (= κοντά, πλησίον, εγγύς). BLIZNA (= κοντινή, πλησία, η εγγύς, γειτονική). Οι λέξεις αυτές φαίνονται συγγενικές με το αρχ. Ελλ. "πλησίος" (= ο εγγύς, κοντινός), από όπου πιθανώς προέρχονται. Εξ όλων αυτών ΜΠΛΗΖΙΑΝΗ (= γειτονική, κοντινή), εννοείται προς κάποιο άλλο χωριό, πιθανολογώντας το πάλαι ποτέ υπαρκτό και μνημονευόμενο χωριό "Λευτεροχώρι".

3) Στα παλ. Σλ. BLIZNICI (= δίδυμος).

Στα Σερβ. BLIZANAK (= δίδυμος).

Στα Βουλγ. BLIZNIA (= γεννώ δίδυμα). BLIZNAK (= δίδυμος, διδυμάρης, διπλάρης).

Οι λέξεις αυτές είναι όμοιες με εκείνες της υπερθεν παραγράφου 2, αφού οι δίδυμοι είναι "πλησίοι", καθώς γεννιούνται μαζί.

Επομένως, ΜΠΛΗΖΙΑΝΗ (= δίδυμη), εννοείται με κάποιο άλλο γειτονικό χωριό, πιθανολογώντας και πάλι το "Λευτεροχώρι". Ομως, επειδή η συλλαβή BLI- είναι άτονη στη Σλ. προφορά των παραπάνω λέξεων, γι' αυτό υστερεί τούτη η εξήγηση.

Οι παραπάνω εξηγήσεις των παρ. 2 και 3 δίδονται και στο "5" της βιβλιογραφίας, αλλά με άλλη απόδοση του περιεχομένου, όχι ιδιαίτερα πειστική.

ΜΠΟΤΣΙΦΑΡΙ "Μοναστήρι"

Προφορά: Στο Μποτσφάρ(ι).

Είναι ο δυτικός οικισμός του τριδύμου χωριού Μόλιστα, όπου υπάρχει και η Μονή της Θεοτόκου, γι' αυτό άλλωστε ονομάζεται τώρα Μοναστήρι. Οι άλλοι δύο οικισμοί είναι η Μεσαριά (Μόλιστα) στο κέντρο και το

Γαναδιό ανατολικά της Μεσαριάς. Όπως τα ονόματα αυτών, έτσι και τούτη η ονομασία είναι προσδιοριστικό θέσης. Βρίσκεται στις υπώρειες του "Κλέφτη", στα πλάγια και δυτικά της Μεσαριάς, πίσω από μια ράχη, έτσι ώστε δεν φαίνεται απ' αυτήν.

Η παλαιά ονομασία έχει σλάβικο υπόθεμα.

1) Στα Σερβ. БОС(Н)И (= πλάγιος, παράπλευρος, πλευρικός).

FARA (= το όπισθεν μέρος).

Οπότε, ΜΠΟΤΣΙΦΑΡΙ (= πλαγιοπίσθιος τόπος, δηλ. παράπλευρο πίσω μέρος), όπως και πράγματι είναι συγκρινόμενο με τη Μεσαριά, που είναι στο μέσον.

2) Επειδή σε πολλές σλάβικες ή γερμανικές γλώσσες η λέξη FAR (= παπάς, φλάρος, ιερέας) και Βενετσάνικα FRAR (= παπάς), γεννάται η υπόνοια μήπως από αυτή τη λέξη προέκυψε το όνομα του χωριού, αν βέβαια συνδυασθεί με την εκεί παρουσία της Μονής της Παναγίας. Ομως, κωλαίνει αυτή η εκδοχή, γιατί το χωριό θεωρείται παλαιότερο από τη Μονή.

ΜΠΟΥΤΣΙΚΟ "Πωγωνίσκος"

Προφορά: Στο Μπουντσκό ή Μπουν(γκ)τσκό.

Το χωριό αυτό βρίσκεται μέσα σε μια ομαλή κοιλότητα, πάνω στη στενωπό της "Γκρίκας" -- "Αρβ. GRYKE-A (= κλεισούρα, στενό, χαράδρα - στόμιο - λαρύγγι)" -- στα όρια με τα χωριά του Πωγωνίου, από όπου και το νέο του όνομα. Σήμερα είναι ακατοίκητο. Όλη η ευρύτερη έκτασή του είναι κατάφυτη από βελανιδιές, γεγονός που το ονοματοδότησε.

Το όνομά του έχει αρβανίτικη καταγωγή.

Στα Αρβ. BUNG-U ή BUNGE-A (= δρύς η άμισχος, κοινώς δένδρο ή ρουπάκι). Εξ αυτού ΜΠΟΥΤΣΙΚΟ (= ρουπακιά, δρυμώνας), όπως και είναι.

Η εξήγηση αυτή στηρίζεται από το γεγονός, ότι και το πλησιόχωρο βουνό, προς τα Πωγωνοχώρια, λέγεται "Δούσκο" (= δρυμώνας), γιατί Αρβ. DUSHK-U (= δρύς, βαλανιδιά).

ΟΣΤΑΝΙΤΣΑ "Αηδονοχώρι"

Προφορά: Στ'ν Οστανίτσα.

Το χωριό τούτο βρίσκεται στον ευρύτερο χώρο της θέσης "Κλειδί", εκεί όπου σμίγουν Αώος και Σαραντάπορος, στα αριστερά του Αώου. Κείται σε ιστορική θέση, διάσπαρτη από εμφανή λείψανα αρχαίων ερείπίων και πάμπολλα εξωκλήσια, παρά τη Μεσογέφυρα και εγγύτατα στο Μολυβδοσκεπάστο. Εικάζεται ότι εδώ ήταν η αρχαία πόλη ΣΕΣΣΑΡΗΘΟΣ.

Περί αυτού, στο "4" της βιβλιογραφίας αναγράφεται: "ΣΕΣΣΑΡΗΘΟΣ : πόλις αρχαία της Ηπείρου, αναφερομένη υπό Στεφάνου του Βυζαντίου. Αύτη έκειτο ίσως παρά την γέφυραν του Αώου, καλουμένην Μεσογέφυρον, κατά την όχθην του ποταμού, εφ'ής σώζονται αξιολόγου ακροπόλεως ερείπια.....".

Σαράντα χρόνια αργότερα, δηλ. το 1930, βρέθηκε εδώ μαρμάρινη πλάκα που έγραφε ΣΕΣΣΑΡΗΘΟΣ, όπως στο "3" της βιβλιογραφίας σημειώνεται.

Το παλαιό όνομα του χωριού είναι σλάβικο.

Στα παλ. Σλ. OSTANbKb (= απομεινάρι, λείψανο, κατάλοιπο).

OSTANESHI (= αφίεσθαι, λείπεσθαι, απομένειν).

Στα Βουλγ. OCTANA (= απομένω, καταλείπω). OSTANKI (= απομεινάρια, ερείπια). Στα Σερβ. OSTANEN (= παραμένω, μένω). OSTATAK (= λείψανο, σύντριμμα, υπόλειμμα).

Συνεπώς, ΟΣΤΑΝΙΤΣΑ (= αρχαίο απομεινάρι), όπως και πράγματι είναι.

ΠΑΔΕΣ "Πάδες"

Προφορά: Στ'ς Πάδες. Είναι χωριό Ελλήνων βλαχοφώνων της Λάκκας του Αώου, κτισμένο στις κατάφυτες πλαγιές του Σμόλικα και περιβάλλεται από ορατούς γκρεμούς (βράχους). Οι κάτοικοί του, τα παλιά χρόνια, ήσαν υλοτόμοι και αγωγιάτες. Το όνομα του χωριού λέγεται πάντα στον πληθυντικό αριθμό.

Η εξήγηση του ονόματός του έχει ως εξής:

1) Στα αρχ. Ελλ. "πάδος" (= δένδρο εκ των φηγίδων, πχ δρύς, οξυά). Στα νέο Λατ. (Γαλατικά) PADUS (= πεύκο). Στα Βλαχ. και Ρουμάν. PADURE (= δάσος).

Οπότε, ΠΑΔΕΣ (= δένδρα, πεύκα), εξήγηση ταιριαχτή με το υπερκείμενο βουνό Σμόλικας (= πευκώνας).

2) Στα παλ. Σλ. PADATI (= πέφτω) και PADINA (= υδατόπτωση). Στα Βουλγ. PADIA ή PADAM (= πέφτω, πίπτω) και PAD (= υδατόπτωση).

Στα Σερβ. PAD (= καταρράκτης, πώση, ανάβρυση).

Από αυτά προκύπτει ότι ΠΑΔΕΣ (= πτώσεις), δηλ. γκρεμοί, γεγονός αληθές. Τούτη η εξήγηση προτείνεται και στο "5" της βιβλιογραφίας.

ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΙ "Παλαιοσέλι"

Προφορά: Στο Παλιοσέλ(ι). Είναι χωριό Ελλήνων βλαχοφώνων της Λάκκας του Αώου, κτισμένο στις πλαγιές του βουνού "Κλέφτης". Η τοποθεσία του φημίζεται ως ιστορική, γι' αυτό πολλοί λένε ότι το όνομά του σχετίζεται με τους αρχαίους ΣΕΛΛΟΥΣ. Δεν υπάρχει, όμως, ακόμη καμμία ιστορική μαρτυρία, που να επιβεβαιώνει αυτή τη διάχυτη αντίληψη. Στηριζόμενοι σ' αυτά, μερικοί ορίζουν ότι ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΛΙ (= τόπος των παλαιών Σελλών). Ίσως η αρχαιολογική έρευνα τους δικαιώσει. Προς το παρόν το παλαιό όνομα ορίζεται ως ελληνοσλαβικό.

Στα Ελλ. "παλαιό" (= παλιό, αρχαίο). Στα παλ. Σλ. SELO (= αγρός, χωριό, χώρα). Στα Σερβ. και Βουλγ. SELO (= χωριό).

Από αυτά προκύπτει ότι ΠΑΛΑΙΟΣΕΛΙ (= παλιοχώρι).

ΠΕΚΛΑΡΙ "Πηγή"

Προφορά: Στο Πεκλάρ(ι) ή Πηκλάρ(ι).

Ο ευρύτερος χώρος αυτού του χωριού είναι μια σχετικώς ομαλή προσήλια έκταση, με ήμερη βοσκήσιμη βλάστηση, ακριβώς πίσω από το βουνό Μακροβούνι (Προφήτης Ηλίας) της ανήλιας Κόνιτσας. Είναι παλαιό μαστοροχώρι. Το παλαιό όνομα φαίνεται και είναι λατινικό.

1) Στα Λατ. PER και νέο Λατ. PE (= ανά, κατά, στα).

CLARO (= φωτίζω, λαμπρύνω) και CLARUM (= λαμπρό, λαμπροφανές). Στα Ρουμάν. CLAR (= φωτεινό, λαμπρό, διαυγές).

Εξ αυτών ΠΕΚΛΑΡΙ (= στο φωτεινό), με την έννοια του προσήλιου, σε

αντίθεση με την ανήλια Κόνιτσα.

2) Στα Λατ. PECULIARIS (= ίδιο έσοδο, ίδια περιουσία, δηλ. ιδιωτική, όχι δημόσια, και κυρίως αιγοπρόβατα και βοσκήματα).

Αρα, ΠΕΚΛΑΡΙ (= βόσκημα), δηλ. τόπος κατάλληλος για τη θερινή βοσκή των αιγοπροβάτων του κάμπου της Κόνιτσας, όπως και πράγματι είναι.

ΠΛΑΒΑΛΗ “Αγία Βαρβάρα”

Προφορά: Στ’ Πλάβαλ(η).

Είναι χωριό με πάρα πολλά νερά, ευρισκόμενο ανάμεσα από τα λουτροχώρια Πλεθούκι (Πυξαριά) και Ισβορο (Αμάραντο), από τον οποίο χωρίζεται με ένα ρέμα. Τα άφθονα νερά το ονοματοδότησαν.

Η παλαιά ονομασία έχει σλάβικη καταγωγή. Στα παλ. Σλ. PΛΑΒΑΤΙ (= πλέω, κολυμβώ).

Στα Σερβ. PΛΑΒΙΤΙ (= κατακλύζω, πλημμυρίζω).

Στα Βουλγ. PΛΑΒΑΜ (= κολυμπώ, πλέω). PΛΑΒΙΑ (= ξεπλένω, ξεβγάζω, εκπλύνω).

Συνεπώς, ΠΛΑΒΑΛΗ (= τόπος κατακλυσμένος με νερά), όπως και είναι.

ΠΛΕΘΟΥΚΙ “Πυξαριά”

Προφορά: Στο Πλυθούκ(ι) ή Πλυθίκ(ι).

Είναι ένα από τα λουτροχώρια της επαρχίας. Έχει, χαμηλά στην κοίτη του Σαρανταπόρου, θερμά ιαματικά λουτρά, όπου πλένονται οι άνθρωποι, όπως ακριβώς και το αντικριστό του λουτροχώρι Καβάσιλα, με το οποίο συνορεύουν ακριβώς στη θέση των λουτρών. Αυτό το στοιχείο ονοματοδότησε το χωριό.

Η παλαιά ονομασία είναι καθαρά ελληνική λέξη.

1) Στα αρχ. Ελλ. “πλύνομαι” (= καθαρίζομαι με νερό, πλένομαι) νέο > Ελλ. “πλυθώ” > πλυθούκι (= λουτράκι), υποκοριστικά.

Εξ αυτού ΠΛΕΘΟΥΚΙ (= λουτράκι), δηλ. τόπος πλύσης, όπως ήταν πάντα.

2) Στο “1” της βιβλιογραφίας προτείνεται η εκδοχή ότι το όνομα του χωριού σημαίνει τόπο γεμάτο λύκους, από το Αρβ. PΛΟΤ(Ε) (= πλήρης, γεμάτος) και UJK-U (= λύκος).

Μάλλον ανεπιτυχής είναι αυτή η εξήγηση, γιατί, εκτός της γλωσσικής ατελείας, ο τόπος του χωριού είναι χαμηλός, έχει πυξάρια, είναι ήπιος, στοιχεία τα οποία δεν δικαιολογούν την ύπαρξη πολλών λύκων.

ΠΛΗΚΑΤΙ “Πληκάτι”

Προφορά: Στο Πληκάτ(ι).

Το τελευταίο χωριό προς την κορυφή του Γράμμου, που κατοικείται από Έλληνες αλβανοφώνους. Είναι κτισμένο σε μια απότομη πλαγιά, πάνω από τη συμβολή των ρεμάτων Μικροπόταμο, Ξεροπόταμο, Μεσοπόταμο, Μακρύρρεμα, τα οποία από εκεί και κάτω σχηματίζουν το ρέμα Γοργοπόταμο, ονομαζόμενο χαμηλότερα και Βουρμπιανίτικο ρέμα. Το επικλινές πτωχτό έδαφος φαίνεται ήταν η αιτία για το όνομά του, το οποίο έχει λατινική ρίζα.

Στα Λατ. PLICO (= πύσσω, διπλώνω). PLICATUM (= πυκτό, διπλωμένο, πυχωτό).

Στα Βλαχ. PLEKU (= κλίνω, γέρνω, κάμπω). PLIKATU (= γερτός, καρπός, σκυρμένος).

Στα Ρουμαν. PLECA (= γέρνω, κλίνω) και PLECAT (= γερμένος, κεκλιμένος).

Εξ αυτών ΠΛΗΚΑΤΙ (= γερτό ή πυχωτό), πράγμα αληθέστατο.

ΠΥΡΟΒΙΤΣΚΑ "Καλόβρυση"

Προφορά: Σ' Πυροβίτσκα ή Προβίτσκα.

Σήμερα υπάγεται διοικητικά στην κοινότητα Μελισσόπετρας. Βρίσκεται παρά τον Σαραντάπορο ποταμό, πλησιόχωρα προς τη στρατηγική θέση "Κλειδί", όπου αυτός συναντάει τον Αώο, εγγύτατα στο πάντα γεφυρωμένο στένωμα και πέρασμα της Μέρτζιανης. Εκεί κοντά υπάρχουν λείψανα κάστρου. Αλλά και η κλεισούρα του χωριού Δερβένι, με την τοξωτή λιθοκτιστη "γέφυρα Σκορδίλη", δεν είναι μακριά. Ο δρόμος από εκεί εδώ οδηγούσε. Γι' αυτό παλαιά λειτουργούσε σαν επισταθμία, όπου εύρισκαν φροντίδα και φαγοπότι οι ταξιδιώτες. Αυτό το χαρακτηριστικό στάθηκε η αιτία για την ονομασία του.

Στα παλ. Σλ. PIRb (= πότος, συμπόσιο, ευωχία, πανδαισία, φαγοπότι).

PbIRO (= πυρός, δηλ. σιτάρι, όλυρα, αλεύρι, φάρ - Λατ. FAR).

PIROVISKb (= του συμποσίου, συμποσιακός).

Στα Σερβ. PIR (= συμπόσιο). PIROVATI (= παίρνω μέρος σε συμπόσιο, σε πανδαισία).

Στα Βουλγ. PIRUBANE (= συμπόσιο, φαγοπότι). Στα Αρβαν. PIR(E) (= μεθυσμένος). Από τα παραπάνω ΠΥΡΟΒΙΤΣΚΑ (= τόπος πόσης και βρώσης), δηλ. μέρος όπου στάθμευαν άνθρωποι και ζώα για φαγοπότι.

ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ "Πυρσόγιαννη"

Προφορά παλαιά:

Σ' Πρισό(γ)ιαν ή Προυσόγιαν. Προφορά νέα : Στ' Πυρσόγιανν(η). Το μεγάλο αυτό μαστοροχώρι βρίσκεται σε αντέρεισμα του Γράμμου, πάνω σε μια προσήλια πλαγιά, η οποία βλέπει προς τον Σαραντάπορο.

Ήταν, μαζί με την όμορη Βούρμπιανη, το πιο τρανό μαστοροχώρι της επαρχίας. Φημίζεται ότι τα δύο χωριά μάλωνα μεταξύ τους, για το ποιός εκ των δύο "έφτιαξε τον κόσμο". Τα παραπάνω πιστοποιεί και το παρατσούκλι τους ΛΑΤΣΗΔΕΣ (= λιθοξόοι, πελεκάνοι, κτίστες πετράδες, κοινώς κούδαρικοί ή τσοκανάρηδες, στην τοπική μαστόρικη διάλεκτο), εξηγούμενο από τα:

Ελλ. "λάς" (= λίθος, πέτρα, Λατ. LAPIS).

Αρβ. LATOJ (= λαξεύω, σμιλεύω, πελεκώ πέτρες). Αρβ. LLAC-I (= λάσπη, κονίαμα των κτιστών):

Η ονομασία του χωριού είναι σλάβικης προέλευσης.

1) Στα Σερβ. PRISOJE (= τόπος ευήλιος), PRISOJAN (= προσήλιο). Στα Βουλγ. PRISOI και PRISOE (= προσήλιο), PRISOINA (= προσήλια).

Αρα, ΠΡΙΣΟ(Γ)ΙΑΝΗ και κατά παραφθορά ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ (= προσήλια).

Στο "1" της βιβλιογραφίας προτείνονται ακριβώς τα ίδια με τα ανωτέρω.

2) Η εξήγηση της λέξης σαν "πυρσός του Γιάννη", είναι νεώτερη παρετυμολόγηση, η οποία δεν ανταποκρίνεται σε τίποτε.

ΡΑΔΑΤΙ "RADAT"

Προφορά: Στο Ραντάι(ι).

Το χωριό αυτό είναι γειτονικό με το χωριό Κορσάτσικο (Προσήλιο) και σήμερα κείται μέσα στην Αλβανική επικράτεια. Αμφότερα βρίσκονται πάνω και πέρα από το χωριό Πλεθούκι (Πυξαριά). Αρχικά είχε ενταχθεί στο ελληνικό κράτος, γι' αυτό και περιλαμβάνεται στην επαρχία Κόνιτσας κατά τις πρώτες απογραφές, αλλά λίγο αργότερα, με την τελική οροσήμανση, βρέθηκε εκείθεν των συνόρων. Η ρίζα της λέξης είναι σλάβικη. Στα Σερβ. RADA (= ορμητήριο, όρμος, κοινώς λημέρι).

Οπότε, ΡΑΔΑΤΙ (= λημέρι), εννοείται ληστών, δηλ. ότι ακριβώς σημαίνει και το όμορό του χωριό Κορσάτσικο (β.λ.).

ΣΑΝΟΒΟ "Αειτόπετρα"

Προφορά: Στο Σανοβό.

Ανήκει στην ομάδα των καμποχωρίων και βρίσκεται λίγο πριν από τη γέφυρα Μπουραζανίου. Το παλαιό του όνομα έχει σλάβικη ρίζα και κατάληξη.

Στα Σερβ. και Βουλγ. SENO (= κόρτος, φορβή, νομή, κιλός, κοινώς σανός).

Επομένως, ΣΑΝΟΒΟ (= τόπος με άφθονο κόρτο), που παράγεται στα εύφορα καμποχώραφα του χωριού.

ΣΕΛΤΣΗ "Οξυά"

Προφορά: Στ' Σέλτσ(η).

Το μικρό αυτό χωριό βρίσκεται σε προσήλια πλαγιά του Γράμμου, έναντι ακριβώς από τη Βούρμπιανη. Αμυδρά φημίζεται ότι σε απώτερους αιώνες οι κάτοικοί του είχαν πολλά μελίσσια και εφοδίαζαν με κερί τις εκκλησιές και τα γύρω χωριά. Αυτό αδιάσειστα σπηρίζεται από το παρατσούκλι ΚΑΝΤΗΛΗΔΕΣ (= κεράδες), που λέγεται γι' αυτούς από παλιά, εξηγούμενο από το Λατ. CANDELA (= κερί). Συνεπώς, η τωρινή περιφρονητική έννοια, δηλ. "σπυριάρηδες" που έχουν "καντήλες" (= φλύκταινες), δεν έχει απολύτως καμμία σχέση με τους φιλόξενους και παστρικούς Σελτσιώτες.

Η ονομασία του έχει σλάβικη προέλευση. Στα παλ. Σλ. SELO (= αγρός, χωριό, χώρα). SELbCE (αγρός, αγροικία, μικρά κώμη).

Στα Σερβ. και Βουλγ. SELO (= χωριό). Συνεπώς, ΣΕΛΤΣΗ (= χωριουδάκι).

ΣΤΑΡΙΤΣΑΝΗ "Πουρνιά" Προφορά: Στ' Σταρίτσιαν(η). Τούτο το χωριό βρίσκεται στις υπώρειες του Σμόλικα, σε μια ήπια σχετικά κοιλάδα, η οποία εκβάλλει στον Βουργουπόταμο.

Παράξενα ηχεί και το νέο όνομα Πουρνιά, γιατί πουρνάρια δεν έχει το μέρος. Ίσως είχε πολλά "προύνα" (= κορόμηλα, δαμάσκηνα, κοινώς πούρνα στην τοπική διάλεκτο) και το ονόμασαν έτσι. Οι Σταριτσανίτες

λέγονται Σταριτσιώτες ή Στρατσιώτες, κατά συγκοπή. Το παλαιό όνομά του έχει σλάβικη προέλευση.

Στα παλ. Σλ. STARb (= γέρων) και STARbCb (= πρέσβης, πρεσβύτης).

Στα Σερβ. STAR (= γέρων, πρεσβύτερος - αρχαίος, παλαιός). Από τις παραπάνω λέξεις προκύπτει ότι ΣΤΑΡΙΤΣΑΝΗ (= αρχαία, παλαιά).

Η εξήγηση αυτή δικαιολογεί την προσπάθεια πολλών ερευνητών να ταυτίσουν το χωριό αυτό με κάποια αρχαία κώμη, όπως π.χ στο "18" της βιβλιογραφίας.

ΣΤΡΑΤΣΙΑΝΗ "Πύργος"

Προφορά: Στ' Στράτσιαν(η).

Βρίσκεται σε μια πλαγιά, που βλέπει και ελέγχει το σημείο όπου ο Βουργουπόταμος χύνεται στον Σαραντάπορο. Το υπερκείμενο βραχώδες βουνό ονομάζεται "Πύργος", από όπου και το νέο όνομα του χωριού. Αλλά και το παλαιό όνομα έχει σχέση με αυτό το βουνό, το οποίο χρησιμοποιούνταν σαν σκοπιά, για την επιτήρηση της σμίξης των δύο ποταμών.

Στα παλ. Σλ. STRAZA (= φυλακή, κουστωδία). STRAZANINb ή STRAZANb (= φύλακας).

Στα Σερβ. STRAZA (= φρουρά, φυλακή).

Αρα, ΣΤΡΑΤΣΙΑΝΗ (= σκοπιά, φρουρά).

Η ίδια εξήγηση δίδεται και στο "5" της βιβλιογραφίας.

ΤΟΥΡΝΟΒΟ "Γοργοπόταμος"

Προφορά: Στό Τούρνοβο.

Κείται στην κοιλάδα του Βουρμπιανίτικου ρέματος, το οποίο καλείται και Γοργοπόταμος, από όπου βγήκε και η νέα ονομασία του χωριού. Υπάρχει η θύμηση ότι οι άνδρες ασκούσαν την ξυλογλυπτική τέχνη, δηλ. ήσαν σκαλιστές, κοινώς ταγιαδόροι ή ταλιαδόροι. Παλαιά είχαν το παρατσούκλι ΡΟΒΗΔΕΣ (= σκαλιστές), με την έννοια του ξυλογλύφου. Είναι απόδοση της Ελλ. λέξης "σκαλιστής" (= ξυλογλύφος) από το Σλ. ROVIA (= σκαλίζω, σκάβω).

1) Στα αρχ. Ελλ. "τόρνος" (= ξυλουργικό εργαλείο για περίτεχνη κατεργασία και κυκλική περίξεση) > "τορνεύω" (= εργάζομαι διά του τόρνου και της γλυφίδος, φιλοτεχνώ, ξυλογλυφώ, Λατ. TORNO).

Εξ αυτών, με χρήση της σλάβικης τοπωνυμικής κατάληξης -ΟΒΟ, προκύπτει η λέξη ΤΟΡΝΟΒΟ και με παραφθορά ΤΟΥΡΝΟΒΟ (= χωριό ξυλογλύφων), ακριβέστερα χωριό με πολλούς τόρνους. Ετούτη την εξήγηση ακλόνητα στηρίζει το παμπάλαιο επάγγελμα του ξυλογλύπτη και το παρατσούκλι ΡΟΒΗΔΕΣ (= σκαλιστές).

2) Στα παλ. Σλ. TRbNb (= αγκάθι) και TRbNOVI (= ακανθώδης).

Στα Σερβ. TRN (= αγκάθι) και TRNOVIT (= αγκαθωτός).

Στα Βουλγ. TRbN (= αγκάθι) και TbRNOVA (= αγκαθωτή). Συνεπώς, ΤΟΥΡΝΟΒΟ (= αγκαθότοπος).

Αυτή εδώ η εξήγηση, η οποία προτείνεται και στο "2" της βιβλιογραφίας, δεν έχει πιθανότητες να αληθεύει, γιατί δεν υπάρχουν εκεί πολλά ή σηραδιακά αγκάθια, τα οποία θα ονομάτιζαν τον τόπο.

ΦΟΥΡΚΑ “Φούρκα”

Προφορά: Στ’ Φούρκα.

Βρίσκεται σε μια πλαγιά του βουνού ΟΧΥΡΟ (Ταμπούρι), σε πολύ μεγάλο υψόμετρο, κάτω από τον αυχένα μεταξύ των βουνών Οχυρό και Σμόλικας, από όπου διέρχεται σήμερα η αμαξιτή οδός, που το συνδέει με το χωριό Κεράσοβο. Οι κάτοικοί του είναι Έλληνες βλαχόφωνοι. Πολλοί ήσαν ράφτες (τερζήδες) και άλλοι μαραγκοί.

Οι Φουρκιώτες αποκαλούνταν παλαιά με το παρατσούκλι ΨΥΛΛΟΙ (= ύποπτοι, πονηροί), επειδή υπήρχε η υποψία ότι βρίσκονταν πίσω από όλα τα επεισόδια που συνέβαιναν με τα όμορα χωριά. Η έννοια αυτή προκύπτει από το Ελλ. “ψύλλος” (= το γνωστό παρασιτικό ζώφιο) ψυλλιάζομαι (= πονηρεύομαι, υποπτεύομαι).

Αυτό έχει την εξήγηση στο ότι, τα παλιά χρόνια, αυτήν την αντίληψη είχαν οι ελληνοφώνες για τους βλάχους, όπως στο “1” της βιβλιογραφίας, σελ. 182 και 184, επισημαίνεται και αιτιολογείται.

1) Στα αρχ. Ελλ. “φύρκος” και Δωρικά “φούρκος” (= τείχος, οχύρωμα, κοινώς ταμπούρι). Η λέξη είναι συγγενής προς το Ελλ. “πύργος” και το Λατ. BURGUS (= οχυρό, πύργος). Οπότε, ΦΟΥΡΚΑ (= οχυρή), εξήγηση που σχετίζεται με την ονομασία και την αμυντική σπουδαιότητα του βουνού ΟΧΥΡΟ, πάνω στο οποίο κείται το χωριό.

2) Στα Λατ. FURCA (= δίκρανο, δίχαλο ξύλο, κοινώς φούρκα - μεταφ. πάν ότι ομοιάζει με φούρκα - μεταφ. τα στενά). Συνεπώς, ΦΟΥΡΚΑ (= αυχέννας μεταξύ βουνοκορφών), εξήγηση που αποτυπώνει την γαιομορφολογία του χώρου, στην οποία όντως υπάρχει αυχέννας, δηλ. ορεινή διάβαση μεταξύ δύο κορυφών.

ΦΥΤΟΚΟΣ “Θεοτόκος”

Προφορά: Στ’ Φυτόκο.

Παραποτάμιος σήμερα μικροοικισμός επί του Σαρανταπόρου, ο οποίος ανήκει διοικητικά στο χωριό Σέλτσι (Οξυά).

Η σημερινή του θέση έφερε το τοπωνύμιο “Παζαρόπουλο”, που σημαίνει ότι εκεί κάποτε γίνονταν παζάρι. Παλαιότερα βρίσκονταν λίγο ψηλότερα, σε μιά κατάφυτη θέση. Έχει καλλιεργήσιμη και εύφορη έκταση παρά τον ποταμό. Το παλιό όνομα είναι καθαρά ελληνική λέξη. Στα Ελλ. “φυτό” (= παν ότι φυτρώνει από τη γη). Στα αρχ. Ελλ. “φυτός” (= παραγωγικός, γόνιμος). “φυτόν πεδίων” (= γόνιμη έκταση).

Οπότε ΦΥΤΟΚΟΣ (= γεμάτη φυτά, κοινώς φυτιά). Η νέα ονομασία ΘΕΟΤΟΚΟΣ προέκυψε εσφαλμένως, από παρετυμολόγηση του παλαιού ονόματος του οικισμού.

ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ “Χιονάδες”

Προφορά πρόσφατη:

Στ’ς Χιουνιάδες. Προφορά παλαιά: Στ’ς Σιουνιάδες.

Τούτο το χωριό κείται σε αντέρεισμα του Γράμμου, κοντά στα σύνορα με την Αλβανία, σε υψηλότερη στάθμη πάνω από τα χωριά Λεσκάτσι (Ασημοχώρι) και Τούρνοβο (Γοργοπόταμος), και έχει απέραντη θεά προς την κοιλάδα του Βουρμπιανίτικου ρέματος (Γοργοπόταμος). Πολλοί άνδρες, τους προηγούμενους αιώνες, ασχολούνταν με την αγιογραφία. Το όνομά

του λέγεται πάντα στον πληθυντικό αριθμό και μπορεί να είναι ελληνικό ή σλάβικο.

1) Στα Ελλ. "χιών" (= χιόνι).

Οπότε, ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ (= χιονότοπος), εξήγηση μερικώς δικαιολογημένη από το υψόμετρο του χωριού, αλλά κωλαίνουσα, λόγω του πληθυντικού αριθμού. Η άποψη ότι τα καλοκαίρια έφερναν παγωμένο χιόνι σε πόλεις, επί πληρωμή και κατ'επάγγελμα, δεν ευσταθεί, γιατί αστικά κέντρα πολύ κοντινά και με τέτοιες ανάγκες δεν υπάρχουν. Αλλώστε το χιόνι, επειδή λειώνει, δεν δύναται να μεταφερθεί μακριά κατά το θέρος.

2) Στα Σερβ. SUNJATI (= κατασκοπεύω).

Συνεπώς, ΣΙΟΥΝΙΑΔΕΣ και με λεκτική παραφθορά ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ (= σκοπιές, παρατηρητήρια), ερμηνεία την οποία στηρίζει η υψηλή θέση του χωριού και ο πληθυντικός αριθμός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ, του Χαρ. Ρεμπέλη, Αθήνα 1953
- 2) Die Slaven in Griechenland, του Max Vasmer, Leipzig 1970
- 3) Η Κόνιτσα και τα χωριά της, του Σωτ. Τουφίδη, 1978
- 4) Λεξικόν Ιστορίας και Γεωγραφίας, του Σ. Βουτυρά, Κων/πολις 1889
- 5) Περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχος 7/1986, άρθρο του Νικ. Ρεμπέλη 6) ΥΔΡΙΑ Εγκυκλοπαιδεία, Αθηνά 7) ΥΠΕΡΛΕΞΙΚΟ της νεοελληνικής γλώσσας, Αφοί Παγουλάτοι, Αθήνα 1985
- 8) ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ, του Α. Ν. Γιάνναρη, έκδοση Σιδέρη, Αθήνα 1920
- 9) ΑΛΒΑΝΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ λεξικό, του Νίκο Η. Gjini, έκδοση Τίρανα 1971
- 10) Λεξικόν ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, του Κ. Νικολαΐδου, Αθήνα 1909
- 11) ΒΟΥΛΓΑΡΟΕΛΛΗΝΙΚΟ λεξικό, Ακαδημίας Επιστημών Βουλγαρίας, Σόφια 1960
- 12) ΣΕΡΒΟΕΛΛΗΝΙΚΟ λεξικό, του Παπαστεργίου Νικολάου, έκδοση Αθήνα 1935
- 13) ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ λεξικόν, του Στεφ. Α. Κουμανούδη, έκδοση Αθήνα 1884
- 14) LEXIKON PALAEOSLOVENSKO-GRAECO-LATINUM, του Fr. Miklosich 1865
- 15) ΤΟΥΡΚΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ λεξικόν, Αντων. Β. θεοφυλακτίδου, Κων/πολη 1960
- 16) "Τοπωνυμικόν της επαρχίας Κονίτσης", του Κ. Δ. Στεργιόπουλου, στα ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, τόμοι Θ'/1934 - ΙΒ'/1937 - ΙΓ'/1938
- 17) ΡΟΥΜΑΝΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ, του Σωκράτη Κοτολούλη, Αθήνα 1976
- 18) Περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχος 44/1992, άρθρο του Γιάννη Λυμπερόπουλου -----
----- Αθήνα, Οκτώβρης 1992

ΘΩΜΑΣ Β. ΖΙΩΓΑΣ

Πολιτικός Μηχανικός

"οδός Μελίσσου 16 -

ΑΘΗΝΑ 116.35 - τηλ. 7011014"

Παλιοκαιρινά

Του Β. Βουρδούκα

Οι άνθρωποι στα γεράματα και καλά να είναι, καλά δεν είναι, όλα τους φταίνε.

Στα καλά καθούμενα και δίχως να το θέλουν, κάτι θα βρούν για να γρινιάξουν.

Δόντια δεν έχει ο γέροντας να φάει το κριάσι και λέει στη μπάμπω του: - Δεν το 'βρασες καλά το κριάσι.

- Τό 'βρασα και το ματάβρασα εσύ δεν έχεις δόντια για να το ματσιαλίσσεις.

- Εγώ πως δεν έχω της απάντησε και της έδειξε ένα σκυλόδοντο από τη μία μεριά κι ένα άλλο από την άλλη.

Ρώτησαν ένα γέροντα, ποιά είναι η χειρότερη αρρώστεια που πέρασε στη ζωή του.

- Τούτη η τωρινή, τους απάντησε.

- Ποιά τωρινή, τον ξαναρώτησαν.

- Τούτη μωρέ, τα γεράματα...

Κάποιος άλλος γέροντας είχε να πλύνει το κορμί του από του Σταυρού, τον Τρυπητή. Κόντευαν Χριστούγεννα και πλύσιμο δεν έκανε

άλλο.

Του λέει η Βάβω του:

- Πότε θα πλύνεις το κορμί σου μωρέ μαυρογέροντα; - Πλύθηκα, τι άλλο πλύσιμο θέλεις, να βγάλω από πάνω μου το λάδι που μου 'ριξε ο νούνος μου; - Εγώ το νερό το 'βρασα; στο σκαφίδι το 'χω πάρτο, έμπα μέσα και τρίψε το κορμί σου να βγάλεις τη λέρα και θα 'ρθω να σου ρίξω κλιό νερό να ξεπλυθείς κι αύριο να σκωθούμε πουρνό πουρνό να πάμε στην εκκλησιά να μεταλάβουμε.

Ακούς τι σ' λέω, Χριστούγεννα είναι.

- Οχι, δεν ακούω, της απαντάει ο γέροντας με θυμό, γιατί εκείνη την ώρα κάτι τον έτρωγε στο κορμί και ξυνόταν με τα νύχια του. Αυτά έχουν τα γεράματα κι ας σκεφτόμαστε όλοι τα παραπάνω γραφόμενα. Θα φτάσουμε κι εμείς κάποτε εκεί. Καλά στερνά...

Συνταξιούχοι που προσφέρουν

Είχαν γραφεί στο 25ο τεύχος του περιοδικού μας λίγες γραμμές για τον κ. Αχ. Κολιό, με την ευκαρία της συνταξιοδότησής του από τη Βιβλιοθήκη Κόνιτσας και εκφραζόταν η ευχή να εξακολουθήσει να προσφέρει και από τη θέση του συνταξιούχου.

Πράγματι, πάνω από τρία χρόνια τώρα, δεν έπαυσε να πηγαίνει κανονικά, χωρίς καμιά αμοιβή, με μόνη την καλή θέληση και το θερμό του ενδιαφέρον να προάγεται η Βιβλιοθήκη. Είναι αναμφίβολα δημιούργημα των ημερών του η Βιβλιοθήκη Κόνιτσας και όσο έχει τα μάτια του ανοιχτά ο κ. Κολιός,

θα τη νοιάζεται.

Υπάρχει άραγε και κάποιος άλλος υπάλληλος, που να εξακολουθεί σαν συνταξιούχος, να εργάζεται αφιλοκερδώς! Δυστυχώς ζει πικραμμένος κι αυτός από την άχαρη συμπεριφορά του περιγύρου του δείγμα και τούτο της σύχρονης σχιζοφρενικής αλλοτρίωσης του ανθρώπου για την οποία δεν εκπλήσσεται κανείς εκέφρων νούς.

Ο κ. Κολιός είναι και συνεργάτης του περιοδικού γράφοντας ποικίλα άρθρα ηθογραφικού και θρησκευτικού περιεχομένου.

Η.Α.

Επιχειρήσεις "αρετής"

Κάθε φορά που ακούω ή διαβάζω ότι μια επιχείρηση "αρετής", δηλαδή τσουβαλιάσματος, ετοιμάζεται, θλιβερές σκέψεις έρχονται στο νου μου. Ούτε πολύ ούτε λίγο γίνεται προσπάθεια να πείσουμε εαυτούς και αλλήλους πως για ό,τι κακό συμβαίνει στο δύσμοιρο αυτό τόπο φταίνε οι άλλοι και κυρίως όσοι είχαν την ανάγκη και την ατυχία μαζί να γίνουν λαθρομετανάστες. Το ζήτημα αφορά τους γείτονές μας από την Αλβανία που για δύο και περισσότερα τώρα χρόνια αναζητούν κάποιες καλύτερες συνθήκες ζωής έξω από τη χώρα τους.

- Αυξήθηκαν τα εγκλήματα; - Φταίνε οι Αλβανοί.
 - Τα νοσοκομεία μας δεν έχουν κρεβάτια; - Οι Αλβανοί φταίνε.
 - Οι δουλειές πάνε κατά διαόλου;
 - Οι Αλβανοί εμποδίζουν τις επενδύσεις.
 - Δε βρίσκουμε δουλειά; - Πήραν τις θέσεις οι Αλβανοί.
 - Η ακρίβεια εξανεμίζει το μεροκάματο; - Η ίδια πάντα αιτία. Λες και οι Αλβανοί έχουν μέσα τους - όπως επιτυχημένα γράφτηκε σε απογευματινή εφημερίδα - το γονίδιο του κακού. Ενώ εμείς; Εμείς έχουμε αξιοπρέπεια, σεβόσμαστε τον συνάνθρωπο και την ξένη παρουσία, δεν πειράζουμε κανέναν, άγγελοι αν όχι αρχάγγελοι της αρετής και του δικαίου, όλα τα καλά μαζεμένα.
- Μ' αυτά δε θέλω να πω πως όσοι μπαινοβγαίνουν σ' αυτό το αμπέλι

που λέγεται Ελλάδα είναι όλοι τους άγιοι. Θέλω να πω απλά πως η δημιουργία αποδιοπομπαίων τράγων δεν οδηγεί πουθενά ή μάλλον οδηγεί σε στάσεις και σε καταστάσεις από τις οποίες πολύ σκληρά έχει δοκιμαστεί και δοκιμάζεται η ανθρωπότητα. Οδηγεί σε εθνικισμούς, σε ρατσισμούς και σε κάθε είδος "ισμούς" που αφαιρούν την ανθρωπιά και αφήνουν στη θέση της τη βία, την εκμετάλλευση, τον καταναλωτισμό, το προσωπικό βόλεμα. Λειτουργεί σε τελευταία ανάλυση όλη αυτή η προσπάθεια αποπροσανατολιστικά και χτίζει μέσα μας αργά, αλλά σταθερά - ανεπαισθήτως, όπως θα έλεγε ο Καβάφης - τείχη μίσους. Γιατί, αν κάποιος αφελής ρωτήσει, μα καλά:

- πού τέλος πάντων απασχολούνται τόσοι άνθρωποι;
 - ποιοί τους δείχνουν το δρόμο και τους ανοίγουν τις πόρτες;
 - ποιοί ωφελούνται από το φτηνό, ανασφάλιστο και ανυπεράσπιστο - στην κυριολεξία - εργατικό δυναμικό;
 - Πώς συμβαίνει, όταν κάποιος πεινούν, κάποιος άλλοι να πολλαπλασιάζουν τα κέρδη τους; σίγουρα σαφή απάντηση δεν πρόκειται να πάρει.
- Αλλωστε οι καιροί δεν προσφέρονται ούτε για ερωτήσεις ούτε για απαντήσεις. Οπως θα 'λεγε ο θυμόσοφος λαός μας: "σκάσε και σκάβε".

I.T

ΤΑ ΣΤΡΑΒΑ ΚΑΙ Τ' ΑΝΑΠΟΔΑ

Κάντε παιδιά....

Δεκάξι Φλεβάρη απόγεμα. Πέντε, έξι από τους εναπομείναντες κατοίκους του χωριού (ενός χωριού της Επαρχίας μας), είχαν μαζευτεί στο μικρό καφενείο της Πλατείας, όπως κάθε μέρα. Όλοι τους σχεδόν, γεροντάκια που ξεχειμωνιάζουν στο χωριό μονάχοι, περιμένοντας μια φορά την εβδομάδα τον αγροτικό γιατρό, τον ταχυδρόμο και το κουδούνισμα του τηλεφώνου, όταν λειτουργεί, φυσικά. Ευτυχώς που έχουν και το "χαζοκούτι" και επικοινωνούν με όλο το κόσμο, άσχετα αν αυτό τις περισσότερες φορές δείχνει σημεία και τέρατα. Ακούνε βλέπουν και σχολιάζουν ήρεμα, σπάνια οξύνουν τη συζήτηση.

Από καιρό τα μέσα ενημέρωσης επισημαίνουν την υπογεννητικότητα των νεοελλήνων και τις μελλοντικές συνέπειες για την ίδια την υπόσταση της χώρας μας...

Εκείνο το βράδυ η κουβέντα φούντωσε γύρω από το δημογραφικό πρόβλημα.

- Ακούς εκεί κάντε παιδιά είπε και ξανάπε ο γέρο Πάντος συνταξιούχος αρτεργάτης, άλλο και τούτο πάλι.

Βγήκε προχτές στο κουτί κάποιος δημοσιογράφος και μας είπε ότι έγινε διακομματική επιτροπή για το ζήτημα της παιδοποιίας. Ανάφερε στοιχεία για την υπογεννητικότητα των Ρωμιών, την ενίσχυση των μητέρων με επίδομα και άλλες παροχές, μήπως παρακινηθούν και πληθύνουν τις γέννες τους κλπ.

- Έχει δίκιο, είπε με περισπούδαστο ύφος ο Λάζος ο αγροφύλα-

κας, προχθές ακούσαμε και τον Πρωθυπουργό που έλεγε τα ίδια. Αμ δε γεννάνε οι νέοι, το 'ριξαν στη ντόλτσε βίτα.

- Κρίμα τους, είπε κάποιος άλλος, όλα τα 'χουν και με το στανιό να κάνουν ένα δύο παιδιά κι ο κόσμος όλος. Εμείς αραδιάζαμε από καριά δεκαριά κι έτσι μεγάλωσε και πλήθυνε το ρωμέικο.

- Κι ας μην είχαμε σπίτι μεγάλο που να μας βολεύει, ας μην είχαμε φαΐ της προκοπής να χορταίνουμε και ούτε ρούχα και παπούτσια να ποδηθούμε, συμπλήρωσε κάποιος άλλος.

- Τα παιδιά είναι ευλογία Θεού, επισφράγισε με σοβαρό ύφος ο παπάς του χωριού και συνέχισε: οι γειτόνοι μας οι Αλβανοί έχουν το νεώτερο πληθυσμό και οι Τούρκοι μετά το δύο χιλιάδες θα 'ναι άλλοι τόσοι. Ο γέρο Πάντος σηκώθηκε απότομα και πήρε το λόγο.

- Ηθελα να 'χα εδώ μπροστά μας τον Πρωθυπουργό κι εκείνον τον - πώς τον λένε - το Χατζηφωτίου ή την Πιπιλή, που μας πιπιλίζουν το μυαλό συνέχεια, "κάντε παιδιά και κάντε παιδιά". Θα τους έλεγα:

Να μωρέ, κάναμε παιδιά και τέσσερα και έξι και δέκα. Αγωνιστήκαμε, μισοχορτάτοι και μισοξυπόλητοι να τ' αναθρέψουμε με χίλια ζόρια, μέσα σε πολέμους, πείνες, αρρώστιες. Αποτέλεσμα. Μεγάλωσαν, πηρέτησαν την Πατρίδα κι αρατίστηκαν στην ξενιτιά, να βρούν ένα κομμάτι ψωμί στην Αμερική, στην Αυστραλία, στη Γερμανία και σ' όλο τον κόσμο.

Η Πατρίδα τους φέρθηκε σαν κακιά μητριά, γιατί αυτοί που μας

διαφεντεύουν καλοπερνάνε με τον ιδρώτα μας κι όλα τα κόπια μας τ' αποθηκεύουν σε ξένες τράπεζες και μας ορμηνεύουν να κάνουμε παιδιά, να πολεμάμε κάθε φορά για την Πατρίδα και στο τέλος αυτή, να 'ναι ξένη για μας, και τα παιδιά μας να σκορπάνε στους τέσσερις ανέμους.

Πολλά παιδιά έκαναν οι πατεράδες μας κι εμείς το ίδιο. Σήμερα άλλη μια Ελλάδα είναι στα πέρατα της γης. Κι αν τώρα οι νέοι μας πάρουν τη δική μας συνταγή, ποιό το όφελος; Αφού μοχθήσουν χρόνια και χρόνια και φτάσουν τα παιδιά τους έτοιμα για εργασία, θα πάνε από ανάγκη να προσφέρουν τον ιδρώτα και το αίμα τους σε ξένα γιαπιά και φάμπρικες. Γι αυτό, τέτοιες ορμήνειες μας κάνουν να θυμώνουμε.

Οχι κ. Πρωθυπουργέ, κ. Χατζηφωτίου και όλοι εσείς που μας τσαμπουνάτε συνέχεια το ίδιο μονόπλευρο τροπάρι. Φτάνει πια, αλλάξτε το σύνθημα και εκτός από

τα επιδρόματα και τις συντάξεις στις μανάδες, δώστε στον κοσμάκη, δουλειά, παιδεία, υγεία. Δώστε τη σιγουριά και το χαμόγελο στους ανθρώπους για το μέλλον και να 'στε σίγουροι πως δε χρειάζεται ορμήνειες ο λαός, ξέρει μονάχος του την τέχνη για πολλά παιδιά.

Αυτά είπε ο γέρο Πάντος, με μια ανάσα και μεγάλο καημό, γιατί είχε πέντε παιδιά κι όλα ταξιδεμένα. Τον ένα γιό στο Βέλγιο, τον άλλο στον Καναδά, τον τρίτο στη Βραζιλία, τη μια κόρη στη Γερμανία και την τελευταία, τη μικρότερη στη Δράμα.

Δυο δάκρυα λαμπύρισαν ξαφνικά στα μάτια του κι ένας κόμπος ανέβηκε στο λαιμό και τον υποχρέωσε να σταματήσει την κουβέντα. Σιωπή απλώθηκε στο Καφενείο. Ολοι κατάλαβαν τα λόγια και τον πόνο του γέρου Πάντου, γιατί παρόμοιος ήταν και ο δικός τους πόνος...

Σ.Τ.

Οι φίλοι μας γράφουν

Αγαππτε κ. Τουφίδη,
Λέγομαι Lio Cios (Λαοκράτης)
και είμαι κάτοικος Σικάγου.

Λαβαίνω κατά διαστήματα το περιοδικό σας και ομολογώ ότι είναι εξαιρετικό και σας συγχαίρω. Σας στέλνω μια επιταγή 200 Δολ. προκειμένου να καλύψω προηγούμενες και μελλοντικές συνδρομές. Αυτό θεώρησα σκόπιμο να το κάνω, δηλαδή να προπληρώσω τις συνδρομές μου, επειδή, κάθε φορά που φτάνει το περιοδικό στο μακρινό Σικάγο, μας δίνει ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση, με τις πληροφορίες και τα γραφόμενα, από την αγαπημένη Κόνιτσα.

Εύχομαι ολόψυχα να είσαστε πάντοτε καλά και να συνεχίζετε το αξιόλογο εκδοτικό σας έργο.

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς
Λαοκράτης.

... Χαίρομαι και σας συγχαίρω για τη βελτίωση του περιοδικού και εύχομαι ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία...

Βαρβάρα Παγανιά - Αθήνα.

Σ.Σ. Ευχαριστούμε τους φίλους μας για τη συμπαράσταση και τα καλά τους λόγια. Η προσπάθεια για την βελτίωση του περιοδικού μας θα συνεχιστεί Σ.Ε.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΛΑΧΕΙΟ

- "Που θα πάει; Δεν θα πιάσω το Πρωτοχρονιάτικο;", μουρμούρισε ο φίλος της παρέας.

Και μεις που ξέραμε πως περνάει την εποχή των "ισχνών αγελάδων", του ευχηθήκαμε να κερδίσει τον πρώτο λαχνό, αλλά παράλληλα έπεσαν και τα "καρφιά".

- Εγώ δε σου το εύχομαι, γιατί άμα γίνεις πλούσιος, θα σε χάσουμε από φίλο, θα μας κόψεις και την καλημέρα". - "Αν κερδίσεις τα εξακόσια εκατομμύρια, θα μας κάνεις δώρο από ένα παπάκι;"

- "Με ένα λαχείο που πήρες, καμμένε, περιμένεις να κερδίσεις, είναι σταγόνα στον ωκεανό".

Εκείνος μελαγχολικός ανασηκώθηκε κι αγρίεψε.

- "Ναι, φίλε μου, ένα μόνο πήρα, γιατί δεν μπορούσα να πάρω δεύτερο. Αν θέλει όμως η θεόστραβη τύχη, μου δίνει τα εξακόσια και με το ένα. Ξέρεις την κατάσταση που είμαι και τα δέκα μου φτάνουν. Και είναι και πολλά..."

"Η πολυτεία φταίει, συνέχισε με σθεναρή φωνή... Δίνει τα εξακόσια σ' έναν, ενώ θα μπορούσε να δώσει από δέκα σε εξήντα. Μόνη της αναπαράγει την κοινωνική ανισότητα. Σκεφτείτε πως βλέπει εκείνος με τα εξακόσια εκατομμύρια τον φτωχό αγρότη που πήρε τη σύνταξη των δέκα τριών χιλιάδων. Εκτός κι αν το πρώτο λαχείο είναι ο "κράχτης" για να πουληθούν πολλά και να τα κονομήσει το κράτος".

Εμεινε για λίγο σκεφτικός, αμίλητος, σαν να φιλοσοφούσε το θέμα.

- "Δεν τα θέλω τα εξακόσια είπε ήρεμα, λες και στέκονταν απέναντι στον εξομολόγο. Δεν θα ξέρω τι να τα κάνω. Εγώ είμαι μεγαλω-

μένος στη φτώχεια. Σπούδασα με χίλιες δυό στερήσεις. Καλύτερα να ψάχνω για δουλειά με το πυχίο της ανεργίας, παρά να γίνω ξαφνικά πλούσιος και να πετάγομαι στον ύπνο μου με τον παραμικρό θόρυβο, απ' το φόβο μήπως με ληστέψουν.

- Φαντάζεστε το δράμα εκείνου που κερδίζει τα πολλά; Πάει άμεσα η τηλεόραση και οι δημοσιογράφοι, τον ρωτάνε πως αισθάνεται, τι θα κάνει τα λεφτά κι όλα τα σχετικά. Στο τέλος παίρνει εκείνο το καζοχαρούμενο ύφος για τις φωτογραφίες και η τελετή τελειώνει.

Δεν τελειώνουν τα βάσανα. Τότε αρχίζουν. Η φωτογραφία του κρέμεται σε όλα τα περίπτερα στην πρώτη σελίδα των εφημερίδων, οι συγγενείς και φίλοι το μαθαίνουν αστραπιαία.

Ξαφνικά ανακαλύπτει ότι είχε και "φίλους", που δεν τους ήξερε.

"Γειά σου ρε Γιάννη, παλιόφιλε", ακούει μια μακρινή φωνή στο τηλέφωνο.

- "Ποιός είναι;", απαντά εκείνος, σαστισμένος από την τόση δημοσιότητα.

- "Εγώ, ρε φίλε, ο λοχίας ο Κώστας απ' το Στρατό. Δεν θυμάσαι που υπηρετούσαμε μαζί στον Εβρο; Πέρασαν δέκα χρόνια από τότε, αλλά εγώ δε σε ξέχασα. Συγχαρητήρια και για τον πρώτο λαχνό, είσαι πολύ τυχερός".

- "Δεν σε θυμάμαι και τόσο καλά".

- "Είμαι ο λοχίας, ρε Γιάννη, που σου είχα ρίξει μια "δεκάρα", γιατί δεν είχες βάψει τις παντόφλες σου από κάτω. Αλλά, ξέρεις, πρέπει να σου πω γιατί τόκανα. Ηθελα να μη μας καταλάβουν οι άλλοι ότι είμαστε πατριώτες. Θα περάσω, ρε φί-

λε, από την Αθήνα, για να σου ευχηθώ από κοντά".

Δεν προλαβαίνει να κλείσει το τηλέφωνο και χτυπά η πόρτα. Την ανοίγει και βλέπει την Πέτυ να κρατά μια ανθοδέσμη στα χέρια της. Χωρίς να προλάβει ν' αντιδράσει, δέχεται τα φιλιά και τις ευχές της.

Η Πέτυ είναι το ομορφότερο κορίτσι της γειτονιάς, που χρόνια την "κυνηγούσε", αλλά δεν τούδινε σημασία...

... Πρίν λίγα χρόνια μια γριά είχε κερδίσει εβδομήντα εκατομμύρια στα εβδομήντα της χρόνια. Μεζεύτηκαν όλοι οι συγγενείς και φίλοι,

ήρθαν και καναδυό εγγόνια της, που μέχρι τότε δεν ήξεραν πως έχουν γιαγιά και κάποιον την αγκάλιασε και της είπε:

- "Γιαγιάκα μου, είσαι πολύ τυχερή. Εστω και τώρα σου χαμογέλασε η τύχη, δεν πρέπει να έχεις παράπονο".

- "Τι λες παιδάκι μου;" του απάντησε αυτή, μέσα στη δυστυχία της. "Τώρα πούγινε η θάλασσα λάδι, εγώ έχασα το κουτάλι..."

...- "Δεν τα θέλω, δεν τα θέλω...", μονολόγησε πάλι ο φίλος και μας έβαλε σε σκέψεις.

Νίκος Μπούγιας

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ

ΔΩΡΕΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ

Υστερα από εισήγηση του Γενικού Διευθυντή του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου κ. Γεωργίου Ριζά, το Διοικητικό Συμβούλιο, ενέκρινε ομόφωνα, αίτημα του Γυμνασίου Πωγωνιανής για δωρεά, εκ μέρους του Ταχ. Ταμιευτηρίου, ενός (1) φωτοαντιγραφικού μηχανήματος και εποπτικού υλικού.

Το αίτημα είχε υποβληθεί στο Υπηρεσιακό Κλιμάκιο το οποίο με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και άλλους Υπηρεσιακούς Παράγοντες, επισκέφθηκε το παραπάνω Γυμνάσιο με την ευκαιρία του εορτισμού της Παγκόσμιας Ημέρας Αποταμιεύσεως την 5 Νοεμβρίου 1992 στην Κόνιτσα και τη δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης

στο εν λόγω Γυμνάσιο.

Η Πωγωνιανή είναι Κωμόπολη με παράδοση στα γράμματα, που βρίσκεται στην Ελληνοαλβανική μεθόριο. Στο Γυμνάσιο της φοιτούν σήμερα και 110 παιδιά Ελλήνων από τη Βόρειο Ηπειρο, των οποίων οι οικογένειες διαμένουν στην Αλβανία.

Τα παιδιά αυτά όπως μας πληροφόρησαν Γυμνασιάρχης και Καθηγητές, αντιμετωπίζουν σοβαρότατα προβλήματα στην παρακολούθηση των μαθημάτων, και κάθε βοήθειά στους διδάσκοντες με βιβλία, αλλά εποπτικά μέσα κ.λ.π., διευκολύνει ιδιαίτερα το έργο τους.

ΑΠΟ ΤΟ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ

Η Δοξασμένη Κοιλιάδα

(Η λεκάνη του Αώου)

συνέχεια από το προηγούμενο

(34ο)

Του Ηλία Ε. Παπαζήση

Στις 2 Φεβρουαρίου (π. π.) του έτους 1913, οι Τούρκοι πήραν την απόφαση να εκκαθαρίσουν τη λεκάνη του Αώου, και προ παντός τη Λάκκα του απ' τα επαναστατικά στοιχεία. Αυτήν την ημέρα χιόνιζε πολύ. Όλα ήταν σκεπασμένα με χιόνι. Πυροβολισμοί ανήγγειλαν ότι οι τούρκοι έφθασαν στο Ελεύθερο. Οι επαναστατικές δυνάμεις πήραν την απόφαση ν' αμυνθούν στην κορυφογραμμή "Μεταμόρφωση". Φυλάκια στήθηκαν από τη "Σκουτέρνη" μέχρι Αώου ποταμού στην περιφέρεια Παλαιοσελλίου. Οι κάτοικοι του Παλαιοσελλίου εγκατέλειψαν το χωριό. Διεσκορπίστηκαν άλλοι προς Πάδες, άλλοι προς Βρυσοχώρι, οι περισσότεροι κατέφυγαν σε κρυσφύγετα κοντά στο γεφύρι Πάδων - Παλαιοχωρίου. Οι τούρκοι έμειναν στο Ελεύθερο περίπου οκτώ μέρες. Ελεπλάτησαν επυρπόλησαν ορισμένα σπίτια. Τότε έκαψαν και το σπίτι του παράγοντα του Ελευθέρου Στέργιου Τζινέρη. Δεν πρόλαβαν όμως να προχωρήσουν προς το Παλαιοσέλλι. Η εμφάνιση τακτικού ελληνικού στρατού στη Μόλιστα τους ανάγκασε να υποχωρήσουν στην Κόνιτσα. Σε λίγες μέρες ένας λόχος ελληνικού στρατού απ' τη Μόλιστα, στρατοπέδευσε στο Ελεύθερο. Οι κάτοικοι με χαρά πληροφορήθηκαν το γεγονός. Ξαναγύρισαν όλοι στο χωριό. Με χαρά ασυγκράτητη πηγαίναμε στο Ελεύθερο να δούμε από κοντά τους έλληνες στρατιώτες, να

τους καμαρώνουμε και να πιστεύουμε, ότι είμαστε πλέον Ελεύθεροι. Ο απόηχος των κανονιοβολισμών στο Μπιζάνι, ακούονταν καθαρά.

Μας έδινε την ελπίδα, ότι και τα Γιάννενα γρήγορα θα ελευθερωθούν.

Και η χαρμόσυνη είδηση έφθασε την 21 Φεβρουαρίου του έτους 1913. Τα Γιάννενα έπεσαν. Ακολούθησαν συνεχείς πυροβολισμοί, κωδωνοκρουσίες, πανηγυρισμοί. Και μετά την Απελευθέρωσή μας, δυστυχώς ο πόλεμος δεν ετελείωσε. Στην Ηπειρο δημιουργείται το Αλβανικό ζήτημα. Η Ιταλία και η τότε Αυστροουγγαρία για τα συμφέροντά των υπεστήριξαν την ίδρυση του Αλβανικού Κράτους. Ακολούθησε η αυτονομία της Βορείου Ηπείρου όχι με καλά αποτελέσματα. Τον Ιούνιο του 1913, κυρήχθηκε ο Ελληνοβουλγαρικός Πόλεμος. Ο Ελληνικός στρατός ύστερα από σκληρότατες φονικές μάχες κατέλαβε τις πόλεις Κιλκίς, Σέρρες, Δράμα, Καβάλλα και έφθασε στο Νέστο. Φεύγοντας όμως οι Βούλγαροι με τούρκους συνεργάτες των πήραν πολλούς έλληνες κατοίκους μαζί τους ως ομήρους, πολλούς σκότωσαν και έσφαξαν.

Ανάμεσά των και πολλούς που κατάνοιαν απ' την Κοιλιάδα του Αώου, Λάιστα, Πάδες, Παλαιοσέλλι, ταξιδευμένους εκεί. Συγκεκριμένα απ' το Παλαιοσέλλι έσφαξαν τους αδελφούς Παύλον

και Ευθύμιον Γιαννούση που δούλευαν στο Δοξάτο. Στα Κύργια της Δράμας σκότωσαν ή έσφαξαν τον Ζήση Μπακόπουλον, τον Αλέξανδρο Γεωργίου Μπακόπουλο, τον Δημήτριο Αναστασίου Λούπα και τον Δημήτριο Γαϊτάνη ή Ζουμπούλη ως αντιδραστικούς. Η είδηση της σφαγής των συνεκλόνησε, συνεκίνησε τους πάντες. Και οι θυσίες συνεχίζονται. Ο Ιωάννης Καραζήσης απ' το Παλαιοσέλλι εκλεκτός πατριώτης, εγκτεστημένος στην Οδησό της Ρωσίας, σκοτώθηκε απ' τους Μπολσεβίκους το 1919. Στην περίοδο της Κατοχής (1941 - 1944) οι Βούλγαροι εφόνευσαν στη Δράμα τον Αναστάσιο Γ. Ταπεινόπουλον και στην Καβάλα τον Στέργιο Δ. Τροχόπουλο εκ Παλαιοσελλίου ως αντιδραστικούς. Δυστυχώς η εμπόλεμη κατάσταση συνεχίζεται. Ακολουθεί ο Α' παγκόσμιος πόλεμος με τις συνέπειές του, η Μικρασιατική καταστροφή, δεν άργησε ο Β' παγκόσμιος πόλεμος (κατοχή, αντίσταση, εμφύλιος) και τα θύματα μόνο στο Παλαιοσέλλι ήταν:

- Φονευθέντες στη Μικρά Ασία
1. Ταπεινόπουλος Δημ. του Νικολάου έφ. Ανθ/γός
 2. Ταπεινόπουλος Στέφανος του Σπυρίδωνος.
 3. Οικονόμου Αναστάσιος του Γεωργίου.
 4. Ζώτος Αθανάσιος του Γεωργίου.
 5. Βαγενάς Βασίλειος του Ιωάννου.
 6. Πριμηκύρης Δημήτριος του Στυλιανού.
 7. Μάρκου Αθανάσιος.

Στον ελληνοϊταλικό πόλεμο: Ο έφερδος Ανθ/γός Κουφάλης Θωμάς του Παναγιώτου, υπέστη ακρωτηριασμό των δύο ποδιών του

από κρυοπαγήματα. Ο δε Πίσπας Γεώργιος του Δημητρίου ακρωτηριασμό του ενός ποδός από τραυματισμό.

Στην αντίσταση εφονεύθηκαν μαχόμενοι κατά των Γερμανών οι Στεργίου ή Μουστάκας Δημήτριος του Στεργίου και ο Πίσπας Βασίλειος του Παναγιώτου.

Εξετελέσθη υπό των Γερμανών ο Βασιλίκας Ηλίας του Γεωργίου, ο δε Καραφέρης Παναγιώτης του Γεωργίου απήχθη όμηρος εις Γερμανίαν και απέθανε εκεί.

Στον εμφύλιο σπαραγμό εφονεύθη ο Τζίμας Αλέξης του Γεωργίου και ο Τερλίκας Αναστάσιος εξετελέσθη εν ψυχρώ υπό των αντιμαχομένων στην Πλατεία του χωριού.

Ακόμη απέθανον εν τω στρατώ.

1. Τάκας Κων/νος του Χρίστου.
2. Τσιώτης ή Μίσιος Βασίλειος του Παναγιώτου.
3. Γρέντζιος Βασίλειος του Δημητρίου.
4. Νικολίτσας Νικόλαος του Ιωάννου.
5. Καρανίκας Στυλιανός του Ιωάννου.
6. Ζαχάρης Αθανάσιος του Αθανασίου.
7. Κωτούλας Γεώργιος του Αθανασίου.
8. Αναγνώστου Ιωάννης του Δημητρίου.
9. Φίλης ή Πασιόμης Νικόλαος του Φιλίππου.
10. Γαϊτάνης Γεώργιος του Δημητρίου.
11. Στεργίου Χρίστος του Γεωργίου.
12. Από νάρκη ο Μίσιος Αθανάσιος του Γεωργίου. Π(Συνεχίζεται).

Η ενοποίηση των Κοινοτήτων

Όταν πριν από μερικά χρόνια έγινε προσπάθεια της Πολιτείας για συνένωση Κοινοτήτων, προκλήθηκαν ποικίλες αντιδράσεις, θετικές και αρνητικές. Υπερίσχυσαν οι αρνητικές και η τότε κυβέρνηση υπολογίζοντας το πολιτικό κόστος προφανώς, άφησε διακριτικά το ζήτημα στη διάθεση των Κοινοτικών αρχόντων.

Στο μεταξύ ο καιρός περνάει, το δύο χιλιάδες έρχεται, οι άλλες χώρες κινούνται με τρένο κι εμείς ακόμα βαδίζουμε με αραμπά σε όλους τους τομείς.

Μήπως πρέπει να επαξενεξετάσουμε το θέμα στις νέες συνθήκες που όλα γύρω μας αλλάζουν;

Νομίζω ότι μια μικρή αναφορά σ' αυτό το καυτό ζήτημα δε βλάπτει.

Μπορεί να προκαλέσει και αντίλογο, αφού κάποιιοι θάχουν διαφορετική άποψη, αλλά οι στήλες του περιοδικού μας είναι φιλόξενες για όλους.

Εκείνοι που δε θέλουν τη συνένωση σκέφτονται κυρίως συναισθηματικά. Θέλουν να βλέπουν το χωριό τους με δάσκαλο, παπά, αγροφύλακα κλπ. όπως τα παλιότερα χρόνια, τότε που τα χωριά μας έσφριζαν από κόσμο και τα σχολεία πλημύριζαν από το μελισσολόι των παιδιών.

Αυτοί οι άνθρωποι, δεμένοι συναισθηματικά με το ωραιοποιημένο παρελθόν, νομίζουν ότι η αυτοτέλεια θα είναι και το μέσο που θα κρατήσει τα χωριά ζωντανά.

Εκτός των παραπάνω ρομαντικών - πατριδολατρών, υπάρχει και μια μικρή μερίδα ανθρώπων που δε θέλουν ν' ακούσουν καν για συνένωση είναι αυτοί που αποβλέπουν στο "προεδριλίκι" για κάποια

μικροσυμφέροντα και στην περιβόητη συνταξιοδότησή τους. Αυτοί πολλές φορές καταφέρουν να χωρίσουν τους κατοίκους των χωριών προκειμένου να πετύχουν τον ιδιοτελή σκοπό τους.

Ας εκθέσουμε τώρα και την άλλη άποψη, των υποστηρικτών της συνένωσης.

Με την ενοποίηση ομάδων χωριών στον ίδιο γεωγραφικό χώρο, ο νεοσύστατος Δήμος θα έχει πολλά οφέλη: Το Δημ. Συμβούλιο που θα είναι αντιπροσωπευτικό (ένας σύμβουλος από κάθε Κοινότητα), θα προγραμματίζει τα διάφορα έργα με προοπτική το γενικότερο συμφέρον και την εξυπηρέτηση όλων των κοινοτήτων (αποριμματοφόρα αυτοκίνητα, δρόμοι, Δημ. Επιχειρήσεις κ.α.)

Θα περιοριστούν τα έξοδα από τους πολλούς προέδρους και Γραμματείς και η εξυπηρέτηση των πολιτών θα είναι καλύτερη από το γραφείο του Δήμου που θα 'ναι ανοικτό κάθε μέρα.

Νομίζουμε ότι η παραπάνω άποψη είναι και η πιο ρεαλιστική για τη σημερινή κατάσταση. Σήμερα τα χωριά μας είναι μισοέρημα τους περισσότερους μήνες του χρόνου και η επίσκεψη το Πάσχα ή το καλοκαίρι στα πανηγύρια, των πάλαι ποτε κατοίκων ή των λίγων τουριστών είναι μια "οφθαλμαπάτη" που δεν προσφέρει κάποια ουσιαστική λύση στο πρόβλημα της ερήμωσης. Καλά είναι τα νιόχτιστα σπίτια, που γίνονται στα χωριά, καλό το κλίμα, ανεπανάληπτες οι ομορφιές τους, αλλά πού είναι ο κόσμος;

Όπως έχουμε ξαναγράψει ζήτημα είναι αν υπάρχουν (5.000) πέντε

χιλιάδες άνθρωποι σ' όλη την επαρχία μας. Με το να έχουμε σαράντα προέδρους και άλλους τόσους γραμματείς, ποιό είναι το όφελος;

Πας στα χωριά και σε πιάνει ο φόβος. Τέσσερα άτομα στο ένα, δεκαπέντε σ' άλλο και ψάξε να βρείς τον πρόεδρο ή το γραμματέα. Δε θα εξετάσουμε εδώ τα αίτια της ερήμωσης, αλλά αυτή είναι η πραγματικότητα. Επιβάλλεται λοιπόν, να σκεφτούμε και να πράξουμε με ψυχρή λογική, "ρεαλιστικά".

Η ενοποίηση είναι μια καλή λύση, αρκεί να γίνεται με σωστά κριτήρια, λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική διαμόρφωση, ώστε να εξυπηρετούνται όλα τα χωριά που

θ' ανήκουν σ' ένα Δήμο.

Τώρα τελευταία, με τη σύσταση διαφόρων Αναπτυξιακών Συνδέσμων από ομάδες χωριών της ίδιας γεωγραφικής ενότητας, φαίνεται στον ορίζοντα κάποιο φως για πρόοδο. Ίσως αυτό αποτελέσει και την απαρχή για μελλοντική συνένωση των Κοινοτήτων σε Δήμους, που αν τελικά δε γίνει οικιοθελώς, η αδήριτη κοινωνική ανάγκη του αύριο (ΕΟΚ κλπ.) θα υποχρεώσει την Πολιτεία να την επιβάλει με νόμο σύντομα.

Έτσι, ίσως κρατηθούν στη ζωή κάποια χωριά και μερικά να αναπτυχθούν κι όλας, με την αξιοποίηση του φυσικού τους πλούτου, όπως για παράδειγμα ο Αμάραντος κ.ά.

Σ. Τουφίδης

Κοπή πίτας Αδελφότητας Πηγής - Νικάνορα.

Έγινε το κόψιμο της πίτας από την Αδελφότητά μας με παραδοσιακά γλυκά, τυριά, αυγά, ζεστό και κρύο ρακί, τρείς ώρες ευχάριστες, με αντάμωμα χωριανών και φίλων. Πίνοντας ευχηθήκαμε καλή χρονιά στο Δ.Σ. που μας ετοίμασε όλα αυτά.

Εξίσου καλά περάσαμε και την παραμονή "τ' Αντριώς" στο Αλσος

Γαλατσίου με "μπόλια", ρακί, αναψυκτικά, γλυκά και κλαρίνα. Τέσσερις ώρες γλέντι. Κατά την παράδοση τα "μπόλια" έχουν τη ρίζα τους στα Αρχαία Χρόνια. Τα έφτιαχναν στην αρχή της σποράς για να βοηθήσουν οι Θεοί να πάει καλά η σοδειά.

Σε όλους τους φίλους του περιοδικού μας, καλή χρονιά.

Βαγγ. Βουρδούκας.

Οι βοσκοί στο χωριό μου.

Στα παλιά τα χρόνια οι πίο πολλές οικογένειες του χωριού μου ζούσαν αποκλειστικά από τις αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Η ζωή τους ήταν ένας διαρκής και σκληρός αγώνας επιβίωσης. Μεταπαροπαράδοτα μέσα καλλιεργούσαν μικρής έκτασης ξερικά και συνήθως φτωχά χωράφια με δημητριακά - σιτάρι, κριθάρι, βρώμη, σίκαλη και διατηρούσαν, άλλοι λιγότερα κι άλλοι περισσότερα, γιδοπρόβατα, βόδια και αγελάδες, που έβοσκαν στη γύρω περιοχή του χωριού, όπου υπάρχουν πολλές θαμνώδεις εκτάσεις με αρκετό κλαρί και χόρτο. Τη φύλαξη και βόσκηση των ζώων τους οι κάτοικοι την ανάθεταν στους επαγγελματίες βοσκούς (τσομπάνηδες), που συνήθως ήταν βλάχοι από τη γύρω περιοχή. Η δουλειά τους ήταν σκληρή και επίπονη, ιδίως στην περίοδο του χειμώνα. Γι' αυτούς ποτέ αργία δεν υπήρχε, ούτε τα Χριστούγεννα, ούτε το Πάσχα. Ο αγώνας τους ήταν καθημερινός κι αδιάκοπος.

Από το πρωί ως το βράδυ με τα κρύα και τ' ανεμοβρόχια γύριζαν στους λόγγους και στα ρουμάνια, τυλιγμένοι στην κάπα τους και με την κλίτσα στο χέρι, για να φέρουν σε πέρας το καθημερινό τους έργο. Ένα κομμάτι ψωμί και λίγο τυρί, που κουβαλούσαν στο σακούλι τους, ήταν συνήθως το φαγητό τους.

Βασανισμένα κορμιά, που πάλευαν ολημερίς με τα στοιχεία της φύσης και τους λύκους, που ορμούσαν συχνά στο κοπάδι, για ν' αρπάξουν τη λεία τους. Δεν είχαν καιρό για ξεκούραση, καθώς έτρε-

χαν πάνω - κάτω και συχνά ξεφώνιζαν με το δικό τους τρόπο, για να οδηγήσουν και να προφυλάξουν το μεγάλο κι ατίθασο κοπάδι. Αχώριστο σύντροφό τους είχαν το δυνατό κι αφοσιωμένο τσοπανόσκυλο. Έπρεπε να 'χουν το νου τους να μην κάνουν ζημιές στα καλλιεργημένα χωράφια και να φέρνουν κάθε βράδυ στο χωριό τα ζώα κάθε σπιτιού σωστά στο μέτρο. Κι αν συνέβαινε κάποιος ή κάποια απ' αυτά να ξεκοπούν απ' το κοπάδι και να χαθούν, τότε έτρεχαν κι έψαχναν να τα βρούν, πολλές φορές μέσα στο σκοτάδι της νύχτας. Κι όταν ο λύκος, πεινασμένος, έμπαινε στο κοπάδι και παρά τον αγώνα τους να τον διώξουν έκοβε ένα ή περισσότερα ζώα, τότε άκουγαν πολλά πικρόχολα και ταπεινωτικά λόγια σε βάρος τους κι έπρεπε να βρούν και να φέρουν τα πειστήρια από τα φαγωμένα ζώα. Την περίοδο της γέννας των γιδοπροβάτων είχαν μία ακόμα ευθύνη και ταλαιπωρία.

Έπρεπε να παρακολουθούν τα ετοιμόγεννα ζώα, να περιμαζεύουν και να κουβαλούν στο χωριό τα νεογέννητα αρνιά ή κατσίκια και να τα παραδίνουν στους κατόχους τους.

Μερικοί απ' αυτούς, που κατά καιρούς δούλευαν στο χωριό, δεν είχαν μαζί τους τις οικογένειές τους και πηγαινοέρχονταν καθημερινά στο κοντινό χωριό, όπου είχαν τη μόνιμη κατοικία τους ή περνούσαν τα βράδια σ' ένα γυμνό και κρύο δωμάτιο του κοινοτικού ξενώνα, προσπαθώντας να ζεσταθούν με τη φωτιά που άναβαν στο

ιζάκι. Κοιμόνταν στο πάτωμα ή σ' ένα πρόχειρο ξύλινο κρεβάτι, χρησιμοποιώντας κάποιο τριμμένο αχυρένιο στρώμα και λίγα φτωχικά σκεπάσματα.

Εκείνο τον καιρό τα μέσα της ζωής ήταν για τους πιο πολλούς χωρικούς περιορισμένα και φτωχικά.

Τον Αη - Δημήτρη και τον Αη - Γιώργη, αυτές τις γιορτές, που αρχίζει και τελειώνει το κάθε εξάμηνο του χρόνου, οι χωριανοί έκαναν τις αναγκαίες συμφωνίες και όριζαν τους βοσκούς για τη φύλαξη και τη βόσκηση των ζώων τους για ένα εξάμηνο. Ανανέωναν τη θητεία των παλιών ή προσλάμβαναν καινούργιους. Συνήθως οι χωριανοί αντάλλασαν μεταξύ τους γνώμες για την ικανότητα, την τιμιότητα και τις απαιτήσεις των υποψήφιων βοσκών, οι οποίοι είχαν κάνει τις προτάσεις τους κι έπαιρναν τις τελικές αποφάσεις. Για το θέμα αυτό γίνονταν έντονες συζητήσεις και κάποτε καυγάδες και αντεγκλήσεις. Ομως επικρατούσε συνήθως η γνώμη αυτών που είχαν τα περισσότερα ζώα κι αυτές οι διαμάχες της στιγμής ξεχνιόνταν γρήγορα. Στο χωριό υπήρχε και το τσελιγκάτο του Θωμά Κοντονάσιου, που αριθμούσε περίπου 200 γίδια. Πέρα στα πλάγια του Αη - Λιά, στο Σέλωμα και στο Πυκνό αντιλαλούσε ο ήχος των κουδουνιών, δημιουργώντας μιά ευχάριστη μελωδική αρμονία. Αυτός όριζε μόνος του, χωρίς παρεμβάσεις, το βοσκό του.

Ο μισθός των βοσκών κανονιζόταν σε είδος - σιτάρι ή καλαμπόκι - ή σε λεφτά κατά καφαλή ζώου για όλο το εξάμηνο. Κάθε οικογένεια θα 'δινε και μιά ορισμένη ποσότητα ψωμιού στο βοσκό και

φαγητό αν και όταν ήθελε.

Οι γυναίκες του χωριού, εκείνο τον καιρό, ήτανε ευαίσθητες στο θέμα της φιλοξενίας και δεν ξεχνούσαν την ηθική υποχρέωση που είχαν απέναντι σ' αυτούς τους ανθρώπους, που αγωνίζονταν σκληρά, για να φυλάξουν και να συντηρήσουν τα ζωντανά τους. Τους πήγαιναν λοιπόν πότε η μιά, πότε η άλλη φαγητό στο κονάκι τους. Τις χρονιαρές μέρες - Χριστούγεννα, Πάσχα, Πρωτοχρονιά, Φώτα, Απόκριες πρόσφεραν στους βοσκούς ό,τι έφτιαχναν στο σπίτι γι' αυτές τις γιορτινές μέρες: Καλό φαγητό κι αφράτο ψωμί, γλυκά, πίτες, σιμίτια κι αυγά.

Μερικοί απ' τους βοσκούς, που εργάζονταν κι έμεναν μόνιμα στο χωριό με τις οικογένειές τους πολλά συνεχόμενα χρόνια και διατηρούσαν και δικά τους ζώα, με τον καιρό εντάσσονταν κι αυτοί στο σύνολο των κατοίκων, σαν χωριανοί, και αποχτούσαν και την ιδιότητα του δημότη της Κοινότητας.

Μ' αυτό τον τρόπο εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο χωριό οι οικογένειες Κιόση και Κωσταντάκου.

Οι καιροί όμως άλλαξαν. Εχουν ήδη διαμορφωθεί νέες συνθήκες ζωής στα χωριά μας. Το ρεύμα της αστυφιλίας τα έχει απογυμνώσει από κόσμο και κυρίως από τους νέους. Σχεδόν κανένας δεν απασχλείται σήμερα με την κτηνοτροφία εκείνης της μορφής κι έλειψε η ανάγκη της χρησιμοποίησης των βοσκών.

Αλλά κι αν αυτοί χρειάζονταν ακόμα, κανένας δεν θα είχε την διάθεση να δουλέψει και να ζήσει με τις σκληρές συνθήκες των βοσκών εκείνου του καιρού.

Χρ. Δούσμπης

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Στις 23-2-93 συμπληρώθηκαν πενήντα χρόνια από την ίδρυση της Ε.Π.Ο.Ν (Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νεων). Η λαμπρή αυτή Οργάνωση που έγινε με τη συνένωση δέκα οργανώσεων (ΕΑΜΝ - ΟΚΝΕ - Αγροτ. Νεολαία Ελλάδας - Ενιαία Μαθητ. Νεολαία - Λαϊκή Επαναστ. Νεολαία - Φιλική Εταιρεία Νέων - Λεύτερη Νέα - Σοσιαλ. Επαναστατική Πρωτοπορία Ελλάδας - Θεσσαλικός Ιερός Λόχος - Ένωση Νέων Αγωνιστών Ρούμελης), έμελλε να παίξει πρωτεύοντα ρόλο στον αγώνα κατά των κατακτητών στην Κατοχή. Αγκάλιασε τη συντριπτική πλειοψηφία των νέων της Ελλάδας που μ' ενθουσιασμό πύκνωναν τις γραμμές της Οργάνωσης δίνοντας

και τη ζωή τους για τη "χιλιάκριβη τη Λευτεριά".

Ο πρώτος σκοπός της ΕΠΟΝ ήταν "η εθνική απελευθέρωση και η πλήρης ανεξαρτησία και ακαιρετότητα της Ελλάδας. Λόγια που είναι τόσο επίκαιρα και σήμερα, με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει από παντού η χώρα μας. Λόγια που πρέπει να γίνουν φωτεινός φάρος και για τη σημερινή νεολαία μας.

Τιμώντας την επέτειο της ίδρυσης της ΕΠΟΝ, δημοσιεύουμε πιο κάτω μια μικρή αναφορά του συμπατριώτη μας Επονίτη Π. Ντίνη που διαμένει στις Σέρρες.

50 ΧΡΟΝΙΑ ΕΠΟΝ - ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ του Πασχάλη Ντίνη Ανταρτο ΕΠΟΝΙΤΗ του 2/85 Συντάγματος.

Τα μηνύματα της ΕΠΟΝ της εποχής εκείνης παραμένουν επίκαιρα αφού το κύμα του νεοναζισμού σαρώνει την Ευρώπη.

Η 23 Φλεβάρη του 1943 από την ίδρυση της ΕΠΟΝ, δεν είναι μόνο μέρα μνήμης. Είναι και μια μέρα από την οποία πρέπει να αντλήσουμε διδάγματα χρήσιμα για τις σημερινές δύσκολες μέρες.

Σήμερα που ο ναζισμός και ο ρατσισμός αποτολμούν να σηκώσουν κεφάλι, η γενιά της ΕΠΟΝ βλέπουμε καθαρά αυτά που γίνονται σήμερα και απ' τα διδάγματα της εποχής εκείνης καλούμαστε να σηκώνουμε ψηλά τη σημαία της ενότητας στην πατρίδα μας και να βροντοφωνάξουμε, ποτέ πια φασισμός!!

Ζωντανεύει η μνήμη από την ίδρυση της ΕΠΟΝ και μένει πάντα ανεξίτηλα χαραγμένη στις ένδοξες σελίδες της Εθνικής Αντίστασης του ΕΑΜ και του λαού όλης της χώρας στα σκοτεινά εκείνα χρόνια της χιτλεροφασιστικής κατοχής 41-45. Τότε η ενότητα του λαού και της νεολαίας είχε γίνει πράξη. Τους ένωνε το μίσος ενάντια στους φασίστες κατακτητές και

τους συνεργάτες τους.

Και μέσα, όπως ήταν φυσικό, από υπέρ ώριμες συνθήκες που διψούσαν για λευτεριά της σκλαβωμένης πατρίδας μας, οργανώθηκαν στην ΕΠΟΝ πάνω από εξακόσιες χιλιάδες νεοίτα της Ελλάδας μας. Η ιστορία όμως αυτή δεν σβήνει ποτέ γιατί τριάντα πέντε (35.000) χιλιάδες νέοι ανταρτοΕΠΟΝΙΤΕΣ πολέμησαν τον κατακτητή μέσα από τις γραμμές του ΕΛΑΣ. Και από αυτούς οκτώ χιλιάδες (8.000) μέσα από τις γραμμές των υποδειγματικών σχηματισμών του ΕΛΛΑΣ - ΕΠΟΝ δίνοντας χίλιους τριακόσιους (1.300) νεκρούς ανταρτοΕΠΟΝΙΤΕΣ.

Γι' αυτό σήμερα που η καταναλωτική απληστία ρημάζει το ηθικό και ιστορικό περιβάλλον αυτής της πανέμορφης χώρας, αυτούς τους αγώνες και τις θυσίες των ηρώων αυτών που κάθησαν, θέλουμε να ξαναζωντανέψουμε αυτήν την ημέρα της 23 Φλεβάρη για μια Ελλάδα όμορφη σαν τα καταγάλανα ακρογιάλια της και για ένα ευτυχισμένο μέλλον του τόπου μας.

Για το Κέντρο Υγείας κ.α.

Τα όσα έχουν συμβεί μέχρι σήμερα στο θέμα του Κέντρου Υγείας - Νοσοκομείου Κόνιτσας συνθέτουν ένα σκηνικό από το οποίο απουσιάζει κάθε έννοια σεβασμού προς την αξιοπρέπεια όσων κατοικούν τον πολυπαθή χώρο της επαρχίας Κόνιτσας. Φαίνεται πως η καλή προαίρεση, η πραότητα, η μεταφυσική εγκαρτέρηση και ο πολιτικός εγκλωβισμός των κατοίκων της επαρχίας μας συνιστούν αρνητικούς παράγοντες της θετικής πορείας του όλου θέματος.

Πέρα από τα ουτοπιστικά οράματα για ένα νοσοκομείο παράρτημα του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, μπαίνει το ερώτημα απλό φυσικά και σε αναφορά με τους παράγοντες που εμποδίζουν τη λειτουργία του Κέντρου Υγείας και ενός Νοσοκομείου που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες του συγκεκριμένου χώρου.

Η απάντηση βρίσκεται στο νου και στα χείλη των αρμοδίων. Εμείς φυσικά σαν αναρμόδιοι δεν κουράσαμε τους πολίτες της Κόνιτσας με πολύωρες συσκέψεις μας γύρω από το θέμα Υγείας.

Είναι αυταπόδεικτο γεγονός πως η Δημόσια Υγεία επιβαρύνει τα μέγιστα τον κρατικό προϋπολογισμό, έναν προϋπολογισμό του οποίου το μεγαλύτερο ποσοστό διοχετεύεται στην εξυπηρέτηση του δυσβάσταχτου δημόσιου εξωτερικού χρέους. Μένει ένα φτωχό μέρος για την κάλυψη ποικίλων αναγκών παιδείας, υγείας, προμηθειών, έργων υποδομής κ.τ.λ.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η σύναψη νέων δανείων.

Η μόνη απάντηση σε αυτά τα αδιέξοδα είναι η διεύρυνση της φορολογικής βάσης με καλλιέργεια φο-

ρολογικής συνείδησης. Οι Τάιμς της Νέας Υόρκης σε προτάσεις προς την νέα κυβέρνηση για το πρόβλημα υγείας αναφέρουν: Χρειαζόμαστε ένα εθνικό σύστημα υγείας Καναδικού Τύπου. Πρέπει να είναι καθολικό στην κάλυψή του, να επιτρέπει στους ασθενείς να διαλέγουν τους γιατρούς τους, να χρηματοδοτείται από τους φόρους και να διοικείται από το κράτος.

Στη χώρα μας φυσικά ένα παρόμοιο σύστημα υγείας κρίνεται ανεφάρμοστο όσο η φορολογική συνείδηση θα παραμένει ένας αδόκιμος οικονομικός όρος.

Υπάρχουν ενδείξεις πως η υγεία εκκωρείται στον ιδιωτικό τομέα. Εδώ ίσως γίνεται κάποια παρεξήγηση, και δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός πως η Ελλάδα δεν διαθέτει εκείνη την ευμάρεια που θα δικαιολογούσε την πολυτέλεια ενός ιδιωτικού συστήματος υγείας.

Οι Τάιμς της Νέας Υόρκης αναφέρουν: Η πθική που επικράτησε όλα αυτά τα τελευταία χρόνια ήταν ένας άκαρδος Κοινωνικός Δαρβινισμός, που ενισχύθηκε από την ξεπερασμένη αντίληψη ότι το άθροισμα των ατομικών εγωισμών θα μπορούσε να είναι η συλλογική ευεργεσία.

Η αναφορά στον Κοινωνικό Δαρβινισμό σημαίνει πως η ζωή ανήκει στους δυνατούς της γνώσης του χρήματος και της εξουσίας. Παρόμοιες αντιλήψεις διαπερνούν υπόγεια και την ελληνική κοινωνία, την στιγμή που η αντιμετώπιση των υπαρκτών εσωτερικών και ιδιαίτερα των εξωτερικών κινδύνων απαιτεί την μεγαλύτερη δυνατή κοινωνική συνοχή. Α.

"Των οικιών υμών εμπιπραμένων υμείς άδετε"

Αυτή την τόσο επίκαιρη ρήση του Αισώπου μας θύμισε η τέλεση - για άλλη μια φορά ακόμα - μνημοσύνου στην Κόνιτσα από το Δεσπότη μας, για τους μισούς νεκρούς στη μάχη της Κόνιτσας κατά τον εμφύλιο πόλεμο (1947). Παρά την κατάργηση, από την Πολιτεία, γιορτών που προκαλούν αναζωπύρωση παλιών παθών, στη μικρή μας πόλη ισχύουν ακόμα ήθη άλλων καιρών.

Η πλειονότητα του Κονιτσιώτικου λαού, αν κρίνουμε και από την ισχυρή συμμετοχή στο εν λόγω μνημόσυνο, αδιαφορεί και καταδικάζει τέτοιου είδους εκδηλώσεις. Αποχή είχε και ο Δήμος, καθώς και ο πολιτικός κόσμος και οι φορείς. Μοναδική εξαίρεση υπήρξε φέτος η παρουσία (για πρώτη φορά, μετά από χρόνια) του κ. Νομάρχη και του Δ/τή της 8ης Μερραρχίας. Όπως είναι γνωστό, το 1989 ψηφίστηκε από τη Βουλή με πανεθνική ομοψυχία ο νόμος 1863 για την "άρση των συνεπειών του εμφυλίου πολέμου 1944 - 49" και ο τότε πρωθυπουργός, εκφράζοντας αυτή την ομοψυχία, δήλωνε: "Ηρθε η ώρα να υποκλιθούμε με ευλάβεια μπροστά στα τραγικά θύματα εκείνης της δοκιμασίας, τους νεκρούς του εθνικού και του δημοκρατικού στρατού". Και ο σημερινός πρωθυπουργός: "Τιμώ τους νεκρούς του δημοκρατικού στρατού"

Έτσι, η πολιτική ηγεσία της χώρας, έβαλε τέρμα σε μια κατάσταση που καταταυραννούσε, για σαράντα ολόκληρα χρόνια, τον τόπο μας...

Οι οργανωτές του μονόπλευρου μνημοσύνου ισχυρίζονται στις ο-

μιλίες τους υποκριτικά, ότι δεν ... κομματίζονται, αλλά οι χαρακτηρισμοί κομμουνιστοσυμμορίτες" κ.α. τί είναι; Δεν υποδηλώνουν άκρατο κομματισμό, που θυμίζει τις μαύρες μέρες της εμφυλιοπολεμικής εποχής;

Αυτοί οι άνθρωποι, σκέφτηκαν άραγε, πόσο κακό κάνουν στη νέα γενιά με το ν' ανασκαλίζουν τ' αραχνιασμένα χρονοντούλαπα μιας άσχημης, για το Έθνος μας εποχής, όπου οι μισοί Έλληνες αιματοκυλίστηκαν με τους άλλους μισούς, με τις γνωστές οδυνηρές συνέπειες για όλους;

Φυσικά, οι ευθύνες βαρύνουν όλες τις πλευρές (κανείς δεν είναι αφελής, να πιστεύει ότι οι μεν ήταν διαβολάκια και οι άλλοι αγγελούδια) και τους ξένους παράγοντες που ανέκαθεν κάνουν τη δουλειά τους με τη δοκιμασμένη συνταγή του διαίρει και βασίλευε". Ο λαός λέει: "Ο παθός μαθός". Πρέπει, επιτέλους, τα παθήματα να μας γίνουν μαθήματα φρονηματοσμού, κάποτε, για να επιζήσουμε ως Έθνος "ανάδελφοί" που είμαστε.

Σήμερα, που σ' όλο τον κόσμο η κατάσταση είναι θολή και στα Βαλκάνια επικρατεί επικίνδυνο χάος, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, πρέπει να κάνουμε πράξη αυτή τη μαγική λέξη της ομοψυχίας. Ας μην υποδαυλίζουμε, λοιπόν, νέους διχασμούς. αρκετά μας κόστισαν σε Μικρασία και Κύπρο. Την ώρα που γύρω μας οι φλόγες απειλούν να κάψουν το σπίτι μας, ας μην τραγουδούμε, σαν τα σαλιγκάρια του Αίσιωπου, παράφωνα τραγούδια.

"Το χωριό εκαίγονταν κι η γριά

ψειρίζονταν", παράφραζε στα νεοελληνικά ο Μακρυγιάννης τον Αισώπειο μύθο, όταν κινδύνευε από τις ορδές του Ιμπραήμ η Επανάσταση του '21 και οι Έλληνες σπαράσσονταν μεταξύ τους. Δεν είναι εποχή, ούτε για μισαλλόδοξες ψαλμωδίες, ούτε για "ψείρισμα της γριάς". Η Ελλάδα δεν είναι κτήμα κανενός, χωριστά, αλλά

όλων των Ελλήνων, συνεπώς για να ξανθυμηθούμε τον "αθάνατο Έλληνα" Μακρυγιάννη, "... να είμαστε εις το εμείς κι όχι εις το εγώ. Και εις το εξής να μάθωμε γνώση, αν θέλωμεν να φτιάσωμεν χωριόν, να ζήσωμεν όλοι μαζί..."
Σ.Τ.

ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Με μεγάλη χαρά είδα στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού της ΚΟΝΙΤΣΑΣ Νο 47 μία πλούσια και εκλεκτή ύλη και κυρίως: Πρώτα με το κύριο άρθρο "ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ". Είναι ένα βαθυστόχαστο άρθρο, γιατί όμως απιθάνως ανώνυμο, ένα τόσο ωραίο άρθρο που είναι διανθισμένο καθαρά από πόνο και αγάπη για την πατρίδα μας. Ομιλεί ο αρθρογράφος για την επανάκαμψη κόσμου στα χωριά τους με την ανέγερση νέων σπιτιών, επιδιόρθωση παλαιών και την ενασχόληση αξιολόγων ανθρώπων με τη φύση, τη ζωή και τις παραδόσεις της υπαίθρου. Μία προσπάθεια επανασύνδεσης, κατά το δυνατόν, με το χθές. Νομίζω πως και σαν νοσταλγία ακόμη είναι όχι ολίγο, γιατί πιστεύω πως έτσι ξεκινούν σιγά - σιγά όλα σ' αυτόν τον κόσμο. Συγχαίρω τον μεγάλο αυτόν άγνωστο και τον πληροφορώ ότι πολύ θα χαρούμε εάν συνεχίσει όσο,

του Σωτ. Αναγνωστόπουλου

οπότε και όπως θέλει. Το δεύτερο που με χαροποίησε πολύ είναι το άρθρο του κ. Γεωργίου Τσίτσου από το Πληκάντι με την πολύ ωραία επικεφαλίδα **ΟΤΙ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ** και το φιλοσοφημένο επίγραμμα, **"ΜΠΟΛΙ" ΙΔΑΝΙΚΩΝ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ**.

Είναι πράγματι αυτό το τελευταίο πολύ - πολύ επιτυχημένο, γιατί ούκ εν τω πολλώ το επιτυχημένο. Ελεκτό πράγματι άρθρο που δεν δείχνει μόνο εκλεκτόν, αλλά και με λεπτές χορδές τον συμπατριώτη μας, που δεν έχουμε την τύχη να τον γνωρίζουμε. Τέλος το δημοτικό μας τραγούδι με τον χορό είναι αυτοί οι γονείς μας, και προσθέτω ότι η λέξη ΠΑΡΑΔΟΣΗ εμπεριέχει κάτι το ιερό.

Ιωάννινα

Πλατεία Νότη Μπότσαρη 3.

Αποκριές στην Πηγή - Κόνιτσας

Πραγματοποιήθηκαν και φέτος στο χωριό μας, την Κυριακή της Τυροφάγου, οι Αποκριάτικες εκδηλώσεις με επίκεντρο το παραδοσιακό Καρναβάλι.

Το Καρναβάλι ετοιμάστηκε και ξεκίνησε στις 11 το πρωί, από το καφενείο του Αλέξη Σπανού - Πάνω Μαχαλάς - και με τη συνοδεία του μουσικού συγκροτήματος Βαγγέλη Μπέτζιου, κατέβηκε στην Κεντρική Πλατεία. Ο κόσμος που είχε συγκεντρωθεί το υποδέχτηκε με ενθουσιώδη χειροκροτήματα. Ο χορός άρχισε. Πρώτα χόρευε η νύφη και ο γαμπρός και στη συνέχεια τ' άλλα άτομα κάπου 30 - του καρναβαλιού. Οι φιγούρες άρχισαν τη δράση τους. Ο Χότζιας μ' ένα βιβλίο στο χέρι διάβαζε αποσπάσματα από το Κοράνιο. Αυτό όμως που έκλεψε την παράσταση ήταν ο Γέρος και η Γριά. Κατέβηκαν στην Πλατεία καβάλα σ' ένα γαϊδούρι ο Γέρος και η Γριά το έσερνε από το καπίστρι. Είχαν και ένα μωρό μέσα σε μια σαρμάντσα. Πήγαινε να το πάρει ο Χότζιας, τον κυνήγαγε ο Αράνης. Ο Κόσμος ξεκαρδίζονταν στα γέλια. Ο χορός συνέχιζε. Το κέφι είχε ανάψει. Το τσίπουρο και οι εκλεκτοί μεζέδες πήγαιναν και έρχονταν. Το γλέντι συνεχίστηκε στο χώρο του Δημ. Σχολείου, μέχρι τις 4 το απόγευμα, λόγω των άσχημων καιρικών συνθηκών. Πολλοί οι καλεσμένοι από τον Πρόεδρο της Κοινότητας.

Παραβρέθηκαν ο Νομαρχιακός Σύμβουλος, Ριστάνης Απόστολος και ο Διοικητής του Τάγματος Κόνιτσας. Είχαν έρθει επίσης πολλοί χωριανοί από Κόνιτσα, Γιάννενα και η Αδελφότητα από Αθήνα - κάπου 50 άτομα - που συμμετεί-

χαν ενεργά σε όλες τις εκδηλώσεις. Το γλέντι συνεχίστηκε και το βράδυ με πολύ κέφι και κράτησε μέχρι τις πρωϊνές ώρες.

Οι φετινές εκδηλώσεις είχαν μεγάλη επιτυχία. Τούτο οφείλεται στη μεγάλη συμμετοχή των χωριανών, στην καλή συνεργασία Κοινότητας, Εκπολιτιστικού Συλλόγου και Αδελφότητας, καθώς και στην οιοκομική ενίσχυση του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ελπίζουμε ότι, η Πολιτεία θα ενισχύει κάθε χρόνο οικονομικά την Κοινότητά μας, για να γίνονται στο χωριό μας τέτοιου είδους εκδηλώσεις.

Τότε μόνο ξαναζωντανεύει - έστω και για λίγες μέρες το χρόνο - η ερημωμένη ύπαιθρος και διατηρούνται τα έθιμα και οι παραδόσεις.

Δημήτριος Ζώτος

ΜΙΑ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΧΗ-ΚΟΝΙΤΣΑΣ (Μικρή Ηθογραφική και Προβληματισμός)

Στις 13 Δεκέμβρη του 92 μέρα Κυριακή, βρέθηκα ψάλτης στην Εξοχή-Κόνιτσας (παλιά Ζέλιστα) χωριό, το οποίο επισκέφθηκα για πρώτη φορά. Εκεί μας υποδέχθηκε οι κύρ Φάνης Εξάρχου, ένας ηλικιωμένος άνθρωπος, με αγαθές διαθέσεις, και με αγάπη προς την Εκκλησιά του χωριού του, την Γέννηση της Θεοτόκου, που είναι και ο κεντρικός ναός. Ο π. Απόστολος Νάκος, εμπερίστατος εφημέριος, προχώρησε τον Ορθρο και με την τρίτη καμπάνα, μπήκε στη Λειτουργία. Καμιά εικοσαριά ήταν οι εκκλησιαζόμενοι όλοι κι όλοι. Το χερμόνα δεν έχει περισσότερους. Όλα του ιερού Βήματος και του κυρίως ναού, ήταν νοικοκυρεμένα και στολισμένα, από τον π. Απόστολο, ο οποίος, καθώς πληροφορήθηκα, διετέλεσε εφημέριος οκτώ χρόνια παλιότερα. Στην ακολουθία του Ορθρου, έφτασε και ο τακτικός ψάλτης του χωριού Τάκης Μπουζούλας, ο οποίος εξυπηρετεί τακτικότερα τις ανάγκες στις διάφορες ακολουθίες, πολύτιμος βοηθός και συμπαραστάτης του παππά.

Κάποτε, ο καλότυχος, είχε εκδηλώσει τη σφοδρή επιθυμία, όπως μου έλεγε να γίνει κληρικός, να αντικαταστήσει τον αείμνηστο π. Γεώργιο Παπανικολάου, αλλά δεν συνέτρεξαν ευνοϊκές οι περιστάσεις και δεν έγινε.

Και ξαναγυρίζοντας στη Λειτουργία και κατά το τέλος της, ο π. Απόστολος έκανε και το μικρό θείο κήρυγμα, σε απλή γλώσσα κατανοητή, για να γίνει αντιληπτό, και να οικοδομήσει τις ψυχές των

χριστιανών μας.

Ομως εδώ θα κάνω μια διαπίστωση άλλη. Ήταν οι εντυπώσεις μου από το χωριό, πολύ στενόχωρες και λυπνότερες. Εγκατάλειψη παντού. Παγερή ατμόσφαιρα. Οι λίγοι "ξωμάχοι" που μείνανε εκεί, να κρατήσουν το ακριτικό χωριό σε ύπαρξη, είναι αξιοθαύμαστοι. Εγκατάλειψη και ερήμωση που υποχρεώνει και εκείνους που απόμειναν να στέλνουν τα παιδιά τους στις πόλεις να σπουδάσουν, ή για "κάτι καλύτερο" Σ' άλλους αιώνες, ήταν ο φόβος και η ανάγκη της ασφάλειας, που κατά καιρούς ωθούσε τους ανθρώπους προς τις μεγάλες πολιτείες. Πόλεμος, ληστείες, γεγονότα που ανάγκαζαν το χωριό να ερημωθεί και τους κατοίκους του να τρέξουν και να προφυλαχτούν στα κάστρα των μεγάλων πόλεων. Σήμερα αντίθετα, εύγλωτο χαρακτηριστικό του αιώνα μας είναι η λαχτάρα των υλικών απολαύσεων, των ευκολιών της ζωής, που ωθεί τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τις προγονικές τους εστίες και να καταφύγουν, πουλώντας τις περιουσίες των και θυσιάζοντας κάποτε και την αξιοπρέπειά τους, στις μεγαλουπόλεις. Αυτή η μετακίνηση δεν είναι ένα ασήμαντο και αναγκαίο φαινόμενο, όπως πολλοί υποστηρίζουν. Έχει βαρυσήμαντη ηθική σπουδαιότητα γιατί, ύστερα από αιώνες αμετακίνητης ζωής, ο σημερινός εκπρόσωπος μιάς οικογένειας, αφήνει τους τάφους των προγόνων του, τα χωράφια και τα περιβόλια του, σπάζει τον άμεσο και γόνιμο δεσμό του με τη γη,

που του δινε απ' ευθείας, στο χέρι τα αγαθά της, και φεύγει και εγκαθίσταται αλλού, προσπαθώντας να βγάλει καινούργια ρίζα και να πιαστεί στα νέα αυτά χώματα. Αισθάνεται πως πρέπει ξαφνικά να φαρδύνει και η δράση του, αλλά και ολόκληρη η ύπαρξή του, για να μπορέσει ν' αγκαλιάσει και να αντέξει και να χαρεί, όλο αυτόν τον κόσμο που συνωσιζεται στη μεγαλούπολη, την κίνησή του, τις αντιδράσεις τους, την έντασή του. Αυτό το τελευταίο, είναι το κλειδί της νέας του ζωής. Πρέπει να συνηθίσει στην ένταση που ξεχύνεται αδιάκοπα από άψυχα και έμψυχα, από τη σύνθεση της ζωής, από την αστραπιαία αλληλοδιαδοχή των γεγονότων, από τις απίθανες αποστάσεις, από τις τεράστιες διαστάσεις των οικοδομημάτων.

Φόβος, μίσος, δυσπιστία, εγωισμός και λοιπές αντικοινωνικές ιδιότητες, επισκιάζουν τον κόσμο μας, τον κόσμο της αφθονίας και της ευμάρειας, έναν κόσμο ανέσεων, μέσα στον οποίο υποφέρουμε, κάτω από τη βία, τη σκληρότητα, την έλλειψη ανθρωπιάς, κάτω από την αβεβαιότητα της ύπαρξής μας, τόσο ο καθένας μας, όσο και οι πολλοί, οι ομάδες, οι λαοί και η ανθρωπότητα ολόκληρη. Φαίνεται ότι έχουμε χάσει το δρόμο που οδηγεί προς το συνάνθρωπό μας, γιατί απομάθαμε να

ζούμε από την πρωτογενή αυθορμησία της καρδιάς μας.

Ανάμεσα σε τέτοιες μεταβολές και θαλιτικές αλλοιώσεις είναι που ο άνθρωπος της μεγάλης πολιτείας αισθάνεται κάποια τρομερά, καώδη κενά, που του φέρνουν στη συνείδησή του την πικρότατη και οδυνηρή αίσθηση μιάς μοναξιάς. Στις μεγαλουπόλεις ο άνθρωπος πιέζεται αδιάκοπα ν' αλλοιωθεί. Να εγκαταλείψει τον εαυτό του, τα κριτήριά του, να πάψει να διαλέγει τ' αγαθά που του αρέσουν, και να προσχωρήσει σε μιά ουδέτερη, παγερή τυποποίηση - που τόσο βοηθεί η διαφήμιση της εποχής - που ξεκινά από τις τροφές, τα ενδύματα και τα σκεύη, αλλά που σιγά - σιγά, προσεγγίζει και τους πιο μυστικούς χώρους της καρδιάς, αφού και η τέχνη και οι στενές ανθρώπινες σχέσεις αρχίζουν κι αυτές να τυποποιούνται.

Να δημιουργήσουμε στην εποχή του τεχνικού πολιτισμού ένα συνανθρώπινο πολιτισμό, πολιτισμό της ανθρωπιάς και του αλτρουϊσμού, να κατορθώσουμε να αναγεννηθεί η προς τον πλησίον αγάπη. Χωρίς αυτήν δεν βλέπω καμιά άλλη σωτηρία του κόσμου. Καυτός είναι ο πόθος του σημερινού ανθρώπου για ζωή, και παγωμένη η μοναξιά του μέσα στις μάζες των ανθρώπων.

Αχιλλεύς Γ. Κολιός

Σεβασμό στη Χαράδρα

Στο 32ον τεύχος Μάϊου - Ιουνίου 1990 στο περιοδικό Κόνιτσα εδημοσίευσα ένα σχόλιο το οποίο αφορούσε όλους τους Σύλλογους, με τίτλο πολλοί σύλλογοι για ένα σκοπό.

Τώρα όμως θα ήθελα να ασχοληθώ μόνον με το σύλλογο οικολόγων για να κάνω γνωστό σε όλους τις επιπόλαιες ενέργειές τους, και θα ήθελα να τοποθετήσουν τα πράγματα με την σειρά τους.

Ασφαλώς θα το ενθυμούνται και οι ίδιοι πως μόλις αναγνωρίστηκε ο Σύλλογός τους, η πρώτη ενέργεια που κάνανε ήταν να ασχοληθούν με τον ηγούμενο της Ι. Μ. Στομίου Πατέρα Κοσμά και να βγάλουν μιά ανακοίνωση στην οποία τον καταγγέλλουν διότι έχει περιφράξει τους κήπους της Μονής για να προστατεύονται τα καρποφόρα δένδρα από γίδια που βοσκάνε κατά καιρούς. Και τώρα ερωτώ τον Σύλλογο μήπως γνωρίζει κανείς μέχρι ποιο σημείο είναι τα όρια της Μονής Στομίου; Ασφαλώς όχι. Ας μην βιάζονται λοιπόν, ας πληροφούνται πρώτα και μετά να προβαίνουν σε διαμαρτυρίες. Το άλλο σκέλος της διαμαρτυρίας ήταν σχετικά με τα λύμματα του Διστράτου τα οποία πέφτουν στο ποτάμι. Καλή ήταν η ενέργεια αυτή αλλά δυστυχώς και αυτή ματαιώνεται διότι δεν εξετάσανε πρώτα πόσα λύμματα από την Κόνιτσα είναι συνδεδεμένα παράνομα στους δύο αποχετευτικούς αύλακες που είναι στα δύο ρέματα, οι οποίοι είναι μόνον για τα νερά της βροχής, και αυτού πέφτουν λύμματα από τα Δημοτικά ουρητήρια από διάφορα καταστή-

ματα. Ακόμα και από σπίτια που είναι κοντά στα ρέματα, αυτά οδηγούνται όλα στο ποτάμι. Ποιά είναι η θέση των οικολόγων; Γιατί δεν διαμαρτύρονται; Εκείνο που ευσταθούσε, θα μπορούσε να πει κανείς, ήταν η διαμαρτυρία για την παράνομη θήρα, εάν όμως θελήσουμε να εξετάσουμε καλά το θέμα αυτό θα δούμε πως υπάρχουν μέλη του Συλλόγου τα οποία είναι κυνηγοί πράγμα το οποίο δεν ταιριάζει, να είναι κανείς οικολόγος και κυνηγός συγχρόνως. Αλλά εκείνο που δεν μπορούμε να καταλάβουμε όλοι είναι το εξής. Όλοι γνωρίζουν για την χαράδρα του Αώου ότι είναι Εθνικός δρυμός και θα πρέπει να την διατηρούμε σαν κόρη οφθαλμού και βλέπουμε τώρα τον οικολογικό Σύλλογο να προβαίνει στην καταστροφή της χαράδρας κόβοντας δένδρα για να φτιάξουν ένα καταφύγιο στην εξέδρα στο Στόμιο με αποτέλεσμα να αλλοιώνεται η εικόνα της χαράδρας. Απορώ πως προβαίνουν σε τέτοιου είδους ενέργειες, έστω και αν είχαν κάποια προφορική άδεια από τους αρμόδιους δεν θα έπρεπε να την εκτελέσουν, διότι όλα τα μέλη που απαρτίζουν τον Σύλλογο είναι αρκετά μορφωμένα και η κάθε ενέργειά τους θα πρέπει να μελετάται καλά. Σαν θέλει ο οικολογικός Σύλλογος να εργαστεί υπάρχουν τόσα πολλά οικολογικά θέματα που απειλούν την Κόνιτσα καθώς και την επαρχία και να δείχνουν πάντα το καλό παράδειγμα, να είναι οικολόγοι στην πράξη και όχι στην σφραγίδα.

Λουκάς Εζνεπίδης.

Επιβεβλημένες λακωνικές απαντήσεις:

του Χρήστου Γ. Εξάρχου, Συν/χου Δ/λου,
Ιστορικού - Λαογράφου.

Ο άγνωστος σε μένα, κοντοχωρίτης μου, Θωμάς Β. Ζιώγας πολιτικός μηχανικός, απ' τη Δροσοπηγή (π. Κάντσικο), αφού μελέτησε βιαστικά και σφαιρικά, το βραβευμένο (Δεκ. 89), απ' την Ακαδημία Αθηνών βιβλίο μου με τίτλο "Η Φούρκας της Ηπείρου" (Ιστορία - Λαογραφία), Θεσ/νίκη 1987, αναφέρει μακροσκελέστατα τα εξής, στα παρακάτω τεύχη του έτους 1992, του περιοδικού: "Κόνιτσα":

1. Στο τεύχος 46, σελίδα 448, στήλη β. παράγραφος β: "Ο κ. Εξάρχου στον πρόχειρο χάρτη, που στην αρχή του βιβλίου του δημοσιεύει, λάθος τοποθετεί τη Λιάσκα λίγο πιο πέρα από το μοναστήρι, μέσα σε Δροσοπηγιάτικο έδαφος βέβαια, γιατί αυτή απέχει παρασάγγες πολλές". Είναι φυσικό ο καθένας να έχει αντίρρηση για κάτι αλλά θα πρέπει να την αιτιολογεί πλήρως, με επιχειρήματα.

Χωρίς υπερβολές και υποθέσεις, αλλά με στοιχεία και χωρίς προβολές, διαφημίσεις και θριαμβολογίες, οι απαντήσεις μου είναι λακωνικές, οι εξής:

α) Ο χάρτης μου δεν είναι πρόχειρος αλλά πλήρης ολοκληρωμένος, λεπτομερέστατος, ευανάγνωστος, σωστός και καλογραμμένος, γιατί τον επεξεργάστηκα αρκετές εβδομάδες, αφού πρώτα επισκέφτηκα και φωτογράφησα ολόκληρη την περιοχή του χωριού μου, αναλυτικά με όλα τα στοιχεία. Γεωφυσικά, Θρησκευτικά, Ιστορικά, Λαογραφικά κ.λ.π. Αλλά κι απ' τα παιδικά μου ακόμα χρόνια επισκεπτόμουνα συχνά ολόκληρη την περιοχή του χωριού μου, γιατί

τ' αγαπούσα και τ' αγαπώ υπερβολικά, γι' αυτό και προέβην στην έκδοση του ογκωδέστατου (σελίδες 575), πολυδάπανου (1,5 εκατομμύριο δραχμές, προ του έτους 1987, για 1000 αντίτυπα), χρονοβόρου (καρπός 50χρονης εντατικής δουλειά μου) και λίαν κοπιαστικού βιβλίου μου και μάλιστα με δικές μου δαπάνες.

Το στολίζω δε με 160 παλιές φωτογραφίες. "Μια φωτογραφία αξίζει όσο χίλες λέξεις", λέει μιά σοφή Κινέζικη παροιμία. Επίσης και παλιά ιστορικά έγγραφα ελληνικά και ξένα, με αεροφωτογραφία γενικής άποψης του χωριού, με χάρτη και με τα χρονικά της Φούρκας, καθώς και με πλουσιότητα Ιστοριογραφική ύλη. Για όλα αυτά, δίκαια η Ακαδημία - Αθηνών το βράβευσε.

Και κάτι ακόμα: Αν ο χάρτης είναι πρόχειρος όπως τον χαρακτήρισε, ας τον συγκρίνει με τον δικό του (βλ. σελ. 453) του παρόντος περιοδικού και τον πλήθος των αγοραστών του βιβλίου μου, όχι μόνον των εντός, αλλά και των εκτός της Ελλάδας. Ευτυχώς σαν δάσκαλος απ' το 1933 και συνταξιούχος τώρα απ' το 1969, έχω πολυετή πείρα και πλούσια δράση (βλ. βιβλ. σελ. 557-564) και γνωρίζω καλά και την χαρτογραφία (δεν περιαιτολογώ). Για διαπίστωση δε της αλήθειας, απέστειλα τον χάρτη μου μαζί με το παρόν κείμενό μου, για δημοσίευση στο περιοδικό. "Κόνιτσα" 1.

β) Τη Λιάσκα τοποθέτησα λίγο πιο πέρα απ' το Μοναστήρι της Φούρκας, και όχι πολύ μακριά, γιατί ο

χάρτης σχεδιάστηκε υπό κλίμακα. αλλά μήπως ο δικός του είναι μεγαλύτερος και πληρέστερος; Ασφαλώς όχι, γιατί κυριαρχεί σ' αυτόν μόνον η πολύβουη Λιάσκα με την περιοχή της, που περιλαμβάνει λαθεμένα και το Μοναστήρι της Φούρκας με την βόρεια περιοχή του, φθάνοντας βορειοανατολικά ως τη θέση: "Κωσταρτσκό υψ. 600 μ.", μέρος υπήνεμο προσηλιακό και παραγωγικό, κοντά στο ποτάμι: Μαρδίτσα που χύνεται στο Σαραντάπορο. Εδώ θα κάνω μιά παρένθεση. Τη θέση αυτή επισκέφτηκα πολλές φορές, για συλλογή σλαμουριού και ρίγανης. Τώρα όμως με την κυκλοφορία των Αλβανών διστάζω γι' άλλη φορά. Αλλά ας επανέλθω στο θέμα. Απ' το 1920 - 1947 τα χωράφια του Μοναστηριού μας νοικιάζονταν σε Φουρκιώτες για καλλιέργεια. Τους δε χειμερινούς μήνες στους ενορίτες μας τσελιγκάδες της Ζέρμας: Νικόλαο, Αριστείδης Παπαθανασίου και Κωσταντή Μπίντο Παγούνη. Παλιότερα στην ίδια θέση νοίκιαζαν για καλλιέργεια οι: Γεώργιος Ι. Κίτσης (Νιάκος), Φουρκιώτης και Αλέξης Ζώτος Καντσιώτης. (βλ. βιβλ. μου, σελ. 145). Ο πρώτος μάλιστα είχε την καλύβα του εκεί, που έφερε και φέρει ακόμα τ' όνομά του: "Καλύβα Νιάκου". Σώζονται δε και μέχρι σήμερα ερείπιά της, με το χορταριασμένο πλακόστρωτο αλώνι της. (βλ. βιβλ. μου, σελ. 143). Στις μέρες μας, θυμάμαι, ο μακαρίτης Νιάκος είχε μαγαζί στο Κάντσικο, πιο πάνω από το μαγαζί "του Νάσιου Μαλάμου", πουλούσε και φασκιές, χοιρινές, βοδινές, αλογίσιες. Επανέρχομαι: Επίσης εσφαλμένα περιλαμβάνει στον χάρτη του και την τοποθεσία της Φούρκας: Φλιάμα (υψ. 1700 μ.),

καθώς και το θρυλικό ύψωμα: Προφήτης Ηλίας Φούρκας (υψ. 1720 μ.) όπου και το ομώνυμο εκκλησιάκι μας, που το έχτισαν Φουρκιώτες το 1860 περίπου (βλ. βιβλ. μου σελ. 130) και που το διχοτόμησε ο κ. Ζιώγας. Γεγονός πρωτοφανές και πρωτάκουστο. Αγνώω σε τι αποβλέπει αυτή η Σολομώνειος λύση!

Τον πληροφορώ ότι οι δύο κοινότητες: Φούρκας και Δροσοπηγής ύστερα από πολλές πρόστριβές και δικαστικούς αγώνες απ' το 1925 - 1960, προέβησαν στον οριστικό καθορισμό των φυσικών ορίων (όπως χύνονται τα νερά). Τα δε σύνορα είναι (κορυφογραμμή, που αρχίζει απ' τη Ράχη άφκου (= μπιζέλια), που απέχει 1500 μ. περίπου, βόρεια του Μοναστηριού μας, Νίστρες, Γκριβομάνος, Φλιάμα, Αϊλιάς, Ράχη ραπανά και λήγει στο Ταμπούρι Καραγιώργη (βλ. βιβλ. μου σελ. 260). Αρα εμφανή τα χαρτογραφικά του λάθη 2'

2. Στο τεύχος 47, σελ. 488, στήλη β, παράγ. β, αναφέρει συνοπτικά, με παραλείψεις και όχι αναλυτικά, όπως στο βιβλίο μου (σελ. 140), την εξής παράδοση, που την παραθέτω αυτούσια: "Πολύ παλιά στα σύνορα Φούρκας και Σαμαρίνας βρέθηκε η εικόνα της Θεοτόκου. Την διεκδίκησαν τα δύο χωριά και μάλωσαν. Τελικά αποφάσισαν να την κρεμάσουν σε ξενοχωρίτικο άλογο και όπου αυτό σταθεί, δικιά τους θα ήταν η Παναγία. Το άλογο στάθηκε σε τόπο Φουρκιώτικο και η εικόνα βρέθηκε στα κλαδιά βαλανιδιάς, εξού και το Κλαδύρα. Εκεί οι Φουρκιώτες έχτισαν ναό προς τιμήν της. Το σημερινό Μοναστήρι Φούρκας".

Παρέλειψε όμως ότι το άλογο, όπως λέει η θρησκευτική παράδο-

ση του χωριού μας, σταμάτησε πρώτα σε μέρος της Φούρκας (ανατολικά της και σ' απόσταση 1,5 χ.λ.μ.), κάτω απ' τα κλαδιά βαλανιδιάς που βρίσκονταν κοντά σε μιά μεγάλη πέτρα, που τη λέμε και σήμερα ακόμα Πέτρα Κλαδόρας, όπου σταμάτησε το άλογο. Εκεί οι κάτοικοι κατέβασαν την εικόνα, κι αποφάσισαν να χτίσουν ναό. Την άλλη μέρα όμως η εικόνα έλειπε από κεί. Τότε άρχισαν να ψάχνουν να τη βρουν και τη βρήκαν πάνω σε κλαδί βαλανιδιάς, που τον κορμό της έχτισαν γύρω-γύρω κι έγινε κολώνα όπου έβαλαν την εικόνα και μέχρι σήμερα σώζεται ο κορμός και τηρείται η έδρα της, γι' αυτό ονομάστηκε: "Παναγία Κλαδόρμη ή Κλαδόρα". (βλ. βιβλ. μου, σελ. 140 και σελ. 141, η εικόνα στην έκδρα της 3.

3. Στο ίδιο τεύχος (47) ίδια σελ. (488), στήλη β. παράγ. β, όπως τονίζει ο ίδιος: α) Η Παράδοση αυτή έχει ιστορικές ατέλειες π.χ. το άλογο στάθηκε σε τόπο Λιασκιώτικο και όχι Φουρκιώτικο. β) Οτι το ναό έχτισαν κτήτορες από τη Νιάουστα σύμφωνα με την επιγραφή και όχι Φουρκιώτες και ξαναχτίστηκε το 1741, ύστερα από επιθυμία και απαίτηση όλων των γειτονικών χωριών. Φούρκα Καντισικό, Ζέρμα, Επαχώρι, Σαμαρίνα". Η εκδοχή αυτή δεν ευσταθεί, γιατί η ορθή λέξη είναι Αναστάσιον και όχι Νιάουστα (βλ. βιβλ. μου, σελ. 140).

Αυτό το διαπιστώσαμε όταν το 1968 και 1969, με τον Κώστα Ανδ. Μουτσιούλη δάσκαλο Φουρκιώτη, ελαιοχρωμάτισαμε τις τρεις εντοιχισμένες εξωτερικές επιγραφές, με μεγάλο κόπο και επιμέλεια, γιατί ήσαν φθαρμένες απ' την πολυετία και τοποθετημένες σε μεγάλο ύψος (βλ. βιβλ. μου,

σελ. 154). Χρησιμοποιήσαμε δε και μεγεθεντικό φακό, για εξακρίβωση της αλήθειας όλων των στοιχείων των τριών επιγραφών και εικόνων του Μοναστηριού. 4.

4. Στο ίδιο τεύχος, σελ. 489, στήλη α, παράγ. τελευταία, όπως αποφαίνεται: "Κάπως έτσι σκιαφραφείται η ιστορία της Λιάσκας και του χωριού της, με τα μέχρι τώρα στοιχεία που υπάρχουν. Νομίζουμε μάλιστα ότι καλά κάνουμε και την γράψαμε γιατί θα αποτελέσει αφορμή και αιτία να αποκατασταθούν μερικές ιστορικές αναλήθειες που παρεισέφρυσαν στα λαμπρά βιβλία των δύο γειτόνων Φουρκιωτών δασκάλων, που στην αρχή - αρχή σ' αυτό το πόνημά μας αναφέρουμε 5.

Γι' αυτές τις μερικές ιστορικές αναλήθειες για τη Λιάσκα, η απάντησή μου είναι: Η επιτόπια επίσκεψή μου για φωτογράφιση (βλ. βιβλ. μου, σελ. 35).

Τα παραπάνω στοχεύουν, έπειτα από επίπονη και εξονυχιστική μου διασταύρωση των γραπτών και προφορικών πληροφοριών, για την αποκατάσταση της πραγματικής ιστορικής αλήθειας.

Πηγές: 1. Ο αποσταλείς χάρτης μου για δημοσίευση στο περιοδικό: "Κόνιτσα" (βλ. και βιβλ. μου, όπου παραπάνω σελ. 35).

2. Η επιτόπια επίσκεψή μου, ο.π. σελ. 35).

3. α) Ιστορία του χωριού Φούρκας της Ηπείρου" Κοζάνη 1933. Γεωργίου Κ. Τσιούμη - Φουρκιώτη δασκάλου και μετά αυτοδίδακτου καθηγητή φιλολογίας και γαλλικών (1871 - 1950), (βλ. σελ. 17 - 18 και βιβλ. μου σελ. 182).

β) Μαρτυρίες και άλλων απλών και διανοουμένων γεροντοτέρων Φουρκιωτών: Κων/νου Ι. Φλιώνη (1864 - 1947) και Αγόρως Δ.

Μπομπούτη (1890 - 1986), καθώς και πολλών άλλων Φουρκιωτών (βλ. βιβλ. μου, σελ. 570).

4. α) Επιγραφή στην αριστερή γωνιά της νότιας πλευράς του ναού, μαρτυρεί ότι χτίστηκε το 1747 (βλ. βιβλ. μου, σελ. 141), και ότι η ορθή λέξη είναι Αναστάσιον και όχι Νιάουστα (βλ. βιβλ. μου, σελ. 140).

β) Γ. Κ. Τσιούμη όπου παραπάνω σελ. 17, αναφέρει ότι χτίστηκε στις αρχές του 18ου αιώνα, σε θεμέλια άλλου αρχαίου ναού.

5. α) Τ' αδέρφια: Νικόλαος και Αριστείδης Παπαθανασίου και Κωσταντής Μπίντος Παγούνης, τσελιγκάδες Ζέρμας, που αναφέρω παραπάνω και που δεν τους αναφέρω από παραδρομή στο βιβλίο μου, κεφάλαιο ΣΤ Λαϊκή παράδοση, σελ. 570. Ας είναι η μνήμη τους αιώνια!

Τέλος, συμπληρωματικά αναφέρω και τα παρακάτω στοιχεία παρμένα απ τον Κώδικα (κατάστιχο, δεφτέρι χειρόγραφο), με ημερομηνία 7-8-1892, του Μοναστηριού μας (βλ. βιβλ. μου, σελ. 568), που

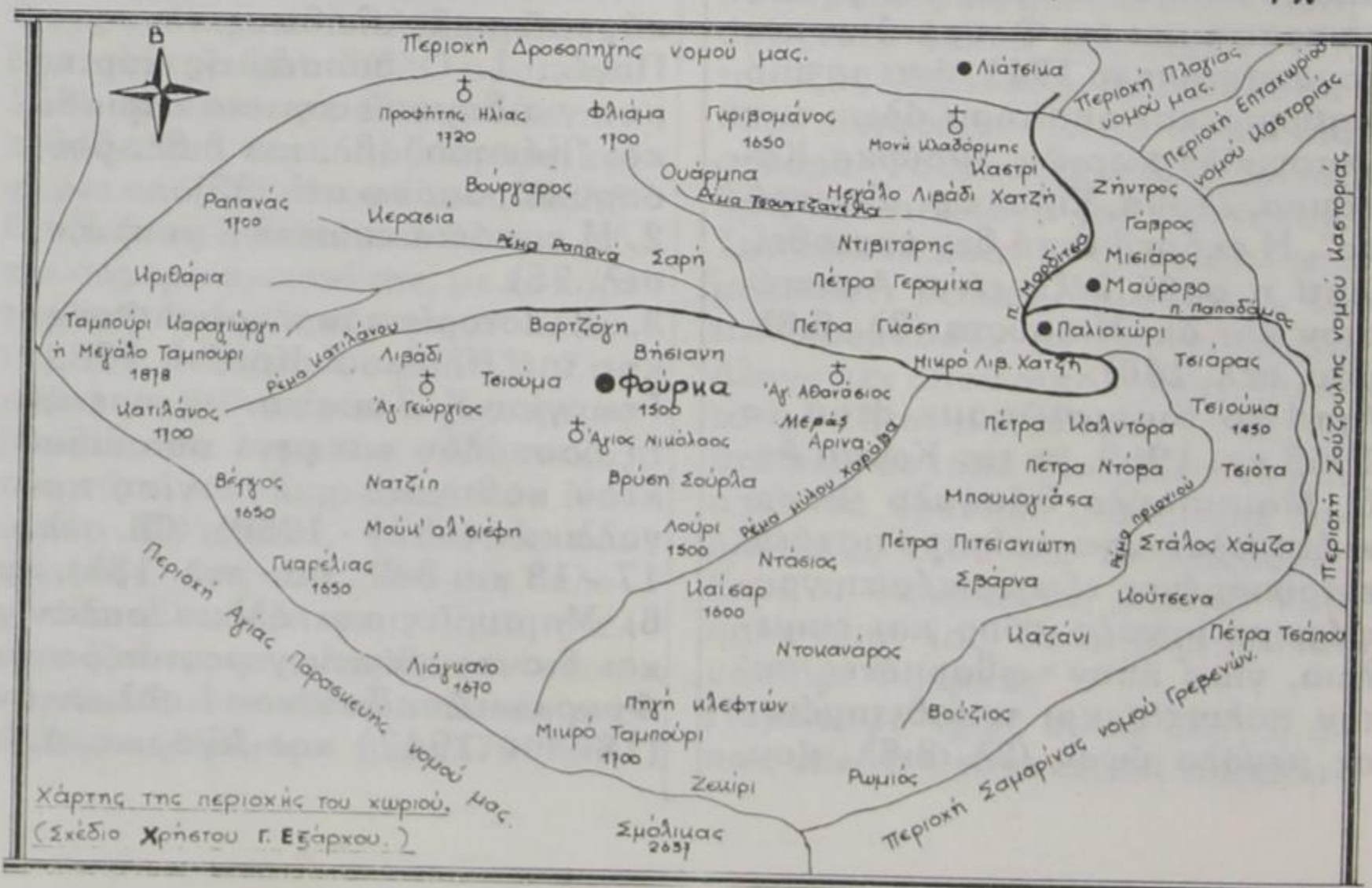
έχω στ' Αρχείο μου και που αντέγραφα απ' τ' ανέκδοτο Αρχείο (1793 - 1893) του Αδάμου Ν. Μπουζιάνη, Φουρκιώτη, που ταξίδεψε στη Ρουμανία, έγινε γαιοκτήμονας και το 1890 επέστρεψε απ' τη Ρουμανία στη Φούρκα, όπου οργάνωσε χρηστή διοίκηση και το 1892 κλημάτισε Δημογέροντας (βλ. Γ. Κ. Τσιούμη, ο.π. σελ. 31).

Συγκεκριμένα ο Κώδικας διαλαμβάνει τα Εσοδα και τα Εξοδα του Μοναστηριού που έγιναν στις 7 Αυγούστου 1892. Στα Εξοδα εκτός των άλλων ονομάτων, απ' τα γύρω χωριά, που εργάστηκαν εκεί αναφέρει σαν μαγείρισσα κάποια Αγόρου απ' το Κάντισκο. Καθώς επίσης και σαν γεωργούς τους Καντσιώτες: Γιάννη Σπέλα, Γιαννούλη Σιμούλη, Νικόλα Κοτουλούλη και Δημήτρη Καρανικούλη. (βλ. βιβλ. μου, σελ. 152).

Αρα απ' όλα αυτά προκύπτει ότι, το Μοναστήρι: Παναγία Κλαδόρμη ή Κλαδόρα, ανήκει και ανήκει στη Φούρκα και όχι στη Λιάσκα.

Σαλονίκη Φλεβάρης 93.

Χρήστος Γ. Εξάρχου

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Το Δεκέμβριο ο Δήμος φύτεψε έ-
λατα έξω από το Δημαρχιακό μέ-
γαρο της Κόνιτσας. Είναι μια καλή
προσπάθεια και νομίζουμε ότι
πρέπει να συνεχιστεί.

* Πριν από τις Χριστουγεννιάτικες
γιορτές επισκέφτηκε την Κόνιτσα
ο τέως πρεσβευτής των Η.Π.Α. κ.
Σωτήρχος και συναντήθηκε με το
Μητροπολίτη μας κ. Σεβαστιανό.

* Κρύος ο καιρός στις φετινές
γιορτές και κρύα η κίνηση, με λί-
γους επισκέπτες, σε σύγκριση με
τα περσινά Χριστούγεννα.

* Με παγωνιά υποδέχτηκαν στην
περιοχή μας τον καινούριο χρόνο
οι Κονιτσιώτες και τη δεύτερη και
 τρίτη μέρα, χιόνια σκέπασαν κά-
μπους και βουνά. Στην Κόνιτσα
έπεσε χιόνι δεκαπέντε εκατοστών
και στα χωριά πολύ περισσότερο.
Αυτό ήταν και το μοναδικό χιόνι
το Γενάρη ο υπόλοιπος καιρός, ως
το τέλος του μήνα, πέρασε με πα-
γωνιά και λιακάδες.

* Στις 24/1 ο Σύλλογος γυναι-
κών, σε συγκέντρωση των μελών
του στην αίθουσα του εξωραϊστι-
κού, έκοψε την πίτα.

* Και ο Εμπορικός Σύλλογος έκο-
ψε την πίτα του στις 26/1.

* Στις 22/1 ο Εκπολιτικός Σύλλογος
Α. Κόνιτσας πραγματοποίησε χο-
ρό στα "Πλατανάκια" με την ορχή-
στρα από τα "Λιθαρίτσια".

* Το Δημ. Συμβούλιο σε έκτακτη
συνεδρίασή του στις 28/1 αποφά-
σισε τη σύσταση επιτροπής για συ-
ντονισμό ενεργειών στο χρονίζον
θέμα του Νοσοκομείου - Κέντρου
Υγείας.

* Κι εφέτος η Προοδευτική Ένωση
Πυρσόγιανης πραγματοποίησε
τον ετήσιο χορό της με αντάμωμα
των χωριανών και ευχάριστο γλέ-

ντι.

* Πετυχημένος ήταν και ο χορός
της ποδοσφαιρικής ομάδας "ΠΙΝ-
ΔΟΣ" που έγινε στην ταβέρνα του
κ. Λάππα στο Μάζι.

* Όλος ο Γενάρης πέρασε με πα-
γωνιές και λιακάδες, ο ίδιος και-
ρός εξακολούθησε και τις πρώτες
μέρες του Φλεβάρη λιώννοντας και
τα περισσότερα χιόνια στα βουνά
της περιοχής μας.* Στις εκλογές
για ανάδειξη Νομαρχιακών Συμ-
βούλων, εκλέχτηκε στην Επαρχία
μας ο κ. Απ. Ριστάνης (για δεύτε-
ρη διετία). Άλλοι υποψήφιοι ήταν
οι κ. κ. Γιάννης Σταυρίδης και
Βασ. Τσιαλιαμάνης.

* Συγκόλληση του χεριού της, που
κόπηκε από μηχανή στη Λάρισα,
έκαναν με επιτυχία στην Καρανά-
σιου Ασημίνα οι χειρουργοί του
Νοσοκομείου Δουρούτης στα
Γιάννινα.

* Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε
κι εφέτος ο χορός στη Μαθ. Εστία
Κόνιτσας στις 5/2/93.

* Χορό έκανε στα "Πλατανάκια"
στις 13/2 με επιτυχία, ο εκπολιτικός
Σύλλογος Παλαισελιτών.

* Το βράδυ στις 13/2, από φορτη-
γό που οδηγούσε ο Αθαν. Διαμά-
ντης από τα Γρεβενά με 120 Αλβα-
νούς στο χωριό Εξοχή, έπεσαν έ-
ξω από το αυτοκίνητο δέκατέσσε-
ρα άτομα και τραυματίστηκαν.
Τέσσερα απ' αυτά μεταφέρθηκαν
σε νοσοκομείο της Πάτρας, ενώ οι
υπόλοιποι νοσηλεύτηκαν στα
Γιάννινα.

Το φορτηγό πήγαινε πίσω από Ι.Χ.
αυτοκίνητο που έκανε έλεγχο στο
δρόμο και ειδοποιούσε το φορτη-
γατζή, όταν συναντούσε περιπολι-
κό της Αστυνομίας. Το κόμιστρο
για κάθε άτομο, ήταν 25.000 δρχ.

για τη μεταφορά του στην Αθήνα. Το κύμα των λαθρομεταστών συνεχίζεται με όλα τα μέσα και όσο θα καλυτερεύει ο καιρός, είναι σίγουρο ότι θα μεγαλώνει.

Πριν από τις Απόκριες έγιναν με επιτυχία στην Κόνιτσα οι παρακάτω εκδηλώσεις: Γιορτή του Συλλόγου Γυναικών στην αίθουσα του Εξωρ. Συλλόγου. Χορός του Πολιτιστικού Συλλόγου Ελευθέρου στα "ΠΛΑΤΑΝΑΚΙΑ" και χορός του Δημ. Ραδιοφώνου Κόνιτσας στο ίδιο κέντρο.

* Ο Φλεβάρης μας αποχαιρέτησε με αρκετά χιόνια στα βουνά (στην Κόνιτσα 15-20 εκατ.).

* Ο Σύλλογος "Παλαιών Εθίμων" με τη βοήθεια και του Δήμου οργάνωσε κι εφέτος το Καρναβάλι, ζεσταίνοντας κάπως την κρύα ατμόσφαιρα του Φλεβάρη.

Το Δ.Σ. του Εκπολιτιστικού-Ορειβατικού και Εξωραϊστικού Συλλόγου Παλαιοσελλίου Αγ. Παρασκευή ευχαριστεί θερμά την κ. Πανωραία Λάμπρου, Πολιτικό Μηχανικό Κόνιτσας για την ευγενική και εξαιρετική προσφορά της στο Σύλλογό μας των 500.000 δρχ. με σκοπό την ανέγερση του Πνευματικού Πολιτιστικού Κέντρου στο Παλαιοσέλλι.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις

* Στη Θεσ/νίκη, ο Γιάννης και η Λίτσα Σκούπρα απόκτησαν αγοράκι στις 2/2.

* Επίσης αγοράκι απόκτησαν στην Κόνιτσα, ο Κώστας και η Χριστίνα Ντεντόπουλου.

* Στις 16/1/93 ο Γιώργος και η Σοφία Κρυστάλλη απόκτησαν στην Αθήνα κοριτσάκι.

* Ο Σταύρος και η Μαρίκα (Μίσσιου) Τσούβαλου, απόκτησαν αγοράκι στις 8/2, στην Αθήνα.

Βάπτιση.

Στις 3/1/93 βάπτισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους, ο Δημήτρης και η Ευαγγελία Χατζηρούμνη. Ονομα νεοβάπτιστου: Νικήτας.

Αρραβώνες

Αρραβωνιάστηκαν στην Κόνιτσα ο Λάμπρος Ράπτης και η Γαρουφαλιά Ευαγγέλου.

Γάμος.

Παντρεύτηκαν στην Κόνιτσα στις 28-1-92 ο Κανδρής Κούλιος και η Μίρα Ντούλε από το Λεσκοβίκι.

Θάνατοι.

Πέθανε στην Καλλιθέα η Αφροδίτη Ευαγγέλου ετών 90.

* Στην Κλειδωνιά πέθανε η Νίκη Τσούνη, ετών 83.

* Στα Αρματα σκοτώθηκε, ύστερα από ανατροπή του αυτοκινήτου - γερανού που οδηγούσε, ο Παύλος Σγούρος, ετών 44. (5/12/92).

* Στις 15/12 πέθανε, στα Αρματα η Χαρίκλεια Σγούρου, ετών 86.

* Στην Πηγή πέθανε, στις 26/12, ο Γιάννης Βουρδούκας.

* Στις 30/12 πέθανε στην Κόνιτσα η Ειρήνη Ρούμπου 82 ετών.

* Την ίδια μέρα πέθανε και η Μαριάνθη Καβελίδη, 53 ετών.

* Πέθανε στην Αθήνα, σε ηλικία 92 ετών, ο Ιωάννης Κατσικόπουλος ανώτατος εκπαιδευτικός από το Παλαιοσέλλι, πολύγλωσσος, αλτρουιστής και λάτρης του χωριού του.

* Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα ο Παλιοσελίτης Γεώργιος Κ. Βασιλίκας ετών 61, στις 6/2.

* Στις 20/1/93 πέθανε στην Κόνιτσα ο Ααρών Κορτσινόγλου 74 ετών.

* Στις 19/1, πέθανε η Ελένη Σέρρα ετών 68.

* Στις 3/2, πέθανε η Σωτηρία Καλούδη ετών 82.

Απεβίωσε και ετάφη στα Γιάννινα (10.12.92) ο Σωτήρης Γκουντουβάς από τον Αμάραντο Κόνιτσας.

Ας είναι ελαφρύ το κώμα της Γιαννιώτικης γης και οι ευχές μας να τον συντροφεύουν στο αιώνιο ταξίδι. Οσοι είχαν την ευτυχία να τον γνωρίσουν θυμούνται: "τι ωραίος που είναι ο άνθρωπος, όταν είναι άνθρωπος" Και ήταν. Αιωνία η μνήμη σου. Μπάρμπα Σωτήρη Γκουντουβά. Θερμά Συλλυπητήρια στην σύζυγό του Κλεοπάτρα, στα παιδιά του, Χρήστο, Γιώργο και Νίκη και λοιπούς συγγενείς.

Γιάννης Παπαμιχάλης Τυμφαίος.
* Στις 23/2 πέθανε στο Μολυβδοσκεπάστο ο Ιωάννης Νάκος, ετών 78.

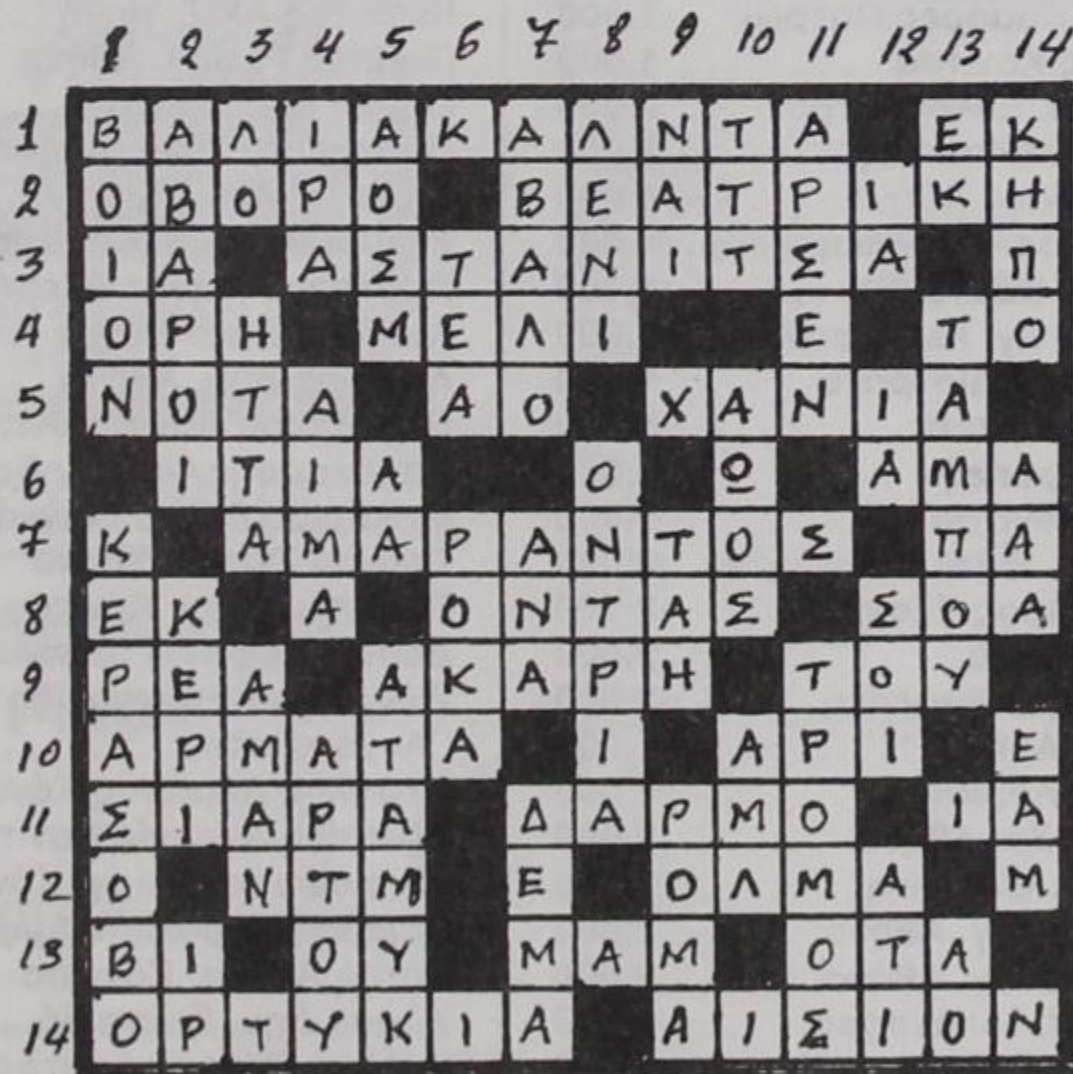
* Η κ. Μερόπη Αδαμαντίδου, στη μνήμη του αδελφού της ΓΙΑΝΝΗ που πέθανε στις 11/12, σε ηλικία

65 ετών, προσφέρει στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 5.000 δρχ.

* Στη μνήμη του συζύγου της ΒΑΓΓΕΛΗ, η Ασπασία Μπλέτσα, προσφέρει στο περιοδικό μας το ποσό των 5.000 δρχ.

* Η κ. Παπαναστασίου Δημητρούλα προσφέρει στο Περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ" το ποσό των 10.000 δρχ. εις μνήμην των συγγενών της Χαράλαμπος και Γλυκερίας Χατζή και του Κων/νου, Γεωργίου Μαρίας, Ιωάννη, Πανάγιως, Σταθούλας και Αντριάνας Παπαναστασίου.

Λύση του σταυρόλεξου τεύχους 47.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	ΓΕΝΑΡΗΣ	ΦΛΕΒΑΡΗΣ
λάχ. θερμοκρασ.	- 6°	-6,8°
μέγιστη	18°	18°
χετ. υγρασία	76%	53%
ψος βροχής	5,6 εκ.	25,8 εκ.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Ευαγγελίδης Αποστ. Αθήνα	1000	Τσαρούχης Γιάννης Κόνιτσα	2.000
Ρεμπέλης Λάμπρος, Αθήνα	5000	Σπανός Πασχ. Κόνιτσα	1.000
Μπεκιάρης Μένης Αθήνα	3.000	Χουλιάρης Σ. Βέργα - Καλαμάτας	3.000
Έξαρχος Σωτ. Περαιάς	1.500	Χουλιάρης Παύλος, Κόνιτσα	1.000
Φασούλης Αποστ. Κόνιτσα	5.000	Σπανός Δημ. Πηγή	1.000
Ζαχαράκη Ευανθία Κόνιτσα	1.500	Λύτος Δημ. Κόνιτσα	2.000
Τσιλογιάννη Γεωργ. Δροσοπηγή	1.00	Κώτσικος Στέφ. Κόνιτσα	1.000
Ιερ. Σκίρτας Αγγ. πάδες	1.500	Τζιάτζιος Γεώργιος Αθήνα	3.000
Ανδρεάδης Χρήστος, Αθήνα	1.000	Στέφος Κων. Αθήνα	1.000
Νάτσης Δημ. Αθήνα	1.000	Κουτρούλη Ουρανία, Αθήνα	1.000
Εξάρχου Νικόλ. Αγ. Παρασκευή	2.000	Μήτσου Μαρία Γερμανία	4.000
Γκόγκος Κώστας Κόνιτσα	1.500	Γεωργιάδου Αγγ. Αθήνα	3.000
Αναγνωστόπουλος Σωτ. Γιάννινα	1.000	Καραγιάννης Βαγγ. Κόνιτσα	2.000
Σπέλλας Χρ. Κόνιτσα	1.000	Μάνθος Αριστ. Κόνιτσα	1.000
Σπέλλας Δημ. Αθήνα	1.000	Λάππας Κων. Καλλιθέα	2.000
Ζιώγας Παύλος, Αθήνα	1.000	Βασιώτη Αικ. Αθήνα	2.000
Βόσιος Παύλος, Κόνιτσα	1.000	Τσάγκας Θεοδ. Πάτρα	2.000
Γκότζος Γεώργ. Αθήνα	5.000	Παπαχρήστος Ανδρ. Ελεύθερο	1.000
Τζήμος Μηνάς Ελεύθερο	2.000	Ανδρέου Οδυσσέας Δολιανά	2.000
Τούσης Κων. Καμάρες Πατρών	1.000	Τσίμας Νικ. Οξυά	1.000
Παπαχρήστος Γιάννης θεσ/νίκη	1.000	Πορφύρης Χρ. Οξυά	1.000
Καλαϊτζής Σπύρ. Θεσ/νίκη	4.000	Παππά Μάγδα Θεσ/νίκη	1.000
Γαζώνα -Κέφη Ερασμία Γραμμενίτσα	1.000	Πατέρα Χ. Λίνα Αθήνα	3.000
Βουρδούκας Στεφ. Αθήνα	1.000	Μπούσμπουλας Βασ. Κόνιτσα	2.000
Κήτας Ευθύμ. Κόνιτσα	1.000	Κεφάλας Φωτ. Πηγή	1.000
Τούσιας Θεόδ. Καμάρες Πατρών	1.000	Κεφάλας Αλεξ. πηγή	1.000
Σπανός Γιάννης Κόνιτσα	1.000	Παππός Γεωργ. Αθήνα	1.000
Θεοδώρου Αθαν. Ξυλόκαστρο	2.000	Πήχας Βασ. Κιάτο	1.000
Φασούλης Χρ. Ναύπακτος	2.000	Παπακώστα Ευδ. Αθήνα	1.000
Παπαμιχαήλ Παναγ. Αθήνα	2.000	Δήμου Ηλίας Πηγή	2.000
Γαϊτανίδης Προδρ. Θεσ/νίκη	1.000	Σταυρίδης Δημ. Κόνιτσα	1.000
Ζούκης Γιάννης Θεοτόκος	1.000	Πορέτσης Μηνάς Εξοχή	1.000
Παπασπύρου Αντιγ. Αετόπετρα	1.000	Λωλίδης Βασ. Εξοχή	1.000
Οικονόμου Ευάγγ. Δίστρατο	1.000	Λωλίδης Δημ. Αθήνα	1.000
Τσούκας Κων. Κόνιτσα	1.000	Πορφυρίου Βαγγ. Κόνιτσα	1.000
Ράπτης Ανδρ. Τράπεζα	1.000	Ραπακούσης Φωτ. Αηδονοχώρι	1.000
Κυρίτσης Νικ. Κόνιτσα	2.000	Μακάριος Βασσ. Γιάννινα	2.000
Βασάκος Ευάγγ. Πάτρα	2.000	Στέφου Στεγ. Κόνιτσα	1.000
Πορφύρης Λάμπρος Εξοχή	2.000	Γκούντας Κων. Κόνιτσα	2.000
Γκίκας Κων. Κόνιτσα	2.000	Βοσιος Γεωργ. Γιάννινα	1.000
Μπούζιου γεωργία Θεσ/νίκη	2.000	Ζωγράφου-Ευαγγελίδη	
Στεφάνου Δημ. Αθήνα	1.000	Άννα κόνιτσα	1.000
Τσόγκας Σπυρ. Λάρισα	1.000	Ντάφλης Λάμπρος Κόνιτσα	5.000
Παπαδημούλης Χρ. Αθήνα	2.000	Εζνεπίδη Αντωνία Κονιτσα	1.000
Αγαπίδης Θεοφ. Θεσ/νίκη	1.000	Καλησώρας Γεωργ. Κόνιτσα	1.000
Αθανασιάδης Παναγ. Αθήνα	2.000	Κετικίδης Ηρακλής Αμφιλοχία	4.000
Αθανασιάδης Παναγ. Αθήνα	2.000	Κατής Αποστ. Κόνιτσα	2.000
Μήτσικας Νεοπτ. Νικάνορας	1.000	Χήρας Δημ. Γανναδιό	2.000
Μπάρμπας Σωτ. Αθήνα	1.500	Δάλλας Πέτρος Αυστραλία Δολ.	50
Πίσπας Δημ. Δίστρατο	2.000	U.S.A>: Δολ.	200
Ζακόπουλος Χρ. Γιάννινα	2.000		
Νούτσος Γεωργ. Αθήνα	2.000		
Τζουμάκας Βασ. Νικάνορας	1.000		
Γαργάλα Μαρίνα Κόνιτσα	1.000		
Χατζή Μαρίνα Κόνιτσα	1.000		
Νίκου Ευθύμ. Αθήνα	1.000		

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υποκατάστημα Κόνιτσας Ετήσια συνδρομή και ενίσχυση για 1992. Δρχ. 10.400

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υποκατάστημα Κόνιτσας. Ετήσια συνδρομή και ενίσχυση για 1992. Δρχ. 4.000

**HOTEL "ΑΩΟΣ,,
RESTAURANT - BAR**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

ΧΛΜ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΜΕΛΕΤΕΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΕΠΙΒΛΕΨΕΙΣ
Ηλεκτρικών - Μηχανικών εγκαταστάσεων

ΒΑΖΟΥΚΗΣ ΑΝ. - ΜΑΤΣΗΣ ΑΘ.

Βεϊκου 133 - Γαλατσι 111 46
Τηλ 22 23 727

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ 426 951

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Δημήτριος Ν. Καζαμίας

Εμ. Μπενάκη 24

Τηλ. 3627 - 725

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΙΔ. ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΘΕΜΙΔΟΣ 4 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΟΙΚΙΑ: ΦΛΟΙΑΣ 23 »

ΔΕΧΕΤΑΙ: ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ

ΚΑΙ ΠΕΜΠΤΗ 6 - 8 ΜΜ

ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 80 24 122

80 69 013

ΤΗΛ. ΝΟΣ. 68 27 940

«ΚΟΝΙΤΣΑ

Ε.Π.Ε.

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΤΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΓΙΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΛΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 5138315

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8
ΒΙΛΛΗΝΙΝΑ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39.817
» ΣΠΙΤΙΟΥ 70.153

Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 — Απογευμα 5.0 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

ΖΡΙΣΜΟΣ - ΕΚΔΡΟΜΕΣ

ΚΙΑΣΕΙΣ ΠΟΥΛΜΑΝ

ΚΡΕΤΣΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

3468.976 - 3421.890 , Αθήνα

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν

Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23288

Κόνιτσα

ΒΕΑΤΡΙΚΗ Ν. ΜΠΕΚΙΑΡΗ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 23 - (3ος ΟΡΟΦΟΣ)
106 82 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ. ΓΡΑΦΕΙΟΥ: 363 46 41
» ΟΙΚΙΑΣ: 691 60 21

Dr ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΣΗΣ
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 'ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ'
ΕΠΙΜΕΛ. ΝΟΣΟΚ. "ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ"

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΣΟΛΩΝΟΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ. 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5-8 Μ.Μ.
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΣΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΩ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 9701 285